

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om centralisering av värdeandelsregistren till värdepapperscentralen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om värdeandelssystemet och lagen om värdeandelskonton revideras så att de nuvarande värdeandelsregistren centraliseras till värdepapperscentralen. Denna skall enligt förslaget upprätthålla värdeandelsregistret, medan de fem andra registeransvariga som fått koncession att föra värdeandelsregister samt övriga marknadsparter kan ansöka om auktorisation som kontoförande institut hos värdepapperscentralen. Kontoförande institut får göra registreringar i värdepapperscentralens värdeandelsregister.

Kontoförande institut auktoriseras av värdepapperscentralen. I detta sammanhang slopas förfarandet som innebär att finansministeriet beviljar koncession att föra värdeandelsregister. Värdepapperscentralen förutsätts fortsättningsvis ha finansministeriets tillstånd att upprätthålla värdeandelsregistret. Grunderna för auktorisation som kontoförande institut förutsätts bli förenhetligade med de i värdepappersmarknadslagen angivna grunderna för beviljande av clearingmedlemskap. För kontoförande institut uppställs ett uttryckligt kapitalkrav.

Värdepapperscentralens nuvarande obegränsade sekundära ansvar föreslås bli överfört på registreringsfonden, som bildas av värdepapperscentralen och finansieras av de kontoförande instituten. Registreringsfondens ansvar för skadestånd inom registreringsverksamheten föreslås bli begränsat till 25 000 euro per skadelidande, skadefall och kontoförande institut. De kontoförande instituten skall enligt förslaget betala in garantiavgifter till registreringsfonden så att fondens kapital inom en relativt kort övergångsperiod uppgår till ett visst minimibelopp.

Registreringar på ett värdeandelskonto kan göras också av andra än det kontoförande institut som i allmänhet har hand om kontot.

Inom värdepappershandeln verksamma clearingorganisationer kan i samband med clearingverksamheten göra registreringar på alla värdeandelskonton. Dessutom kan en kontoinnehavare ge andra kontoförande institut eller underinstitut parallella registreringsbefogenheter.

I propositionen föreslås att skadeståndsbestämmelserna justeras så att ersättningsansvaret inte omfattar skador som beror på ett oöverstigit hinder.

Kontoförande institut kan i likhet med de nuvarande värdeandelsregistren ha ett eller flera ombud eller underinstitut, om det kontoförande institutet har avtalat om saken. Det kontoförande institutet är, liksom enligt den gällande lagen, ansvarigt för sina underinstituts åtgärder.

Värdepapperscentralens s.k. gratisförvaring av värdeandelar begränsas till fysiska personer. Företag har enligt förslaget inte längre rätt till lagstadgad gratisförvaring på emitenternas bekostnad.

I propositionen föreslås vidare att den i samband med statsrådet verksamma rättelse-nämnden för registreringsbeslut dras in.

Bestämmelserna om värdepapperscentralens och kontoförande instituts tystnadsplikt samordnas med lagen om värdepappersföretag och kreditinstitutslagen. I lagen om värdeandelssystemet föreslås bestämmelser om identifiering av kunder och anmälningsskyldighet. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås bli så ändrad att anmälningsskyldigheten utsträcks till värdepapperscentralen och de kontoförande instituten.

Enligt propositionen höjs det aktiekapitalkrav som ställs på en clearingmedlem från fem miljoner mark till fem miljoner euro.

De föreslagna ändringar påverkar också till annan lagstiftningen. Det föreslås ändringar i

värdepappersmarknadslagen, lagen om finansinspektionen, lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt, lagen om handel med standardiserade optioner och

terminer, lagen om värdepappersföretag och lagen om aktiebolag.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 16 oktober 2000.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläget	6
2.1. Lagstiftning	6
2.1.1. Lagen om värdeandelsystemet	6
2.1.2. Lagen om värdeandelskonton	6
2.1.3. Övriga regleringar	7
Annan lagstiftning	7
Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar	7
Värdepapperscentralens självreglering	7
2.2. Verksamheten i praktiken	7
2.2.1. Värdeandelsystemets funktion	7
Clearing- och registerverksamheten	8
Värdeandelsregistren	8
Värdepapperscentralen	9
Värdepapperscentralens internationella samarbete	10
2.2.2. International utveckling och lagstiftningen i andra länder	10
Allmänt	10
Den internationella utvecklingen	11
Lagstiftningen i andra länder	12
Sverige	12
Tyskland	12
Nederländerna	13
USA	13
Storbritannien och Irland	15
2.2.3. Marknadens utveckling	15
Internationella förbindelser	15
Utvecklingen i Finland	16
Värdeandelskontonas och registreringsåtgärdernas antal och värde	17
3. Bedömning av nuläget	17
3.1. Det decentraliserade systemet	17
3.2. Värdepappersmarknadens servicekedja och förbindelser	18
3.3. Värdepapperscentralens ställning och verksamhet	19
3.4. Värdeandelsregistrens verksamhet	20
3.5. Clearingverksamhet	21
4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	21
4.1. Mål	21
4.2. De viktigaste förslagen	23
5. Propositionens verkningar	24
6. Ärendets beredning	25
7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	25

DETALJMOTIVERING	27
1. Motivering till lagförslagen	27
1.1. Lag om värdeandelssystemet	27
1.2. Lag om värdeandelskonton	41
1.3. Värdepappersmarknadslagen	50
1.4. Lag om finansinspektionen	53
1.5. Lag om förhindrande och utredning av penningtvätt	53
1.6. Lag om handel med standardiserade optioner och terminer	54
1.7. Lag om värdepappersföretag	54
1.8. Lag om aktiebolag	54
2. Ikraftträdande	55
LAGFÖRSLAG	55
1. Lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet	55
2. Lag om ändring av lagen om värdeandelskonton	65
3. Lag om ändring av värdepappersmarknadslagen	70
4. Lag om ändring av lagen om finansinspektionen	71
5. Lag om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ...	72
6. Lag om ändring av 2 kap. 4 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer	73
7. Lag om ändring av 16 och 33 § lagen om värdepappersföretag	73
8. Lag om ändring av lagen om aktiebolag	74
BILAGA	76
Parallelltext	76
1. Lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet	76
2. Lag om ändring av lagen om värdeandelskonton	100
3. Lag om ändring av värdepappersmarknadslagen	111
4. Lag om ändring av lagen om finansinspektionen	115
5. Lag om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ...	116
6. Lag om ändring av 2 kap. 4 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer	117
7. Lag om ändring av 16 och 33 § lagen om värdepappersföretag	118
8. Lag om ändring av lagen om aktiebolag	119

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Värdepappersmarknaden kan förenklat beskrivas som en servicekedja bestående av emission, primär- och sekundärmarknad, clearing och betalningsrörelse, förmögenhetsförvaltning samt registrering och förvaring. Ansvaret för servicekedjan är fördelat mellan de olika parterna, dvs. kreditinstituten, värdepappersföretagen, fondbörsen och värdepapperscentralen.

Emissionerna planeras av särskilda emissionsarrangörer varefter värdepapperen introduceras på börsen. I tekniskt hänseende genomförs emissionerna av värdepapperscentralen. Till serien av tjänster hör också att de fysiska värdepapperen ansluts till värdeandelssystemet.

För primär- och sekundärmarknadens funktion svarar i första hand de som sköter teckningsarrangemangen, värdepappersförmedlarna och framförallt fondbörsen. Primär- och sekundärmarknaden för statslån fungerar tills vidare separat från fondbörsen. Helsingfors Värdepapper- och derivatbörs, clearingbolag Ab, nedan Helsingfors Börs, har emellertid nyligen bett finansministeriet fastställa en stadgeändring efter vilken det blir möjligt att på Helsingfors Börs bedriva handel med statslån på samma sätt som aktiehandel.

Clearingverksamheten sköts av clearingmedlemmarna och värdepapperscentralen, som i första hand svarar för att avvecklingen kan slutföras. Också åtgärder som vidtas av utländska kunders förmögenhetsförvaltare har en väsentlig betydelse för clearingverksamheten. De åtgärder som kreditinstituten vidtar för att effektivera värdepappershandelns betalningsrörelse spelar likaså en viktig roll. Värdepapperscentralen och de självständiga registeransvariga ansvarar för registreringsverksamheten.

Genom clearingverksamheten definieras och avvecklas de vid handeln uppkomna förpliktelserna. Vid avvecklingen överförs värdepapperen från säljaren till köparen och betalningen från köparen till säljaren. Överföringen av värdepapperen sker inom förvaringssystemet och betalningen inom betalningssystemet. Ju snabbare och omedelbarare avvecklingssystemet förutsätts fungera,

desto effektivare måste det samordnas med förvaringssystemet och betalningssystemet.

I Finland genomförs avvecklingen av handeln med värdepapper antingen inom Finlands Värdepapperscentral Ab:s system för värdeandelar i eget kapital, det s.k. OM-systemet (aktier och aktierelaterade instrument) eller inom systemet för värdeandelar i främmande kapital, det s.k. RM-systemet (massskuldebrev och andra penningmarknadsinstrument). OM-systemet består av Helsingfors Fondbörs Ab:s tidigare avvecklingssystem (KATI-systemet), av det tidigare till Finlands Aktiecentralregister Andelslag hörande värdeandelssystemets centraliserade del samt av de förbindelser som upprätthålls med självständiga värdeandelsregister. Fondbörsens handelssystem står i datateknisk förbindelse med OM-systemet, genom vilket handelsinformationen automatiskt förmedlas till avvecklingssystemet. Inom avvecklingssystemet nettas clearingmedlemmarnas betalningsförpliktelse samt fastställs, utgående från förvaringssystemets data, om det finns förutsättningar för värdeandelsöverlåtelser. Transaktionerna avvecklas dagligen i en sats. Mellan avvecklingssystemet och värdeandelssystemet behandlas endast satsar som avstäms flera gånger dagligen. Avvecklingen av aktier är komplicerad och fördröjs ofta uttryckligen på grund av systemet för bestämmande av förpliktelserna samt svårigheterna att samordna det decentraliserade värdeandelssystemets och det av bankerna upprätthållna betalningssystemets funktioner. Förvarings- och betalningssystemet utgör en så väsentlig del av den clearingverksamhet som värdepappershandeln förutsätter, att effektivitetsproblemen inte kan lösas enbart genom utveckling av systemet för bestämmande av förpliktelserna.

Finlands Värdepapperscentral Ab:s RM-system är, till åtskillnad från OM-systemet, fullständigt centraliserat. Det fungerar också i realtid, dvs. så att överföringarna av värdeandelar sker simultant med betalningen i centralbankspengar. Transaktionerna avvecklas affär för affär (*Real Time Gross Settlement, RTGS*) och behandlingen av affärskedjorna sker automatiskt. RM-systemets avvecklings- och förvaringsfunktioner har integrerats så att de kan användas med samma

arbetsstation.

Centraliseringen av värdeandelsregistren gör det möjligt att samordna data- och behandlingssystemen samt att ta i bruk ett mera automatiserat system för registrering och avveckling av värdepapper. Centraliseringen gör det också möjligt att på sikt sammanslå OM-systemet med RM-systemet. Dessutom kommer centraliseringen av värdeandelarna och värdeandelskontona till ett enda register att underlätta en eventuell övergång till en flerstegsägerstruktur vid registreringen och förvaringen av värdeandelar.

Genom centraliseringen av värdeandelsystemet till ett enda förvaringssystemet kan de med avvecklingen av aktiehandeln sammanhängande riskerna minskas. För närvarande kan en funktionsstörning i ett enda decentraliserat register stoppa avvecklingen av hela aktiemarknaden. Efter centraliseringen kan clearingorganisationerna på eget initiativ genomföra avvecklingen inom OM-systemet och konstatera om leveranserna har slutförts inom det egna förvaringssystemet. Hittills har detta varit möjligt endast inom RM-systemet.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning

2.1.1. Lagen om värdeandelsystemet

I 1 kap. lagen om värdeandelsystemet (826/1991) ingår de centrala definitionerna gällande värdeandelsystemet, värdeandelar och värdeandelskonton samt gällande de ägarförteckningar som förs inom värdeandelsystemet. I lagens 2 kap. finns bestämmelser om registeransvariga och förutsättningarna för beviljande av koncession samt om det avgiftsfria värdeandelsregister som förs av andelslaget som sköter aktiecentralregistret. I kapitlet finns vidare bestämmelser om de registeransvarigas ansvar för noteringsbesluten.

I lagens 3 kap finns bestämmelser om värdepapperscentralens koncession och uppgifter, om tillämpning av lagen om aktiebolag (734/1978) på värdepapperscentralen, om värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs samt om värdepapperscentralens internationella förbindelser. I kapitlet föreskrivs vidare om värdepapperscentralens sekundära ansvar för skada som har orsakats av en annan registeransvarig,

om tryggnad av värdepapperscentralens risktäckningskapacitet, om skyldigheten att bilda en clearingfond samt om fondens stadgar, medelsförvaltning, självständighet och återbetalning av medel. I kapitlet finns även bestämmelser om rättelsenämnden.

I lagens 4 kap. föreskrivs vilka värdepapper som kan anslutas till värdeandelsystemet samt hur överföringar och emissioner genomförs inom systemet. Enligt de särskilda stadgandena i 5 kap. kan bl.a. utländska ägares värdeandelar förvaltarregistreras i en på ägarens vägnar verksam värdepappersförmedlars eller annan marknadsparter namn.

Förordningen om värdeandelsystemet (1073/1991) har givits med stöd av lagens 33 §.

2.1.2. Lagen om värdeandelskonton

I lagen om värdeandelskonton (827/1991) föreskrivs om värdeandelskonton och om rättsverkningarna av kontoanteckningar samt om de registeransvarigas skadeståndsansvar. Lagen innehåller bestämmelser om uppgifter som skall antecknas på värdeandelskonton, om den förteckning som förs över värdeandelsinnehavare samt om förteckningen över slagen av värdeandelar. Vidare innehåller den bestämmelser om förvaltnings- och användningsbefogenheter som skall noteras på värdeandelskonton samt om notering av värdeandelar som ägs av utlänningar eller utländska sammanslutningar på särskilda förvaltningskonton som kontoinnehavaren enligt uppdrag förvaltar för någon annans räkning. Lagen innehåller också bestämmelser om pantsättning och utmätning av värdeandelar, om samägande och överlåtelsebegäraningar samt om behörighet att ansöka om notering.

Över värdeandelar som tillhör i lagen närmare angivna parter och dessas kunder kan föras särskilda kommissionskonton, för ordnande av clearingorganisationens verksamhet. I lagen finns vidare bestämmelser om noteringsförfarandet, om korrigerande av noteringar, om kontobesked samt om rättsverkningarna av noteringar. Slutligen ingår i lagen om värdeandelskonton bestämmelser om registeransvarigas skadeståndsskyldighet och övervakningen av att lagen iakttas, om förfarandet i den rättelsenämnd som avses i lagen om värdeandelsystemet samt om överklagande av rättelsenämndens beslut.

2.1.3. Övriga regleringar

Annan lagstiftning

I 4 a kap. värdepappersmarknadslagen (495/1989) finns bestämmelser om den för värdeandelssystemets funktion viktiga clearingverksamheten samt om clearingorganisationerna och clearingmedlemmarna. Lagen reglerar framförallt de grundläggande förutsättningarna för dessa parter samt deras ställning och verksamhetsmetoder. I lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) och lagen om värdepappersföretag (579/1996) finns bestämmelser om de i lagarna avsedda optionsföretagens och värdepappersföretagens rätt att också verka som registeransvariga i enlighet med lagen om värdeandelssystemet.

Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar

Finansinspektionen har med stöd av lagen om finansinspektionen (503/1993) meddelat vissa föreskrifter och anvisningar om värdeandelssystemet. Med stöd av 4 § 2 punkten i lagen om finansinspektionen har finansinspektionen meddelat en anvisning om koncession för värdeandelsregister, som gäller fr.o.m. den 14 januari 1994. Med stöd av samma lagrum har finansinspektionen meddelat en anvisning om värdeandelsregistrets konkurrensneutralitet, som gäller fr.o.m. den 14 februari 1994. Dessutom har finansinspektionen meddelat en anvisning om riskhantering och internrevision i värdepapperscentraler, som gäller fr.o.m. den 1 juli 1999. Med stöd av 14 § 1 mom. har finansinspektionen meddelat en föreskrift tillställande till finansinspektionen av bokslut, delårsrapporter och revisorernas rapporter för värdepapperscentralen och värdeandelsregister, som gäller fr.o.m. den 1 februari 1998.

Värdepapperscentralens självreglering

Enligt 15 § i lagen om värdeandelssystemet skall, utöver vad 13 § stadgar om värdepapperscentralens uppgifter, utfärdas regler för dess verksamhet. Finansministeriet fastställde regler för Finlands Värdepapperscentral Ab senast den 24 september 1999. Reglerna innehåller bl.a. föreskrifter om tillträde till systemen och om registreringssystemet, emission av värdeandelar, kapitalarrange-

mang, övervakning, internationellt samarbete, värdepapperscentralens fond samt detaljerade föreskrifter om förfarandena inom värdeandelssystemet.

2.2. Verksamheten i praktiken

2.2.1. Värdeandelssystemets funktion

Värdeandelssystemet består av värdeandelskontona och av förteckningarna över ägarna till de på dem registrerade värdeandelarna. Värdeandelar skall registreras på de värdeandelskonton som förs i värdeandelsregistren. En värdeandel är en sådan i värdepappersmarknadslagen avsedd aktie, andel eller annan rättighet som har anslutits till värdeandelssystemet. Som värdeandelar kan dessutom anses enskilda aktiebolags värdepapper och utländska värdepapper. Värdeandelsregister kan föras av finska staten och Finlands Bank samt av sammanslutningar som av någon särskild anledning har fått koncession för ändamålet. Det aktiebolag som sköter värdepapperscentralen är skyldigt att föra ett värdeandelsregister. Hos värdepapperscentralen upprätthålls för emittenternas räkning aktieägarförteckningar och andra motsvarande ägarförteckningar.

På ansökan av emittenten kan värdepapperscentralen efter att ha fått tillstånd av vederbörande ministerium, för en värdeandel som har emitterats eller skall emitteras utom Finland besluta utfärda ett internationellt depåbevis till innehavaren eller en bestämd person. Ett internationellt depåbevis kan utfärdas endast om det är nödvändigt på den utländska värdepappersmarknad där depåbeviset skall emitteras. I praktiken har internationella depåbevis inte utfärdats. Däremot har hanteringen av finländska värdeandelar i vissa länder ordnats så att värdeandelarna registreras på förvaltningskonton och utländska depositionsbevis (*depository receipts*) emitteras mot värdeandelarna utomlands.

Värdeandelssystemet är indelat i två data-tekniska miljöer inom vilka flera självständiga registeransvariga är verksamma. Clearingverksamheten i samband med aktiemarknaden har blivit livligare under 1990-talet, samtidigt som handeln har expanderat. Inom aktieclearingssystemet behandlades år 1998 sammanlagt över 1,2 miljoner transaktioner. Antalet transaktioner har mer än åtta gånger större sedan 1993 då det uppgick till ca 150 000. År 1999 hade antalet stigit till ca

2,2 miljoner.

Clearing- och registerverksamheten

Transaktionerna på Helsingfors börs utvecklades till år 1991 bilateralt mellan värdepappersförmedlarna. I mars 1991 inledde börsen den centraliserade värdepappersavvecklingen med det för ändamålet inköpta APC-clearingsystemet. Avvecklingen av värdeandelar inleddes den 4 maj 1992 med börsens och marknadsparternas gemensamt planerade KATI-clearingsystem.

Andelen avvecklade börstransaktioner med aktier i form av värdeandelar har ökat snabbt och uppnådde redan år 1994 en 91 % av hela börshandeln. Sedan 1995 har 99 % av transaktionerna avvecklats som värdeandelar. Fr.o.m. 1994 har utöver börshandeln i samma clearingförfarande avvecklats i stort sett alla för leveranserna behövliga överlåtelser mellan börsmäklare och inhemska förmögenhetsförvaltare (banker verksamma som clearingmedlemmar) enligt principen leverans mot betalning (*delivery versus payment*). Avvecklingen genomfördes till utgången av 1996 av den clearingcentral som utgjorde en särskild avdelning av Helsingfors Börs. I början av 1997 överfördes clearingcentralen och dess funktioner till Finlands Värdepapperscentral Ab.

För närvarande är 31 sammanslutningar Finland Värdepapperscentral Ab:s clearingmedlemmar. I de till bolagen överförda KATI- och APC-systemen utvecklades till januari 1998 samtliga transaktioner med aktier i värdeandels- och pappersform inom Helsingfors Börs HETI-system, med teckningsrätter och optionsbevis samt med optionslån och konvertibla lån emitterade som värdeandelar. Enligt ett i samråd med parterna fattat beslut upphörde Finlands Värdepapperscentral Ab i januari 1998 med den centraliserade avvecklingen av handel med aktier i pappersform. Därmed avslutades APC-clearingsystemets verksamhet.

Avvecklingstiden för transaktioner som gjorts på Helsingfors börs har sedan början av 1996 varit tre bankdagar räknat från avslutsdagen (T+3). Parallellt med detta system har förmedlarna inom HETI-systemet kunnat göra avtalstransaktioner med så korta prestationstider som en bankdag (T+1). Prestationstiden för handel som överförs från börsen till avvecklingssystemet samt för annan handel som medlemmarna har godkänt

har enligt clearingmedlemmarnas godkännande genom ömsesidiga avtal kunnat flyttas inom ramen för clearingreglerna.

KATI-system skapades som ett avvecklingssystem för partihandeln på börsen, för att avstämningsuppgifterna om enskilda säljares och köparens på värdeandelskontona noterade överlåtelser samt de för varje prestationsdag mellan clearingmedlemmarna nettade betalningsuppgifter som är fast förknippade med leveranserna skulle kunna sammanställas till ett enda informationssystem. Ramen för avvecklingssystemet var och är fortfarande närmast den helhet som består av de utgående från bankernas förvaringssystem uppbyggda sex separata värdeandelsregistren och de datasystem som tidigare användes för behandling av Finlands Aktiecentralregister Andelslags centraliserade ägarförteckningar. Genom clearingens fastställer Finlands Värdepapperscentral Ab de transaktioner som skall avvecklas, sammanställer de för respektive clearingmedlem nettade avgifter som ansluter sig till värdeandelsleveranserna, övervakar registreringarna på värdeandelskontona och betalar de mot leveranserna svarande nettotillgodohavandena till parterna. I det sammanhanget kontrolleras också de centralt sammanställda uppgifterna mot ägarförteckningarna.

Enligt börsens regler skall samtliga börstransaktioner avvecklas inom den övervakade KATI-clearingen. Den centraliserade avvecklingen garanterar att clearingmedlemmarna enligt reglerna och den i dessa ingående tidtabellen ges likvärdiga och trygga förutsättningar att sköta sina till börshandeln relaterade leverans- och betalningsförpliktelser enligt principen leverans mot betalning, så att också betalningarna mellan kundkontona kan skötas inom samma dag enligt *same day funds* -principen. Clearingen och de preliminära avstämningsarna genomförs i satsar så att de preliminära registreringar och besked som i de separata värdeandelsregistren framgår av kundkontona jämförs med de inom avvecklingssystemet noterade, antingen från börsen inkomna eller från clearingmedlemmarnas egna arbetsstationer insända handelsuppgifterna.

Värdeandelsregistren

De finländska värdeandelsregistren för värdepapper i eget kapital är inte samlade till ett ställe. Värdeandelsregister förs av värde-

papperscentralen och dessutom av fem auktoriserade registeransvariga, dvs. Merita Bank Abp, Leonia Bank Abp, Andelsbankcentralen – ABC andelslag, HEX Securities Services Ltd Ab och Oy Samlink Ab. Finlands Värdepapperscentral Ab upprätthåller registerverksamhetens centraliserade delar, bl.a. den emittentvis förda förteckningen över ägare till aktier och andra värdeandelar i eget kapital, emissionskonton över aktier och med dessa jämförbara värdeandelar samt dessutom det på emittenternas bekostnad förda s.k. gratisregistret för förvaring av passiva investeringar.

Inom Finlands Värdepapperscentral Ab:s datatekniska miljö fungerar två kommersiella värdeandelsregister: HEX Securities Services Ltd Ab som betjänar värdepappersföretag och vissa kreditinstitut samt Andelsbankcentralen-ABC andelslag, Merita Bank Abp, Leonia Bank Abp samt Oy Samlink Ab som har sparbankerna som ombud, upprätthåller värdeandelsregister i sina egna datatekniska miljöer. Tre registeransvariga använder således sina egna datasystem, som är baserade på de systemlösningar som bankerna använder för sina förmögenhetsförvaltnings- och notariatfunktioner. Det finns inga direkta datatekniska förbindelser mellan registersystemen och clearingmedlemmarnas avvecklingssystem. Kommunikationen mellan värdeandelsregistren och clearingmedlemmarna sker därför i stor utsträckning med telefax.

För att kunna sköta uppgifter för hela värdeandelssystemet och upprätthålla ägarförteckningarna måste samtliga värdeandelsregister emellertid ha elektronisk datatekniska användargränssnitt till den centraliserade delen av värdepapperscentralens datasystem. Användargränssnitten och den centraliserade delen av datasystemet behövs t.ex. för kontoöverföringar mellan värdeandelsregistren. Eftersom datasystemen är åtskilda från varandra sköts kontoöverföringar och annan kommunikation mellan värdeandelsregistren så att flera transaktioner samlas till en sats som via gränssnitten överförs till den centraliserade delen och därifrån till respektive värdeandelsregisters egna system. Inom systemet kan värdeandelar inte överföras så att överföringen omedelbart noteras på såväl den överlåtande partens som den mottagande partens värdeandelskonto om de är i olika register.

Merparten av värdeandelskontona sköts praktiken av ett fåtal registeransvariga. Det

största registrets marknadsandel är ca 70 % av samtliga värdeandelskonton och ca 50 % av marknadsvärdet. Koncentrationen är ännu större inom branschen som tillhandahåller internationella investerare registerbaserade förvaltningstjänster. En betydande del av volymökningen hänför sig till förmedlare som inte samtidigt är registeransvariga för de värdeandelar som är föremål för handel. Framförallt utländska investerare och dessas representanter prioriterar marknadsens solidaste aktörer för sin förmögenhetsförvaltning. För sälj- och köpuppdrag anlitar de emellertid marknadsens snabbaste och flexiblaste förmedlare som sällan hör till samma koncern som förmögenhetsförvaltaren. Förfarandets irrationella drag understryks av det faktum att användningen av faxade meddelanden om preliminära registreringar har ökat mycket snabbt.

Värdepapperscentralen

Koncession att verka som värdepapperscentral kan på ansökan beviljas ett finländskt aktiebolag, om detta visar att det sannolikt kan hantera alla värdeandelar som har överförts till värdeandelssystemet, avveckla affärer och andra transaktioner med värdeandelar samt att det tillförlitligt och på ett sätt som tryggar värdeandelssystemets ändamålsenliga utveckling kan dra försorg om de uppgifter som lagen stadgar. Koncession kan beviljas endast under förutsättning att sökanden bedöms ha ekonomiska och tekniska resurser att verka som värdepapperscentral samt ha en tillförlitligt organiserad förvaltning och en tillräcklig risktäckningskapacitet. Statsrådet beviljade den 20 december 1996 Finlands Värdepapperscentral Ab koncession.

Finlands Värdepapperscentral Ab är dotterbolag till och ägs i sin helhet av Helsinki Exchanges Group Ltd Ab, nedan HEX Ab. HEX Ab:s största ägargrupper är bankerna (30,5 %), bankirfirmorna (12,2 %), emittenterna (24,3 %), OM Gruppen AB (15,6 %), Finlands Bank och finska staten (11,5 %) samt andra än börsnoterade försäkringsbolag (4,8 %). Stora enskilda ägare är Merita-koncernen (11,15 %), ACA-koncernen (8,85 %), Leonia Bank Abp (6,5 %), Evli-koncernen (5,9 %) och OKR-Emittenterna Andelslag (6,9 %).

Finlands Värdepapperscentral Ab sköter värdeandelssystemets gemensamma uppgif-

ter, t.ex. upprätthåller de nödvändiga centraldatasystemen och värdeandelsregistret, för förteckningar över rättsinnehavare och värdeandelar av olika slag samt tillhandahåller tjänster för användning och hantering av uppgifterna i värdepapperscentralens förteckningar samt tjänster som har samband med upprätthållandet av värdeandelsystemet. Dessutom samarbetar Finlands Värdepapperscentral Ab, i egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral, med utländska nationella och internationella värdeandelsregister samt med utländska clearing- och depositionsinstitut och värdepapperscentraler. De konton och förteckningar som samarbetet förutsätter förs i Finlands Värdepapperscentral Ab:s värdeandelsregister. Samarbetet bedrivs i enlighet med bolagets regler.

Värdepapperscentralens internationella samarbete

Internationella förbindelser som behövs för hantering av värdepapper i Finland etableras vanligen mellan nationella och internationella värdepapperscentraler. Flera västeuropeiska värdepapperscentraler samarbetar internationellt, bl.a. värdepapperscentralerna i Nederländerna, Belgien, Italien, Österrike, Luxemburg, Frankrike, Tyskland och Danmark.

De ändringar i värdeandelslagstiftningen som trädde i kraft i början av 1999 ger i praktiken finländska parter möjlighet att via värdepapperscentralens internationella förbindelser hantera utländska värdepapper inom värdeandelsystemet. Syftet med förbindelserna är att finländska marknadsparter och investerare skall kunna använda utländska värdepapper enligt samma principer och system som finländska investeringar. Kommunikationen ökar också konkurrensen mellan dem som tillhandahåller tjänster i samband med internationella värdepapper, eftersom flera marknadsparter än för närvarande kan börja erbjuda sina kunder sådana värdepapperstjänster.

Finlands Värdepapperscentral Ab är Finlands lagstadgade nationella värdepapperscentral som samarbetar med utländska värdepapperscentraler. Finlands Värdepapperscentral Ab och vårt nationella värdeandelsystem representerar Finland i de europeiska värdepapperscentralernas nätverk samt i förhållande till Europeiska centralbankssystemets säkerhetsförvaltning. Innehav som utländska värdepapperscentraler förvaltar i

Finland registreras på förvaltningskonton som öppnas hos Finlands Värdepapperscentral Ab. De finansiella instrument som förvaras på förvaltningskontona bokförs hos respektive utländska värdepapperscentral enligt den nationella lagstiftningen. Detta arrangemang är baserat på rådets direktiv 98/26/EG om slutgiltigt avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper, som har satts i kraft hos oss genom lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem (1084/1999). Finland har inte, liksom andra västeuropeiska länder, någon särskild lagstiftning om rättigheter som hänför sig gemensamt förvarade värdepapper.

Finlands Värdepapperscentral Ab undertecknade i november 1998 det första avtalet om öppnande av en förbindelse med Tysklands nationella värdepapperscentral Deutsche Börse Clearing AG:s (numera Clearstream Banking AG Frankfurt). Denna automatiska förbindelse som utnyttjar det internationella S.W.I.F.T -nätet öppnades i januari 1999 för vardera centralens medlemmar. Betalningstransaktionerna sköts med centralbankspengar via *Trans-European Automated Real-time Gross-settlement Express Transfers* som upprätthålls av Europeiska centralbankssystemet. Avtalen och verksamhetsmodellerna överensstämmer i väsentliga avseenden med Europeiska värdepapperscentralernas förbunds (European Central Securities Depositories Association), nedan ECSDA, definitioner. I det första skedet bygger värdepapperscentralen upp ett grundläggande system för övernationell hantering av värdeandelar i främmande kapital. I detta skede är betalningsrörelsen inte ännu sammankopplad med transaktionshanteringen.

2.2.2. Internationell utveckling och lagstiftningen i andra länder

Allmänt

Det är vanskligt direkt jämföra olika länders förvarings-, noterings- och registersystem med varandra. De nationella systemen har utvecklats i sin egen takt och inom olikartade lagstiftningsmiljöer.

I internationella sammanhang är värdepapperstillgångar oftast kedjeförvaldade, vilket innebär att ägaren inte framgår av emittentens eller värdepapperscentralens bokföring. I en flerstegsägerstruktur verkar värdepap-

perscentralen och emittenterna vanligen på den högsta nivån i förvaltnings-, överförings- och pantsättningskedjan. Endast särskilt angivna parter, t.ex. banker, värdepappersföretag och institutionella investerare, står i direkt avtalsförhållande till värdepapperscentralen. Dessa förvaltar de rättigheter som hänför sig till värdepapperen som förvaras hos centralen. Småinvesterare utövar sina rättigheter via medlemmarna.

Internationellt sett är det vanligt med flera än tre mellanhänder mellan en investerare och ett fysiskt eller immateriellt värdepapper. I många länder är en sådan värdepappershantering möjlig endast för att aktierna är utställda på innehavaren eller för att de vanligen förvaltarregistreras hos värdepapperscentralen. Myndigheternas informationsbehov och emittenternas behov av tjänster tillgodoses separat från den egentliga avvecklingen och registreringen. Sådana system är i bruk bl.a. i Nederländerna, Belgien, Irland, Storbritannien, Italien, Österrike, Japan, Kanada, Luxemburg, Frankrike, Tyskland, Schweiz och USA.

Den internationella utvecklingen

År 1999 inleddes i Europa två betydande samarbetsprojekt som gällde värdepapperscentraler. Dessutom har många europeiska clearingcentraler börjat utveckla interna länkar.

Två viktiga europeiska clearingcentraler, den i Tyskland verksamma Deutsche Börse Clearing AG, nedan DBC, och den i Luxemburg verksamma internationella clearingcentralen Cedel International, nedan Cedel, offentliggjorde i maj 1999 sina planer att förena sina register- och avvecklingsfunktioner i början av år 2000. Samtidigt offentliggjorde det franska clearingbolaget Sicovam SA, nedan Sicovam, sina planer på en fusion med ett nygrundat register- och clearingbolag. Syftet med projektet är att skapa en europeisk register- och clearingcentral som också andra länders värdepapperscentraler inbjuds att delta i. Deltagandet kan ske i form av länksamarbete, serviceavtal eller fusion. DBC och Cedel bildade en koncern i början av januari 2000. Koncernens moderbolag Clearstream International finns i Luxemburg. Koncernens dotterbolag Clearstream Banking Luxembourg (f.d. Cedel) och Clearstream Banking Frankfurt (f.d. DBC) fortsätter driva koncernens fusionerade verksamheter.

Genom koncernbildningen har Clearstream International för avsikt att sänka kostnaderna och priserna samt förbättra de internationella marknadsparternas service.

Europas största clearingcentral för värdepappershandel, Euroclear, presenterade i maj 1999 den s.k. *hub and spokes* -modellen. Grundtanken är den att clearingens hela infrastruktur skall centraliseras kring en internationell central (*hub*) som förenar de nationella centralerna (*spokes*). De nationella centralerna skall enligt förslaget vara sammanlänkade endast med den internationella centralen, som sköter avvecklingen av den internationella värdepappershandeln. De nationella centralerna får således ta hand om register- och emissionsverksamheten samt det inhemska avvecklingssystemet. De nationella centralerna skall också sköta nationella skatte- och andra arrangemang samt förmedla värdepappersinformation till hela systemet.

I början av september 1999 meddelade Euroclear att avvecklingssystemets operativa funktioner kommer att överföras på den nygrundade Euroclearbanken, som i sin helhet kommer att ägas av Euroclear-systemets nuvarande ägare. Frankrikes nationella värdepapperscentral Sicovam avbröt i november 1999 förhandlingarna med Clearstream International på grund av meningsskiljaktigheter om ägarstrukturerna. Sicovam meddelade samtidigt att det hade för avsikt att betjäna den europeiska värdepappersmarknaden genom att inleda samarbete med clearingcentralen Clearnet^{SBF} som ägs av Euroclear och ParisBourse^{SBF} SA.

Europas nationella värdepapperscentraler grundade våren 1997 samarbetsorganisationen ECSDA (European Central Securities Depositories' Association) för att utveckla sitt länksamarbete och ta ställning till andra möjliga samarbetsformer. ECSDA-samarbetet har resulterat i utvecklingen av ett länk-koncept för överföring av värdepapper mellan centralerna utan förbindelse för betalningar. ECSDA:s medlemscentraler har använt konceptet då de byggt upp sina interna länkar. ECSDA har utvecklat också mera avancerade länkkoncept, som gör det möjligt att avveckla gränsöverskridande värdepappershandel enligt principen leverans mot betalning. Fram till oktober 1999 hade Europeiska centralbanken godkänt 47 länkar för användning vid överföring av säkerheter till Europeiska centralbankssystemet.

Lagstiftningen i andra länder

Sverige

Värdepapperscentralen (VPC AB) fungerar som Sveriges nationella avstämningsregister. Värdepapperscentralen hanterar aktier, obligationer och andra finansiella instrument.

Lagen om kontoföring av finansiella instrument innehåller föreskrifter bl.a. om kontoförande institut. Kontoförande institut får vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos den centrala värdepappersförvararen. Enligt lagen kan auktorisation som central värdepappersförvarare meddelas svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar och utländska företag som uppfyller de i lagen föreskrivna kraven.

Den som emitterar värdepapper eller andra finansiella instrument har rätt att välja med vilken värdepappersförvarare har avtalar om registrering av dessa. En central värdepappersförvarare skall bedriva sin verksamhet så att den tillgodoser högt ställda krav på säkerhet och effektivitet. Verksamheten skall även i övrigt bedrivas på sådant sätt att allmänhetens förtroende för kontoföringen upprätthålls och enskildas intressen inte äventyras.

Lagen ställer inga villkor på värdepappersförvararen vad gäller det egna kapitalet. Enligt lagen skall en central värdepappersförvarare ha ett bundet eget kapital som med hänsyn till verksamhetens art och omfattning är tillräckligt stort. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om storleken av det bundna egna kapitalet.

Enligt lagen får auktorisation för ett utländskt företag att driva verksamhet som central värdepappersförvarare i Sverige meddelas endast om företaget i sitt hemland bedriver motsvarande verksamhet och där står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ, om den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla de krav som anges i lagen, och om verksamheten skall bedrivas från avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

En central värdepappersförvarare får enligt lagen som kontoförande institut anta Riksbanken och Riksgäldskontoret samt juridiska personer som har en betryggande kapitalstyrka och teknisk och juridisk sakkunskap och i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos den centrala

värdepappersförvararen.

Enligt lagen övervakar Finansinspektionen värdepappersförvararnas verksamhet. Finansinspektionen har rätt att förbjuda verkställighet av en värdepappersförvarares beslut om det strider mot lag eller någon annan föreskrift som reglerar verksamheten. Finansinspektionen skall återkalla en värdepappersförvarares auktorisation bl.a. om denne har brutit mot lag eller annars visat sig vara olämplig att driva verksamheten eller om värdepappersförvararens verksamhet inte överensstämmer med auktorisationen.

Tyskland

Det tyska förvarings- och avvecklingssystemet är fortfarande baserat på fysiska värdepapper, men det förekommer i praktiken sällan att dokument flyttas omkring inom systemet. Förvaringen och avvecklingen sköts centralt av Clearstream Banking AG Frankfurt, som är Tysklands lagstadgade institut för förvaring av värdepapper (*Wertpapiersammelbank*). Där hålls parternas värdepapper i gemensamt förvar (*Sammelverwahrung*). Förvaringssystemet regleras i en särskild lag om förvaring och anskaffning av värdepapper (*Gesetz über die Verwahrung und Anschaffung von Wertpapieren*) och genom institutets självreglering.

Enligt lagen håller institutet värdepapperen i gemensamt förvar. Samtliga värdepapper, såväl medlemmarnas egna som kundernas, förvaras på samma ställe och registreras i institutets datasystem. Inom datasystemet är förvaringen uppdelad mellan medlemmarnas konton. Rättsverkningarna av ägarbyten och andra sakrättsliga transaktioner som gäller de gemensamt förvarade värdepapperen, är enligt lagstiftningen sammankopplade med förvaringsbankens registreringsåtgärder.

Bankerna skall inhämta kundernas skriftliga medgivande för överföringen av deras värdepapper till gemensamt förvar. Kunderna är inte tvungna att gå med på överföringen. En del av investerarna har fortfarande själva hand om sina värdepapper. Den gemensamma förvaringen är emellertid så förmånlig för den enskilde investeraren att merparten av alla värdepapper som kan förvaras gemensamt de facto har överförts till förvaringsinstitutet.

Den som har lämnat in sina värdepapper till gemensam förvaring (*Hinterleger*) har en rätt till ett visst antal av de gemensamt för-

varade värdepapperen (*Miteigentum am Sammelbestand*) däremot inte rätt till just de värdepapper som han lämnat in. Det är enligt lagen fråga om en sakrättslig fordran, till åtskillnad från obligationsrättsliga fordringar som är förenade med konkursrisk. Också inom utländska system är det fråga om lagstadgad gemensam förvaring (*Giro-sammelbestand*) när värdeandelar förvaras hos ett depositionsinstitut.

Aganderätt som avser ett visst antal värdepapper kan överlåtas och pantsättas fritt, som i form av värdepappersinstrument. Överlåtelser och pantsättningar kan ske endast inom kontosystemet.

Deponenten kan kräva att det antal värdepapper som han har rätt till separeras från den gemensamt förvarade mängden. Deponenten ges då värdepapper av samma slag, men inte de exemplar som han deponerat. Om det gemensamt förvarade antalet värdepapper inte överensstämmer med det bokförda antalet, kan förvaringsinstitutet vägra ge ut det antal värdepapper som deponenten kräver. Förvaringsinstitutet svarar för svinet endast om det har uppkommit av någon orsak som beror på institutet.

Alla värdepapper behöver inte existera som tryckta dokument utan ett enda s.k. samlingsdokument kan representera ett helt värdepappersslag. Förvaringsinstitutets bokföring (*Handelsbuch*) skall uppta de förvarade värdepapperslagen och deras nominella värden. Också medlemmarna skall föra bok över sina kunders tillgångar.

voor Giraal Effectenverkeer BV, nedan *Necigefin*.

De rättsverkningar som är förenade med värdepappersinnehav är baserade på den nationella lagen om värdeandelskonton (*Wet giraal effectenverkeer*). Enligt lagen kan värdepapperscentralen berättiga sina medlemmar att för olika slag av värdepapper upprätthålla gemensamma förvaringskonton hos värdepapperscentralen. Dennes medlemmar är i praktiken banker och värdepappersföretag. Som medlemmar har också antagits utländska värdepapperscentraler vilkas policy och rättskultur tillräckligt mycket påminner om *Necigefins*.

Värdepapperscentralen tillhandahåller gemensam värdepappersförvaring för sina medlemmar. Värdepapperens ägare får en mot antalet deponerade värdepapper svarande samäganderätt till de gemensamt förvarade värdepapperen av samma slag. Värdepapperscentralen eller innehavaren har inte äganderätt till sina kunders värdepapper. Den överlägset största delen av alla holländska värdepapper är utställda på innehavaren. Värdepappersöverlåtelser mellan värdepapperscentralens medlemmar fullbordas genom *Necigefins* registreringsåtgärder. Medlemmarna har egna konton inom centralens förvaringssystem och värdepappersleveranser sker genom clearing mellan kontona. Medlemmarna svarar själva för bokföringen av kundernas transaktioner.

USA

USA:s två viktigaste marknadsplatser för värdepapper är New York -börsen (*New York Stock Exchange*) och *Nasdaq-Amex* som fusionerades 1998. Regionala börser finns dessutom i Boston, Chicago, Cincinnati, Philadelphia, San Fransisco och Los Angeles. På senaste tid har också flera alternativa marknadsplatser lyckats etablera sig i USA.

Ett flertal clearingbolag sköter avvecklingen av värdepapper på USA-marknaden. Avvecklingen av börshandeln mellan förmedlarna genomförs av National Securities Clearing Corporation, nedan *NSCC*, som samägs av de tre börserna i New York.

Inom avvecklingssystemet bestämmer *NSCC* förpliktelseerna samt fungerar som central motpart och övervakare. Transaktionerna bokförs enligt *NSCC*:s anvisningar hos

Nederländerna

I Nederländerna genomfördes i början av 1997 ett företagsarrangemang som resulterade i att de bolag som svarar för landets marknadsstruktur bildade koncernen Amsterdam Exchanges N.V. Till koncernen hör bl.a. Amsterdams fondbörs, derivatbörsen *AEX-Optiebeurs N.V.* samt clearing- och förvaringsbolaget *AEX-Clearing & Depository N.V.*, vars dotterbolag är Hollands värdepapperscentral och aktieclearingbolaget *Effectenclearing B.V.*

Liksom Tysklands system är också Hollands förvarings- och avvecklingssystem uppbyggt på fysiska värdepappersdokument. Dessa har emellertid deponerats och immobiliserats hos den nationella värdepapperscentralen, dvs. Nederlands Centraal Instituut

den i New York verksamma värdepapperscentralen, The Depository Trust Company, nedan DTC. Efter nettningen omregistreras värdepapperen under likviddagen från de överlåtande clearingmedlemmarnas DTC-konton till NSCC:s konto och vidare till de mottagande clearingmedlemmarnas konton. DTC och NSCC fusionerades i slutet av 1999 till ett clearing- och förvaringsinstitut inom samma concern, The Depository Trust & Clearing Corporation DTCC.

DTC grundades på 1960-talet, sedan det konstaterats att värdepapperstransaktionerna var alltför ineffektiva och riskexponerade. På grund av USA:s delstatssystem kunde man emellertid inte slopa aktiebrev. Varje delstat har sin egen aktiebolagslag som bygger på fysiska värdepapper. Andelen centralt förvarade värdepapper är inte lika stor i USA som inom de flesta motsvarande europeiska systemen. Värdepapperen immobiliseras inte heller för gott hos DTC, utan depositionerna sätts vanligtvis åter i omlopp.

USA:s värdepapperssystem är så uppbyggt att DTC:s verksamhet till stor del består av dokumenthantering: mottagning av depositioner, förvaring av värdepapper, transaktioner av olika slag, registreringsåtgärder och värdepappersaffärer. Från marknadens och marknadsparternas synpunkt är DTC:s viktigaste uppgift emellertid att upprätthålla ett kontosystem för registrering av deponerade värdepapper och förändringar i ägarförhållandena.

Parterna deponerar värdepapper hos DTC i eget namn, oftast dock för sina kunders räkning. Ett värdepappersinnehav kan mellan investeraren och DTC passera en lång kedja av banker eller förmedlare. DTC känner följaktligen inte till värdepapperets ursprungliga ägare. DTC vet inte heller om parten själv är ägare till värdepapperet. DTC underlättar emittentbolaget om depositionerna. Emittentbolaget kan för sin del genom DTC:s medlemmar få reda på värdepapperens verkliga ägare. Medlemmarna kan ge ut sådan information endast med kundernas medgivande.

Delstaterna har rätt att stifta egna lagar om värdepappersförvaring och -hantering samt om överföring av rättigheter. Av denna anledning är också de sakrättsliga föreskrifterna om värdepapper i princip utfärdade på delstatsnivå. Föreskrifterna och reglerna kan således variera beroende på delstaten där ett värdepapper förvaras eller till vilken det

överförs.

Investerarens rätt till ett indirekt värdepappersinnehav definieras inte som äganderätt utan som en särskild sakrätt (*securities entitlement*). Förmedlaren skall ständigt förfoga över så många värdepapper som kunderna har rätt till. Emellertid kan förmedlaren förvara värdepapperen hos andra mellanhänder, t.ex. en värdepapperscentral. Förmedlaren skall överföra till de till värdepapperen hänförliga ekonomiska rättigheterna och förfoganderättigheterna till rättsinnehavarna.

Värdepapper som i vilka förmedlaren har beviljat och registrerat någon särskild sakrätt kan inte användas för att tillgodose allmänna borgenärskrav mot förmedlaren. Den särskilda sakrätten är bindande både för förmedlarens borgenärer och för successorerna. Investerares ställning är således inte enbart obligationsrättslig utan också sakrättslig. Emellertid har investeraren inte rätt enbart till ett visst värdepapper utan till en för flera investerare gemensam mängd värdepapper som förvaras hos en förmedlare eller för dennes räkning hos en tredje part. Investerares rätt kan karaktäriseras som en numerär andelsrätt.

Detta andelsbaserade system gör det också möjligt att ställa upp effektiva lagvalsregler gällande värdepapperscentralen, förmedlarna och investerarna. I förhållandet mellan investeraren och förmedlaren tillämpas lagen på förmedlarens etableringsort. I förhållandet mellan förmedlaren och värdepapperscentralen tillämpas däremot lagen på värdepapperscentralens etableringsort, i praktiken lagen i delstaten New York. Lagen på emittentens etableringsort tillämpas när det gäller förhållandet mellan emittenten och värdepapperets innehavare, vanligen DTC. Orten där ett värdepapper finns har förlorat sin betydelse när det gäller att bestämma vilken lag som skall tillämpas.

Merparten av alla värdepapper kan registreras och är närmast jämförbara med finländska orderdokument. Enligt lagen erkänns visserligen också innehavardokument. I praktiken blir alla värdepapper som deponeras hos värdepapperscentralen förvaltarregistrerade på ett innehavarnamn. Samtidigt blir värdepapperen sinsemellan utbytbara genusföremål som kan hanteras i form av registreringar. Om en kund ber värdepapperscentralen återlämna ett värdepapper skall detta omregistreras i kundens namn.

Storbritannien och Irland

Efter New York är London världens näst största centrum för handel med finansiella instrument. Merparten av handeln sköts via Londonbörsens (*London Stock Exchange*) elektroniska system. Börsaffärerna avvecklas hos Storbritanniens och Irlands gemensamma clearinginstitut CRESTCo Ltd, nedan Crest. Crest inledde sin verksamhet sommaren 1996. Inom Crests system avvecklas för närvarande både aktier och penningmarknadsinstrument.

I Storbritannien kan värdepapper förvaras i två former, dvs. som fysiska dokument eller som dataregistreringar. Agaren och innehavaren antecknas i emittentens delägarförteckning. Agaren får genom anteckningen de ekonomiska och andra rättigheter som aktien medför, t.ex. rätt till utdelning och rösträtt vid bolagsstämman. Den elektroniska registreringen av aktieinnehaven har emellertid en avgörande betydelse för värdepappersmarknadens funktion.

Överföringar av äganderätten till aktier skall noteras i bolagets delägarregister. Registret förs av ett registreringsombud (*registrar*) som bolaget befullmäktigat. Värdepapperen som hanteras inom Crests system registreras av 38 registreringsombud, som Crest står i ständig kontakt med.

Crest är centrum för den dokumentlösa värdepappershanteringen. Verksamheten är baserad på ett antal förordningar (*Uncertificated Securities Regulations*) som har utfärdats med stöd av aktiebolagslagen (*Companies Act 1989*). Aktierna registreras i elektronisk form i Crests system, vilket innebär att de kan flyttas endast genom registreringsåtgärder. När en order utförs inom systemet underrättas samtidigt ett registreringsombud om överföringen. Registreringsombudet skall enligt Crests regler registrera överföringen i delägarregistret inom två timmar eller meddela att registreringen inte kan göras. En anteckning i delägarregistret kan ogiltigförklaras antingen på grund av en föreskrift eller ett domstolsförordnande eller för att överlåtare saknar rättshandlingsförmåga. Crest utreder händelsen omedelbart, även om den noteras i delägarregistret först senare. Mellan avvecklingen och registreringen skyddas förvärvarens rätt till värdepapper av en särskild sakrätt (*equitable interest*). Efter uppkomsten av denna lagstadgade specialrätt anses värdepapperen inte längre vara i över-

låtarens ägo.

Enligt lagen härleds äganderätten från bolagets anteckningar i delägarregistret. Den dokumentlösa värdepappershanteringen bygger på att Crests parter är antecknade i delägarregistret. Både marknadsparter och aktiva investerare kan vara parter. Om en part handlar för sina kunders räkning skall denna förvaltarregistreras i delägarregistret. Detta innebär att investeraren i själva verket inte har direkt äganderätt till värdepapperen utan en särskild förmånsrätt (*beneficial entitlement*). Parten skall emellertid till investeraren förmedla alla de ekonomiska rättigheter och förfoganderätter som sammanhänger med värdepapperet. En kund som investerar i förvaltarregistrerade aktier får således praktiskt taget samma förmåner som en ägarregistrerad investerare.

2.2.3. Marknadens utveckling

Internationella förbindelser

Syftet med ECSDA, som EU-staternas nationella värdepapperscentraler grundade i maj 1997, är bl.a. att främja centralernas operativa förbindelser. Organisationen tillkom på initiativ av Europeiska monetära institutet framförallt för att förbereda hanteringen av de säkerheter som Europeiska centralbankens penningpolitik kräver inom euroområdet. I vissa EU-stater är det centralbanken som hanterar de värdepapper som används inom penningpolitiken. Av denna anledning har också centralbankerna kunnat följa organisationens verksamhet och delta i den.

Inom ECSDA har utarbetats en avtalsmall för hanteringen av säkerheter mellan värdepapperscentralerna. Enligt mallen bygger samarbetet mellan värdepapperscentralerna på bilaterala systemförbindelser. Varje värdepapperscentral (värdepapperscentralen i emissionslandet) skall för de övriga värdepapperscentralerna (värdepapperscentralen i investerarens hemstat) öppna värdepapperskonton för hanteringen av inhemska värdepapper i sitt eget system. På kontona förvarar emissionslandets värdepapperscentral de övriga värdepapperscentralernas medlemmars och dessas kunders innehav. Kontona öppnas i den värdepapperscentralens namn som företräder investerarens hemstat, vilket innebär att fördelningen av innehaven mellan ägarna inte framgår av de system som

upprätthålls av emissionslandets värdepapperscentral. Endast värdepapperscentralen i investerarens hemstat för bok över innehaven. Bokföringen följer uteslutande den lag som gäller värdepapperscentralen i investerarens hemstat. Affärer eller andra transaktioner orsakar registreringar i emissionslandet endast i det fall att parterna är verksamma i olika stater.

En allmän förutsättning för att systemförbindelserna mellan värdepapperscentralerna skall fungera är att värdepapperen har immobiliserats eller immaterialiserats hos centralerna, så att de kan hanteras som kontoregistreringar. Dessutom förutsätter mallen att värdepapperen kan hanteras som genusföremål inom systemen. Det huvudsakliga syftet med systemförbindelserna är att göra det möjligt för investerarna att anlita sin nationella värdepapperscentral för förvaltningen av sina värdepapper som förvaras i nätan slutna stater.

De internationella förbindelser som behövs för hanteringen av värdepapper i Finland öppnas i allmänhet mellan nationella och internationella värdepapperscentraler. Bland de västeuropeiska värdepapperscentraler som har internationella förbindelser med andra värdepapperscentraler kan nämnas åtminstone värdepapperscentralerna i Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Italien, Österrike och Danmark.

Den ändring av värdeandelslagstiftningen som trädde i kraft i början av 1999 ger i praktiken finländska parter möjlighet att hantera utländska värdepapper inom värdeandelssystemet, via värdepapperscentralens internationella förbindelser. Det är meningen att finländska marknadsparter och investerare skall kunna dra nytta av dessa förbindelser så att de kan använda utländska värdepappersprodukter enligt samma principer och system som inhemska investeringar. Förbindelserna ökar också konkurrensen mellan dem som tillhandahåller tjänster i anslutning till internationella värdepapper, eftersom flera marknadsparter kan börja tillhandahålla sina kunder sådana tjänster.

Den i Finlands verksamma Finlands Värdepapperscentral Ab undertecknade i november 1998 med Tysklands nationella värdepapperscentral Deutsche Börse Clearing AG ett avtal om öppnande av den första förbindelsen. Denna automatiskt fungerande länk öppnades i januari 1999 för vardera centralens parter. Motsvarande förbindelse öppna-

des i oktober 1999 också med Frankrikes nationella värdepapperscentral Sicovam. Betalningstransaktionerna sköts i centralbanks pengar via Europeiska centralbankens betalningssystem. I det första skedet byggde Finlands Värdepapperscentral Ab upp ett grundläggande system för övernationell hantering av värdeandelar i främmande kapital. Hösten 1999 utsträcktes förbindelserna också till värdeandelar i eget kapital. I detta skede är betalningsrörelsen inte ännu ansluten till transaktionshanteringen.

Avsikten är att de existerande förbindelserna skall utsträckas till avveckling enligt principen leverans mot betalning, allteftersom de utländska värdepapperscentralerna är klara att ta detta steg. I vilken ordning förbindelserna byggs ut beror dels på de utländska marknadernas storlek och hur efterfrågade finländska värdepapper är på dem, dels på de utländska värdepapperscentralernas behov och beredskap.

Utvecklingen i Finland

Under de senaste åren har finansmarknaden i Finland utvecklats gynnsamt. Övergången till den gemensamma valutan i början av 1999 stabiliserade finansmarknaden och förbättrade investeringsmöjligheterna inom euroområdet. Bankernas lönsamhet har blivit bättre och deras verksamhet mångsidigare. Alternativa placeringsprodukter, t.ex. fondandelar och försäkringsprodukter, blir allt populärare. Bank- och försäkringssektorn har undergått genomgripande strukturovandlingar, vilket har lett till att samma koncerner eller samarbetsgrupper tillhandahåller både bank-, värdepappers- och försäkringstjänster.

Verksamheten på den finländska kapitalmarknaden kännetecknas av snabba förändringar i infrastrukturen och av internationalisering. En mängd nya företag har börsnoterats och företagen har också haft goda möjligheter att skaffa finansiering i främmande kapital. Hösten 1999 inledde Helsingfors Börs samarbete med Europas största derivatbörs Eurex. Genom samarbetet öppnades för finländska förmedlare, investerare och börsbolag en direkt förbindelse till en investeringsmarknad som håller på att integreras.

Efter avregleringen av aktiemarknaden har det utländska ägandet och kapitalets rörlighet ökat. Det utländska ägandets andel av börsens marknadsvärde uppgick i slutet av

1999 till ca 65 %. Merparten av de utländska investerarna har förvaltarregistrerat sina innehav.

En internationell jämförelse visar att den finländska aktiemarknaden är centraliserad och att handeln huvudsakligen är inriktad på vissa stora företags, framförallt Nokia Ab:s aktier. Även om aktiemarknadens betydelse klart har ökat i Finland under 1990-talet, är antalet börsnoterade företag fortfarande litet. Detta beror framförallt på att det i vårt land finns internationellt sett relativt få medelstora företag samt på att finansiering i eget kapital av tradition är ett mindre betydelsefullt alternativ. Helsingfors Börs förnyade hösten 1998 sitt system, vilket ledde till att sammanlagt 28 företag börsintroducerades under år 1999.

Bidragande orsaker till den svaga utvecklingen av finansmarknadens likviditet har varit hushållens anspråkslösa aktiesparande och bl.a. pensions- och försäkringsanstalternas försiktiga placeringspolitik. Den i regeringsprogrammet intagna punkten om beskattning av räntan på depositionskonton inverkar gynnsamt på aktiesparandet.

Värdeandelskontonas och registreringsåtgärdernas antal och värde

Systemet med värdeandelskonton dimensionerades ursprungligen för marknadsvolymer som uppnåddes redan 1994. Den på kundkonton uppbyggda modellen är inte längre tillräckligt effektiv och konkurrenskraftig i kostnadshänseende. En förutsättning för att avvecklingen skall kunna genomföras är att alla delar i systemet fungerar oklanderligt. På grund av det kraftigt ökade antalet transaktioner är tidtabellerna numera så pressade att diverse fel och misstag leder till att kunderna allt oftare drabbas av förseningar i avvecklingen.

Sedan värdeandelssystemet skapades i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har Finlands värdepappersmarknad expanderat en hel del. Antalet värdeandelskonton som 1994 var drygt 600 000, uppgick i slutet av 1999 till ca 1 070 000 stycken. Under samma tid ökade antalet värdeandelsägare från en halv miljon till drygt 790 000. Snabbast har antalet emitterade aktier ökat – från 4 miljarder i slutet av 1994 till närmare 8 miljarder i dagens läge. Också siffrorna för omsättningen av värdepapper tyder på ökad marknadsaktivitet. Omsättningen på börserna

steg från 69 miljarder år 1994 till 323 miljarder mark år 1998 och under motsvarande tid ökade antalet avvecklade transaktioner från ca 300 000 till ca 1 220 000. År 1999 hade antalet redan stigit till ca 2,2 miljoner transaktioner. Det måste i detta sammanhang påpekas att värdepapperiseringen av Finlands kapitalmarknad ännu är i begynnelsekedet.

De på aktiehanteringssystemets värdeandelskonton noterade värdeandelarnas marknadsvärde uppgick i slutet av 1999 till ca 365 miljarder euro. Inom den datatekniska miljön vidtogs mellan den 1 november 1998 och den 31 oktober 1999 ca sex miljoner registreringsåtgärder. Dessa representerade ett värde av ca 1 500 miljarder euro. Den 31 oktober 1999 upprätthölls inom Finlands Värdepapperscentral Ab:s RM-system ca 4 873 konton för värdeandelar i främmande kapital. De på dessa konton den 31 oktober 1999 noterade värdeandelarnas marknadsvärde uppgick till 58,82 miljarder euro. Inom RM-systemet hanterades under motsvarande tid som inom OM-systemet ca 150 000 transaktioner. Registreringsåtgärderna representerade ett sammanlagt värde på ca 1 275 miljarder euro.

Det kraftigt ökade antalet transaktioner i förening med systemens låga automationsgrad orsakar ständiga dröjsmål och registreringsfel, i synnerhet dagar då volymer är stora. Detta leder, i förening med det decentraliserade systemet, till att de säkerheter som förmedlarna förutsätts ställa före avvecklingen ofta är av en helt annan storleksklass än de nettobetalingar som avvecklingen resulterar i.

3. Bedömning av nuläget

3.1. Det decentraliserade systemet

De värdepapperscentraler och avvecklingsinstitut som finns i Finland och andra länder har uppkommit så att marknadsparterna har beslutat överföra likartade och ofta mindre lönsamma former av grundläggande service och funktioner till en organisation som producerar tjänster för dem alla. Tjänster som tidigare skräddarsyddes har i och med marknadens och teknikens utveckling blivit standardprodukter som tillhandahålls av värdepapperscentralerna. Centraliseringen har lett till kostnadsbesparingar genom massproduktion. Värdepapperscentralernas uppgifter har

också utvecklats efter marknadens behov. Under utvecklingen av värdeandelssystemet trodde man att värdepappershanteringen skulle expandera betydligt långsammare än den de facto har gjort. Marknadsparterna har varit angelägna om att säkra sina andelar av tillväxten. I Finland fanns tidigare inget system för avveckling och förvaring av värdepapper som emitterats i form av fysiska dokument. Flera länder har utvecklat immobiliseringsystem som förstadier till renodlade registreringsystem. Detta var en bidragande orsak till att planeringen av värdeandelssystemet i Finland skedde utan att tillräcklig uppmärksamhet ägnades avvecklingsfunktionen. På grund av det goda finansieringsläget i slutet av 1980-talet hade inte heller staten några särskilda skäl att försöka påverka värdeandelssystemets uppbyggnad.

Under de senaste åren har systemet i någon mån centraliserats bl.a. på grund av de förändringar som skett inom bankväsendet. Flera andelsregister använder gemensamma datasystem. Emellertid har tudelningen i system för värdeandelar i eget respektive främmande kapital samt decentraliseringen av värdeandelshanteringen i eget kapital mellan flera rättsligt och tekniskt självständiga register, gjort det svårt att organisera avvecklingen på ett effektivt sätt. Förvaltningen av värdeandelssystemet har inte visat sig vara en så lönsam verksamhet som man ursprungligen trodde. Den effektivitetsförlust som decentraliseringen innebär försvårar avvecklingen av den växande och i allt högre grad internationella handeln.

För statens skuldförvaltning är det viktigt att emission av masskuldebrevslån, räntebetalning och amorteringar kan ske inom värdeandelssystemet. Handeln med och avvecklingen av statslån måste skötas så effektivt att dessa kan konkurrera om investerarnas kapital med andra investeringsobjekt. De statslån som är föremål för den livligaste handeln överfördes till värdeandelssystemet 1995 och 1996. Sedan början av april 1996 har statskontoret emitterat samtliga statliga serieobligationslån som värdeandelar. Den av serieobligationer och skuldförbindelser i värdeandelsform bestående statliga lånestocken uppgår för närvarande till ca 210 miljarder mark.

Den omständigheten att marknadstjänsterna tillhandahålls av två separata system utgör ett onödigt hinder för utvecklingen av en enhetlig skuldebrevsmarknad. På grund

av tudelningen är det svårt att ge småinvestorer garantier för masslånemarknadens enhetlighet. Detta faktum försvårar utvecklingen av marknaden för masskuldebrevslån och kan dessutom inverka menligt på marknadens likviditet. Decentraliseringen kan dessutom öka kostnaderna för statens låneförvaltning och bromsa upplåningen på marknaden för småinvestorer.

3.2. Värdepappersmarknadens servicekedja och förbindelser

Service på Finlands värdepappersmarknad måste betraktas som en helhet. Vid bedömningen av värdepappersmarknadens funktion måste det tas hänsyn till att samtliga delar av servicekedjan har betydelse för marknadens effektivitet och tillförlitlighet samt för kvaliteten på den service som kunderna i kedjans slutända får. Målet bör vara en så effektiv och tillförlitlig servicekedja som möjligt när det gäller emission, handel, avveckling, betalningstransaktioner, förvaring och registrering. Det måste finnas möjligheter att också i framtiden få mångsidiga tjänster på den finländska värdepappersmarknaden. Servicekedjan förutsätts både vara kostnadseffektiv och internationellt kompatibel. I takt med att marknaden expanderar och investeringsverksamheten internationaliseras måste också de nationella värdepappersmarknaderna integreras över statsgränserna.

Vid bedömningen av värdeandelssystemet är det skäl att fästa särskilt avseende vid värdepappershandels avveckling, eftersom en effektiv och säker avveckling har en avgörande betydelse för värdepappersmarknadens funktion och konkurrenskraft. Det finländska systemet för hantering av aktier har inte placerat sig högt i de jämförande undersökningar av nationella marknader som multinationella förmögenhetsförvaltningsinstitut har låtit utföra. Jämförelserna visar att Finland ligger klart efter de övriga nordiska länderna enligt bedömningsindex som anger avvecklings-, förvarings- och verksamhetsrisker. I de under 1990-talet gjorda årliga jämförelserna mellan världens tjugo mest utvecklade marknadsplatser placerade sig Finland längst nere på listan.

Den omständigheten att det finländska aktiehanteringssystemet inte placerat sig bättre i internationella jämförelser beror på många faktorer. Svagheter i systemet accentueras bl.a. av marknadens snabba tillväxt och den

kraftiga ökningen av det utländska ägandet, avsaknaden av ett effektivt lånesystem på kontantmarknaden, de ineffektiva dröjsmålspåföljderna, de alltför sent publicerade kundanvisningarna, de utländska kundernas relativt stora affärer samt av den finländska marknadens svaga likviditet.

När värdeandelssystemet skapades i början av 1990-talet dimensionerades det enligt volymer som uppnåddes redan år 1994. Efter den snabba ökningen av handelsvolymerna i slutet av 1990-talet har det visat sig att den nuvarande servicekedjan i den decentraliserade, på kundkonton baserade registermiljön inte är tillräckligt effektiv och inte kan producera tjänster till konkurrenskraftiga priser. Dessutom har det uttryckts farhågor om att de växande volymerna leder till att det nuvarande systemet inte klarar av avvecklingen av alla transaktioner, vilket kan äventyra hela systemets tillförlitlighet. Detta kan i sin tur ha negativa konsekvenser för hela den finländska handeln med värdepapper. Om handels-, avvecklings- och förvaringssystemet inte ger finländska värdepappersmittenter möjlighet att under effektiva och tillförlitliga former delta i den europeiska integrationen på värdepappershandels område, kan de börja anse det vara nödvändigt att emittera sina värdepapper utomlands.

I konkurrensen mellan de nationella marknadsplatserna är fritt tillträde till marknaden en viktig framgångsfaktor för handels-, avvecklings- och registreringsfunktionerna. En förutsättning för den finländska värdepappersmarknadens utveckling är att registreringsverksamheten effektivteras och konkurrensen ökas. Det nuvarande ogynnsamma konkurrensläget är resultatet av en serie faktorer som ledde till antalet registeransvariga minskade under 1990-talet, samtidigt som t.ex. antalet börsförmedlare och utländska distansförmedlare ökade betydligt. T.ex. den svenska värdepapperscentralen VPC AB:s registreringssystem sysselsätter tio gånger flera direkta medlemmar än det finländska systemet. Minskningen av antalet värdeandelsregister beror inte på bristande intresse för medlemskap, utan på de svårigheter och kostnader som nya registeransvariga får vidkännas då de ansluter sig till värdeandelssystemet. Det är i praktiken synnerligen svårt att inrätta ett nytt värdeandelsregister.

I fråga om utvecklingen av systemet måste det beaktas att de nationella systemen för värdepappershantering försätts i en allt öpp-

nare konkurrenssituation på grund av den gemensamma valutan samt de ökade internationella kontakterna. Värdepappershandelns internationalisering och den europeiska inre marknadens utveckling leder till hårdnande konkurrens mellan de nationella marknadsplatserna. I framtiden kommer börsintroduktionerna och handeln sannolikt att koncentreras till de största marknadsplatserna. Konkurrensen mellan handels- och avvecklingssystemen hårdnar, speciellt när det gäller stora företag. I en sådan situation måste små nationella marknadsplatser vara ytterst kostnadseffektiva, tillförlitliga och serviceinriktade för att klara sig i den internationella konkurrensen. Effekterna av att vi anslutit oss till euroområdet kommer redan till synes i vissa samarbetsarrangemang mellan nationella fondbörser och värdepapperscentraler.

3.3. Värdepapperscentralens ställning och verksamhet

För närvarande finns det endast en värdepapperscentral i Finland. Detta beror på de krav som lagstiftningen ställer samt på verksamhetens art och den finländska marknadens ringa storlek. Värdepapperscentralens verksamhet är reglerad framförallt med tanke på att den skall ske under säkra former samt för att trygga centralens beredskap att hantera alla slag av värdeandelar. Inom verksamheten tillvaratas storproduktionsfördelarna samt de s.k. nätfördelar som datatekniken erbjuder. I de flesta andra EU-länder har utvecklingen gått i samma riktning. Trenden är den att värdepappershanteringen centraliseras till en nationell värdepapperscentral eller till en internationell avvecklingscentral.

De flesta ländernas värdepapperscentraler och clearingorganisationer har tillkommit så att marknadsparterna beslutat överföra likartade grundläggande serviceformer och funktioner till en organisation som producerar tjänster för dem alla. Tjänster som tidigare skraddarsyddes har i och med marknadens och teknikens utveckling blivit standardprodukter som tillhandahålls av värdepapperscentralerna. Genom centraliseringen har man uppnått kostnadsbesparingar genom massproduktion. Värdepapperscentralernas uppgifter har också utvecklats efter marknadens behov.

Den i Finland verksamma Finlands Värdepapperscentral Ab sköter för närvarande vär-

deandelssystemets gemensamma funktioner. Den upprätthåller bl.a. ett centralt datasystem och tillhandahåller tjänster i samband med hantering och avveckling av värdeandelar. Emissionen av värdeandelar sker genom värdepapperscentralens försorg. Hos den avvecklas också alla transaktioner med värdeandelar. Värdeandelsregistren sköts emellertid decentraliserat av sex registeransvariga, som inom sina register för värdeandelskonton samt förteckningar över rättighetssinnehavare och olika slag av värdeandelar.

Värdeandelssystemet utgör en datateknisk helhet, en s.k. nätmiljö. På grund av att värdeandelssystemet har sin egen datatekniska och rättsliga nätmiljö kan storproduktionsfördelar tillvaratas inom verksamheten. Eftersom systemet fungerar som enda marknadsplats kan det de facto betraktas som ett naturligt monopol. Då marknadsplatsen är relativt liten är det mycket svårt att öka konkurrensen mellan olika typer av värdeandelssystem. I princip kunde på en avgränsad marknadsplats finnas flera miljöer som är specialiserade på t.ex. olika typer av värdeandelar. På den liten marknadsplats som den finländska skulle ökad konkurrens mellan dem som upprätthåller centraldatasystemen och de centraliserade förteckningarna i praktiken tvinga marknadsparterna att ansluta sig till ännu flera system. Dessutom skulle det bli svårt att organisera förmögenhetsförvaltning inom konkurrerande system om det sakna fungerande datakommunikation mellan systemen. Därför borde systemen utnyttjas effektivare och konkurrensen mellan systemanvändarna ökas.

Värdepapperscentralen har enligt den gällande lagen ett sekundärt och obegränsat ansvar för värdeandelssystemet. En skadelidande har rätt till ersättning från värdepapperscentralen om en annan registeransvarig inte förmår uppfylla sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen har i så fall regressrätt mot den betalningsskyldige.

3.4. Värdeandelsregistrens verksamhet

Som ovan framgår finns det flera finländska värdeandelsregister för värdepapper i eget kapital. Värdeandelsregister upprätthålls förutom av Finlands Värdepapperscentral Ab också av fem auktoriserade registeransvariga. Finlands Värdepapperscentral Ab sköter systemets centraliserade delar, dvs. den en-

ligt emittenter förda förteckningen över innehavare av aktier och andra värdeandelar i främmande kapital. Dessutom för värdepapperscentralen emissionskonton över aktier och värdeandelar samt på emittenternas bekostnad det s.k. gratisregistret för förvaring av passiva investeringar.

Vissa särdrag i det decentraliserade registersystemet, t.ex. beräkningen av säkerhetskrav, har i och med de växande volymerna visat sig vara ineffektiva. För att avvecklingen skall lyckas måste de för närvarande spridda elementen fungera perfekt. De växande handelsvolymerna har lett till att kunderna i slutändan får vidkännas alla fel och misstag i form av försenad avveckling. En allt större del av handels- och avvecklingsvolymen härstammar från den internationella marknaden.

Den omständigheten att en betydande del av värdeandelskontona i det decentraliserade registersystemet är koncentrerade till ett fåtal registeransvariga har bidragit till att försvaga systemets funktion och bromsat dess utveckling. Handelsvolymens tillväxt kan i hög grad hänföras till förmedlare som inte samtidigt är registeransvariga för värdeandelar i handeln. Framförallt utländska investerare och dessas representanter prioriterar marknadens solidaste aktörer för sin förmögenhetsförvaltning, medan de för sälj- och köpuppdrag anlitar marknadens snabbaste och flexiblaste förmedlare som sällan hör till samma koncern som förmögenhetsförvaltaren. Följaktligen har vissa manuella registreringsåtgärder, t.ex. faxade meddelanden om preliminära registreringar, ökat synnerligen snabbt. Detta faktum understryker förfarandets och systemets ineffektivitet.

Till följd av de decentraliserade registersystemet har samverkan mellan avvecklingsystemet, värdeandelssystemet och dettas självständiga registeransvariga samt betalningssystemet inte automatiserats och förenhetligats i tillräcklig utsträckning. Tre registeransvariga använder sina egna datasystem som är uppbyggda på de systemlösningar som används inom bankernas förmögenhetsförvaltning och notariatverksamhet. Några direkta datatekniska förbindelser mellan registersystemen finns inte och kommunikationen mellan dem sker i allt större utsträckning med telefax.

De manuella åtgärderna har lett till förseningar som drabbat framförallt avvecklingen av utländska parterers affärer. Den kraftiga

ökningen av handelsvolymerna i förening med den låga automationsgraden har lett till upprepade förseningar och fel i registreringarna. Som en följd härav och på grund av det decentraliserade systemet har de säkerheter som avkrävts förmedlarna innan avvecklingen inletts ofta varit i en helt annan storleksklass än nettobetalingarna efter avvecklingen. Detta har haft som följd att förmedlarnas dagslikviditet utsätts för onödigt stora påfrestningar.

Också tudelningen i system för värdeandelar i eget respektive främmande kapital har bidragit till systemets ineffektivitet. Det mellan två datatekniska miljöer uppdelade värdeandelssystemet har delvis fördubblat investeringskostnaderna. Marknadsparter som vill tillhandahålla tjänster både på aktiemarknaden och på räntemarknaden måste skaffa sig tillträde till bägge systemen. Ytterligare en nackdel är att inom det ena systemet ställda säkerheter inte effektivt kan utnyttjas inom det andra systemet.

De registeransvariga konkurrerar inte bara när det gäller registerverksamheten utan också i sin övriga verksamhet. Det är ofta förenat med svårigheter att utveckla det decentraliserade systemet och göra innovationer i det, eftersom samförstånd inte kan uppnås så lätt. Detta har för sin del försenat vissa reformer som varit nödvändiga från marknadens synpunkt. Under de senaste åren har det i praktiken varit omöjligt att bli antagen som registeransvarig, på grund av att nya sökande inte har kunnat få lätt tillgång till systemet. Av denna anledning har registren blivit färre, trots att i synnerhet de stora nordiska parterna sannolikt hellre skulle delta i värdeandelssystemet direkt än via någon lokal förmedlare.

3.5. Clearingverksamhet

I Finlands avvecklas värdeandelsaffärer antingen inom Finlands Värdepapperscentral Ab:s OM-system (aktier och aktierelaterade instrument) eller inom RM-systemet (masskuldebrev och andra penningmarknadsinstrument). Mellan fondbörsens handelssystem och OM-systemet finns en datateknisk förbindelse för automatisk informationsöverföring till avvecklingssystemet. Inom avvecklingssystemet nettas clearingmedlemmarnas betalningsförpliktelser samtidigt som förutsättningarna för värdeandelsöverlåtelser fastställs på basis av uppgifter ur förvaringssys-

temet. Transaktionerna clearas dagligen i en enda sats. Genom förbindelsen mellan avvecklingssystemet och värdeandelssystemet hanteras transaktioner endast satsvis som avstäms flera gånger dagligen.

Avvecklingen av aktier är komplicerad och orsakar en hel del dröjsmål uttryckligen på grund av systemet för bestämmande av förpliktelserna samt svårigheterna med att samordna det decentraliserade värdeandelssystemets och det av bankerna upprätthålla betalningssystemets funktioner. Förvarings- och betalningssystemet utgör en så väsentlig del av den clearingverksamhet som värdepappershandeln förutsätter att effektivitetsproblemen inte kan lösas enbart genom utveckling av systemet för bestämmande av förpliktelserna.

Finlands Värdepapperscentral Ab:s RM-system är fullständigt centraliserat. Det fungerar också i realtid, så att överföringarna av värdeandelar sker samtidigt som betalningen i centralbankspengar. Transaktionerna avvecklas affär för affär eller brutto. Hanteringen av affärskedjor sker automatiskt. Inom RM-systemet har avvecklings- och förvaringsfunktionerna integrerats så att de kan användas med samma arbetsstation.

4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

4.1. Mål

Den finländska värdepappersmarknaden och avvecklingssystemen för värdepappersaffärer skall fungera så effektivt och tillförlitligt som möjligt. Dessa två mål kompletterar varandra. Avvecklingens effektivitet har en avgörande betydelse för de enskilda företagens kapitalkostnader på värdepapperens primärmarknad (emission och teckning) och sekundärmarknad (köp och försäljning av emitterade värdepapper). Faktorer som påverkar kapitalkostnaderna är emittentens renommé och riskfrihet samt emissionens storlek. Andra relevanta faktorer är marknadens storlek samt sådana strukturella kostnadsfaktorer som t.ex. är beroende av avvecklingssystemen. Såväl utländska som inhemska investerare väntar sig utöver avkastning också att affärerna avvecklas effektivt.

Handels- och avvecklingssystemens effektivitet påverkar direkt värdepappersföretagens kostnader, vilket kommer till synes i deras prissättning av förmedlings- och andra

tjänster. En effektiv avveckling minskar marknadsparternas kostnader för värdepappershandel. Eftersom avvecklingen binder clearingmedlemmarnas tillgångar har framförallt avvecklingstidens längd en viktig betydelse för förmedlarnas transaktionskostnader. Förmedlingsarvodena påverkar i sin tur de investerande kundernas nettoavkastning. Kostnadsstrukturen har således betydelse också för hur attraktivt värdepapperssparandet är i förhållande till spar- och investeringsalternativ som inte har någon eftermarknad.

En viktig faktor med tanke på den finländska värdepappersmarknadens konkurrenskraft är också avvecklingens effektivitet och tillförlitlighet i jämförelse med de utländska systemen. I den hårdnande konkurrensen blir de inhemska tjänsternas kostnadsnivå i förhållande till motsvarande utländska tjänster en allt viktigare faktor för branschens överlevnad. Konkurrensen mellan de nationella värdepappersmarknaderna kommer att bli betydligt hårdare inom euroområdet, både på grund av den tekniska utvecklingen och på grund av de fördelar som kan uppnås genom storproduktion.

De elektroniska handelssystemen innebär att marknadsplatsens geografiska placering i allt mindre utsträckning kommer att påverka investerarnas och emittenternas beslut. De olika marknadernas servicekedjor blir sannolikt tvungna att konkurrera med sådana faktorer som likviditet, automationsgrad, avvecklingens effektivitet samt kostnadseffektivitet.

Särskilt inom euroområdet blir det allt vanligare med gränsöverskridande investeringar. Dessa ställer höga krav på avvecklingssystemens funktionssäkerhet. Oberoende av från vilken stat en part opererar måste avvecklingen fungera oklanderligt, riskfritt och kostnadseffektivt. För att de inhemska företag som tillhandahåller tjänster för värdepappersmarknaden skall kunna konkurrera med motsvarande utländska företag, måste alla delområden av marknaden (investerings-tjänster, emissioner, handel och avveckling) fungera effektivt såväl vad gäller kostnaderna som tjänsternas precision och tillförlitlighet.

Clearingens effektivitet påverkar också direkt avvecklingssystemets tillförlitlighet. Ju längre tid avvecklingen tar i anspråk, desto sannolikare är det att misstag begås eller att någon part inte kan fullgöra sin presta-

tion.

Avvecklingssystemet har en central betydelse för hanteringen av de ekonomiska risker som är förenade med värdepappershandeln. Via detta system kan de risker som är förknippade med en clearingmedlem spridas över hela systemet och dess deltagare. En deltagare som inte klarar av sina förpliktelser kan försätta andra deltagare i leverans- och betalningssvårigheter. Då deltagarna ofta samtidigt är verksamma på flera marknader, kan en störning spridas över hela finansieringssystemet och äventyra dess funktion.

Övergången till den gemensamma valutan har medfört en avsevärd skärpning av konkurrensen på värdepappersmarknaden. För kunderna i servicekedjans slutända har den skärpta konkurrensen huvudsakligen positiva konsekvenser. Inom euroområdet är förmedlingstjänsternas prissättning klarare än förr, vilket bl.a. minskar förmedlarnas möjligheter att öka sina marginaler eller ta ut större arvoden. Konkurrensen ökar priseffektiviteten i handeln, förmedlingen och avvecklingen.

Det från de nationella värdepappersmarknadernas synpunkt bästa alternativet är att satsa på den egna marknadens konkurrenskraft. En hemmamarknad där konkurrensen fungerar ger också de inhemska aktörerna förutsättningar att bli så effektiva att de klarar sig i den hårdnande utländska konkurrensen. En liten marknad måste vara särskilt effektiv och eventuellt specialiserad för att klara sig i konkurrensen med större marknadsplatser. Små marknader kan också effektivisera sin verksamhet genom att samarbeta med andra marknadsplatser.

Konkurrensen på den nationella marknaden kan ökas framförallt genom satsningar på tjänster i samband med värdeandelsystemet, t.ex. registrerings- och förvaringstjänster. Ett sätt att öka konkurrensen på hemmamarknaden är att centralisera registren. Avsikten är att använda standardiserade gränssnitt för att bygga ut förbindelserna mellan värdepapperscentralens kontoförande institut och värdepapperscentralens register-system. Detta betyder emellertid inte att de nuvarande värdeandelsregistrens kundservicefunktioner skulle överföras till värdepapperscentralen. Liksom för närvarande är den nationella värdepapperscentralen skyldig att på samma grunder erbjuda sina tjänster till alla de parter som uppfyller de förutsättningar som anges i lagstiftningen och värdepapperscentralens regler.

Centraliseringen av registren samt samordningen och standardiseringen av registreringssystemen gör det möjligt att utveckla de kontoförande institutens och clearingmedlemmarnas egna kundsystem så att de blir flexibla och mindre beroende av värdepapperscentralens system. På detta sätt minskas kostnadstrycket på marknaden, vilket i sin tur kan öka konkurrensen såväl när det gäller registrerings- och avvecklingstjänsterna som förmögenhetsförvaltningen.

Genom centraliseringen av registrerings-systemet för värdepapper i eget kapital kan de registreringsåtgärder som ansluter sig till avvecklingen av värdepappershandeln för snabbas och automatiseras, samtidigt som emissionerna och betalningen av avkastningar förenklas. Det är också uppenbart att centraliseringen av registren i fortsättningen kommer att främja utvecklandet av värdeandelssystemet och utöka sortimentet av nya produkter. Efter centraliseringen behövs det inte längre åtgärder för att kontrollera och uppdatera sex separata system därför att alla åtgärder kan inriktas på ett enda system. Avsikten är, att korrigera problem som det nuvarande systemet i praktiken har medfört åtminstone när det gäller att ansluta options- och masskuldebrevslån till värdeandelssystemet och verkställa den nya lagen om aktiebolag (betalning av teckningar). Problem har också framkommit i samband med placeringsfundsandelar, utvecklingen av KATI-systemet och de elektroniska registreringsansökningarna.

4.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att lagen om värdeandelssystemet förnyas så att de nuvarande värdeandelsregistren centraliseras till värdepapperscentralen, så att värdepapperscentralen blir enda registeransvarig, så att de fem registeransvariga som verkat med finansministeriets koncession samt övriga marknadsparter kan ansöka om auktorisation som kontoförande institut hos värdepapperscentralen samt så att kontoförande institut kan göra registreringar i värdepapperscentralens värdeandelsregister.

Enligt förslaget skall värdepapperscentralen auktorisera kontoförande institut, medan förfarandet som innebär att finansministeriet beviljar registeransvariga koncession slopas. Värdepapperscentralen skall fortfarande ha finansministeriets koncession att föra vär-

deandelsregister. Grunderna för beviljande av auktorisation som kontoförande institut föreslås bli förenhetligade med de i 4 a kap. värdepappersmarknadslagen ingående bestämmelserna om beviljande av koncession för bedrivande av clearingorganisationsverksamhet. För kontoförande institut uppställs ett uttryckligt kapitalkrav. Dessutom kan auktorisation som kontoförande institut beviljas främmande stater, centralbanken utländska värdepapperscentraler och auktoriserade värdepappersförmedlare.

Värdepapperscentralens nuvarande obegränsade och sekundära ansvar (enligt den i 30 § lagen om värdeandelskonton stadgade skadeståndsskyldigheten) föreslås bli överfört på den registreringsfond som bildas av värdepapperscentralen och finansieras av de kontoförande instituten. Registreringsfonden svarar sekundärt, upp till en på förhand fastställd gräns för de kontoförande institutens skadeståndsansvar. Värdepapperscentralens primära ansvar för sin egen verksamhet, som inte föreslås bli ändrat, är fortfarande baserat på värdepapperscentralens eget kapital och på de övriga arrangemang som värdepapperscentralen förutsätts vidta för att trygga sin risktäckningskapacitet.

Den för tryggande av skadeståndsansvar inom registreringsverksamheten bildade registreringsfondens ansvar gentemot en skadelidande begränsas till 25 000 euro per kontoförande institut och skadefall. De kontoförande instituten föreslås vara skyldiga att betala in garantiavgifter till registreringsfonden. Garantiavgifterna skall betalas in så att registreringsfondens kapital inom en relativt kort övergångstid uppnår ett visst minimibelopp. Garantiavgifterna fastställs utgående från registreringarnas antal och belopp samt de förvarade värdeandelarnas gängse värde. Som garantiavgift kan godkännas också andra egendomsposter än kontanter. Registreringsfonden kan enligt förslaget årligen dela ut avkastning till dem som är skyldiga att betala in garantiavgifter samt återbetala medel till betalningsskyldiga som har upphört med sin verksamhet. Som kontoförande institut verksamma offentliga samfund är fortfarande inte skyldiga att betala in garantiavgifter till registreringsfonden, om så bestäms i fondens regler.

Lagen om värdeandelskonton föreslås bli ändrad så som bestämmelserna om centralisering av värdeandelsregistren förutsätter. Centraliseringen av värdeandelsregistren till

värdepapperscentralen medför talrika justeringar i lagen. Alla uppgifter om värdeandelar och de till dessa hänförliga rättigheterna samt om rättsinnehavarna skall enligt förslaget överföras till det värdeandelsregister som värdepapperscentralen upprätthåller. De nuvarande registeransvariga föreslås inte få rätt att kräva ersättning för överföringskostnaderna.

Registreringsåtgärder kan vidtas också av andra än det kontoförande institut som i allmänhet för ett värdeandelskonto. Värdepappershandelns clearingorganisationer och clearingmedlemmar kan i samband med avvecklingen göra registreringar på alla värdeandelskonton. Dessutom kan den som innehar ett värdeandelskonto ge parallella registreringsbefogenheter till andra kontoförande institut eller underinstitut.

I propositionen föreslås också precisering av bestämmelserna om skadestånd. Utgångspunkten är alltså att ett kontoförande institut skall ersätta av felaktiga registreringar eller andra misstag eller bristfälligheter orsakade skador i värdeandelsystemet till fullt belopp och oberoende av värdslöshet. Från skadeståndsansvaret undantas emellertid skador som beror på ett oöverstigit hinder, t.ex. arbetsstridsåtgärder eller avbrott i datakommunikationerna.

I skadeståndsbestämmelserna skall enligt förslaget beaktas den omständigheten att värdeandelsregistrens ställning har ändrats. Det slutliga ersättningsansvaret bärs av den som har orsakat skadan eller som varit kontrollansvarig för den sektor inom vilken den felaktiga eller bristfälliga funktionen har konstaterats. För en felaktig registreringsåtgärd ansvarar alltid det institut som har vidtagit åtgärden och för en försenad betalning svarar det institut som fått i uppdrag att sköta den.

Ett kontoförande institut kan liksom de nuvarande värdeandelsregistren ha ingått avtal med ett eller flera ombud eller underinstitut. Enligt avtalet kan underinstitutet ha rätt att på det kontoförande institutets vägnar göra registreringar i värdepapperscentralens värdeandelsregister. Liksom enligt de gällande bestämmelserna svarar det kontoförande institutet för underinstitutets åtgärder.

Auktorisation som kontoförande institut kan beviljas också en sammanslutning som endast för egen räkning gör registreringar i värdepapperscentralens värdeandelsregister, exempelvis stora institutionella investerare.

Rätten till s.k. gratisförvaring av värdeandelar hos värdepapperscentralen begränsas till fysiska personer. Företag skall inte längre ha rätt till lagstadgad gratisförvaring som bekostas av emittenterna. Vidare föreslås indragning av den i samband med statsrådet verksamma rättelsenämnden som behandlar ansökningar om ändring av beslut om registreringar på värdeandelskonton.

Bestämmelserna om värdepapperscentralens och de kontoförande institutens tystnadsplikt föreslås bli förenhetligade med motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersföretag och kreditinstitutslagen (1607/1993). I lagen om värdeandelsystemet föreslås liknande bestämmelser om identifiering av kunder och anmälningsskyldighet som i lagen om värdepappersföretag och kreditinstitutslagen. Också lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) föreslås bli så ändrad att värdepapperscentralen och de kontoförande instituten blir anmälningsskyldiga.

Enligt propositionen höjs kravet på en clearingmedlems aktiekapital från fem miljoner mark till fem miljoner euro.

I propositionen föreslås att nödvändiga ändringar görs också i värdepappersmarknadslagen, i lagen om finansinspektionen samt i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer.

5. Propositionens verkningar

Ekonomiska verkningar

Centraliseringen av värdeandelsystemet och i synnerhet det för aktiehanteringen använda OM-systemet till ett enda värdeandelsregister är ett omfattande datatekniskt projekt. Finlands Värdepapperscentral Ab investerar ca 30 miljoner mark i utvecklingen av kontosystemet. I summan ingår såväl de interna som de externa kostnaderna.

Det är svårt att göra en bedömning av de övriga registeransvarigas kostnader. Kostnaderna för centraliseringen av kontosystemet har man emellertid försökt minimera så att registreringen i det första skedet ändras så litet som möjligt.

Centraliseringen av värdeandelsystemet kan med tanke på rationaliseringen av clearingverksamheten och förbättringen av den finländska värdepappersmarknadens internationella förbindelser anses vara en nödvändig investering i marknadsstrukturen. Det

centraliserade värdeandelssystemet sänker dels den tekniska, dels den ekonomiska tröskeln för deltagande i värdeandelssystemet. Parternas kostnader beror naturligtvis på Finlands Värdepapperscentral Ab:s prissättning, som enligt förslaget skall vara klar och tydlig. Centraliseringen förbättrar kostnadseffektiviteten i marknadsparternas verksamhet, eftersom registreringens automationsgrad kan höjas.

Enligt förslaget skall registreringsfonden relativt snart efter lagens ikraftträdande ha uppnått sitt fulla belopp. Fondens bundna kapital utgör en direkt kostnad för parterna, men å andra sidan förblir de till registreringsfonden inbetalda medlen i inbetalarnas ägo.

I och med att kapitalkravet på en clearingmedlem stiger till fem miljoner euro måste flera av de nuvarande clearingmedlemmarna öka sitt aktiekapital. Av de nuvarande 31 clearingmedlemmarna når uppenbarligen åtminstone 13 inte upp till det föreslagna kapitalkravet.

Den föreslagna begränsningen gällande värdeandelsskonton som upprätthålls på emitenternas bekostnad kan för vissa emittenter innebära en kostnadssänkning. På motsvarande sätt kommer de innehavare av konton i Finlands Värdepapperscentral Ab:s värdeandelsregister som är företag eller sammanslutningar att debiteras för tjänster som de tidigare fått gratis. Endast ca femtusen av de tiotals tusen kunderna i Finlands Värdepapperscentral Ab:s värdeandelsregister är sammanslutningar. Värdet av dessas innehav utgör emellertid den klart största andelen av de i registret förvarade värdeandelarnas sammanlagda värde.

I detta skede är det svårt att bedöma de ekonomiska verkningarna av värdeandelssystemets konkurrensaktiverande element. T.ex. förslaget som avser möjligheten till kontoöverföring kan emellertid jämföras med det inom bankverksamheten allmänna förfarandet att överföra bankkonton och -krediter. Förfarandet har gjort det möjligt att byta bank och på ett konkret sätt förbättrat kundernas möjligheter att låta bankerna konkurrera med varandra. Också slopandet av stämpelskatten har förbättrat möjligheterna till flyttning av krediter.

Övriga verkningar

Propositionen har inga direkta verkningar i

fråga om organisation och personal och inte heller några arbetskraftspolitiska verkningar. Den höjning av systemens automationsgrad som centraliseringen ger möjligheter till kan visserligen minska behovet att i situationer då marknaden expanderar och transaktionerna ökar i antal utöka den personal som arbetar med marknadsparternas avvecklings- och förvaringssystem. Denna verkan är emellertid i första hand beroende av de framtida systemlösningarna. Propositionen har inga miljökonsekvenser.

6. Ärendets beredning

Propositionen bygger på en promemoria av den av finansministeriet tillsatta arbetsgruppen för utveckling av värdeandelssystemet (finansministeriets arbetsgruppspromemoria 11/99) och de utlåtanden som givits om denna. Arbetsgruppen bestod av representanter för finansministeriet, justitieministeriet, statskontoret, Finlands Bank och finansinspektionen. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet, i samarbete med justitieministeriet och Finlands Värdepapperscentral Ab. I samband med beredningen har hörts ett antal myndigheter och registeransvariga samt andra på värdepappersmarknaden verksamma parter och dessas intresseorganisationer.

Enligt artikel 2.1 i rådets beslut av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (98/415/EG) skall medlemsstaternas myndigheter höra Europeiska Centralbank om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde enligt fördraget och särskilt i fråga om clearing- och betalningssystem. Av denna anledning har Europeiska centralbanks utlåtande inhämtats om propositionen.

7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Genom en lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet (1073/1996) överfördes värdeandelssystemets centraliserade grundfunktioner till värdepapperscentralen. I det skedet slopades inte de fristående värdeandelsregistren. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet och till annan lagstiftning om en nationell värdepapperscentral (RP 192/1996 rd) uppställdes emel-

lertid på längre sikt uttryckligen målet att slutgiltigt centralisera registreringssystemet. I den detaljerade motiveringen till punkt 11 i övergångsbestämmelsen för lagen om värdeandelssystemet konstateras följande: "För att största möjliga nytta skall fås ut av att värdepapperscentralen inrättas borde registerverksamheten i rättsligt hänseende centraliseras till värdepapperscentralen. De för närvarande självständiga registerenheterna skall enligt förslaget anslutas till centralen inom övergångstiden. De nuvarande registeransvariga kan fortsätta såsom registreringsombud, på samma sätt som de kontoförande instituten inom de övriga nordiska ländernas system. Enligt motiveringen förutsätter den slutgiltiga centraliseringen av registerverksamheten ändringar i lagstiftningen. Dessa börjar beredas så snart som möjligt efter att värdepapperscentralen har inlett sin verksamhet."

I punkt 11 i övergångsbestämmelsen till den ovan nämnda lagen om ändring av lagen om värdeandelssystemet förutsattes att värdepapperscentralen till finansministeriet för fastställelse överlämnar en plan för centraliseringen av värdeandelsregistren hos värdepapperscentralen. Finansministeriet fastställde planen som Finlands Värdepapperscentral Ab föreställde den 22 december 1998. Finansministeriet inhämtade i enlighet med den nämnda övergångsbestämmelsen de registeransvarigas samtycke före fastställelsen. I ekonomiutskottets betänkande (23/1996 rd) med anledning av den ovan nämnda propositionen med förslag till inrättande av värdepapperscentralen konstateras att "utskottet anser det vara på sin plats att värdeandelssystemet centraliseras. Finlands värdepappersmarknad kan inte vara uppbyggd på ett annat sätt än på annat håll i Europa. Vårt värdeandelssystem bör kunna svara på internationella utmaningar och garantera att den inhemska marknaden bevaras."

Enligt det i december 1998 undertecknade avtalet om grundande av HEX Ab förbinder sig avtalsparterna "att genom sin verksamhet medverka till att det för närvarande i tekniskt hänseende och i fråga om regleringen decentraliserade systemet för registrering av andelar i eget kapital samt det i fråga om regleringen decentraliserade systemet för registrering av värdeandelar i främmande kapital centraliseras i enlighet med det utvecklingsprojekt som pågår vid tidpunkten för detta avtals undertecknande samt så att

de nuvarande registeransvariga blir ombud för värdepapperscentralen och samtliga värdeandelar registreras huvudsakligen genom förmedling av ombuden, uteslutande på värdeandelskonton i det värdeandelsregister som upprätthålls av värdepapperscentralen." Delägaravtalet undertecknades av avtalsparterna, dvs. finska staten, Finlands Bank, OKR-Emittenterna Andelslag, Merita Abp och Merita Bank Abp, Andelsbankernas Centralbank ABC Abp och Opstock Ab, Leonia Bank Abp samt Aktia Sparbank Abp.

Efter centraliseringen av värdeandelssystemet kommer i fortsättningen alla värdeandelar att förvaras och alla värdeandelskonton att föras inom värdepapperscentralens system. För att göra det finländska hanterings- och avvecklingssystemet för värdepapper mera konkurrenskraftigt är det skäl att med tanke på värdeandelssystemets fortsatta utveckling eventuellt tillåta en flerstegsägarsstruktur också för finländska värdeandelsägare. En övergång till en sådan ägarstruktur skulle innebära en principiell förändring i det nuvarande värdeandelssystemet, som är baserat på konton i de enskilda ägarnas namn.

Med en flerstegsägarsstruktur avses i allmänhet ett system där värdepapperscentralen och emittenterna verkar på den högsta nivån i innehavs-, överförings- och pantsättnings-systemet. Endast särskilt definierade parter, såsom banker, värdepappersföretag och institutionella investerare, står i ett direkt avtalsförhållande till värdepapperscentralen. Dessa parter administrerar de rättigheter som hänför sig till värdepapperen som förvaras hos centralen. Småinvesterare utövar sina rättigheter via parterna. I internationella sammanhang är det vanligt med flera än tre mellanhänder mellan investeraren och ett fysiskt eller immateriellt värdepapper.

I finländska förhållanden innebär en flerstegsägarsstruktur enligt internationell förebild att investerarens äganderätt till värdeandelarna framgår endast av bokföringen hos den part som investeraren står i direkt förbindelse med. Parten förvarar för sin del värdeandelarna på värdepapperscentralens gemensamma konto (*omnibus account*). Övergången till en flerstegsägarsstruktur ger finländska investerare samma möjligheter som utländska investerare att välja mellan värdeandelskonton i ägarens namn och gemensam förvaring på ett förvaltningskonto. Om flerstegsägarsstrukturen tillåts inom det

finländska värdeandelssystemet förutsätter detta sakrättsliga regleringar. I samband med att gemensam förvaring av värdeandelar eventuellt ordnas är det skäl att fästa särskilt

avseende vid värdepappersmarknadens tillförlitlighet och tryggheten av myndigheternas tillgång till information.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lag om värdeandelssystemet

2 §. *Värdeandel*. På grund av att bestämmelsen om internationella depåbevis föreslås bli upphävd föreslås att den i paragrafens 2 mom. ingående hänvisningen till 5 § stryks.

2 a §. *Värdepapperscentralen och värdeandelsregistret*. I förslaget till 2 a § 1 mom. definieras värdepapperscentralen. Enligt bestämmelsen är värdepapperscentralen ett finländskt aktiebolag som enligt 12 § har beviljats koncession att verka som värdepapperscentral.

Enligt propositionen skall de inom värdeandelssystemet fungerande värdeandelsregistren centraliseras till ett enda värdeandelsregister. Det centraliserade värdeandelsregistret skall enligt förslaget föras hos värdepapperscentralen i Finland. I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreslås en bestämmelse om det centraliserade värdeandelsregistret. Begreppet värdeandelsregister täcker värdeandelskonton och de på dessa noterade värdeandelarna samt de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till värdeandelarna, enligt vad som närmare föreskrivs i lagen.

2 b §. *Kontoförande institut och underinstitut*. I den föreslagna paragrafen definieras begreppen kontoförande institut och ett kontoförande instituts underinstitut. Enligt 1 mom. är ett kontoförande institut en sammanslutning som värdepapperscentralen, så som närmare föreskrivs i 2 kap., har auktoriserat att bedriva verksamhet av det ifrågavarande slaget, dvs. göra registreringar i det värdeandelsregister som förs hos värdepapperscentralen. I 7 § föreslås bestämmelser om de förutsättningar under vilka värdepapperscentralen skall eller kan auktorisera kontoförande institut.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller en definition av begreppet underinstitut. Med ett kontoförande instituts underinstitut avses en sammanslutning som enligt ett avtal med det kontoförande institutet har rätt att på dettas vägnar göra registreringar i

värdeandelsregistret. En sammanslutning som vill bli underinstitut skall emellertid uppfylla de grundförutsättningar som regleras i föreslagna 7 och 7 a §.

3 §. *Värdeandelskonton*. Paragrafen föreslås bli ändrad i överensstämmelse med 2 a § 2 mom. så att det framgår av momentet att värdepapperscentralen upprätthåller endast ett värdeandelsregister.

4 §. *Förteckningar*. Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrad i överensstämmelse med 2 a § 2 mom. så att hänvisningen till flera värdeandelsregister slopas.

5 §. *Internationella depåbevis*. Denna paragraf föreslås bli upphävd såsom obehövlig.

6 §. *Tillsyn*. Paragrafen föreslås bli så ändrad att hänvisningen till personregisterlagen (471/1987) blir en hänvisning till personuppgiftslagen (523/1999).

7 §. *Auktorisation av kontoförande institut*. I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om auktorisation av kontoförande institut. Värdepapperscentralen skall som kontoförande institut auktorisera i momentet uppräknade samfund och sammanslutningar samt sådana sammanslutningar som uppfyller de i momentet särskilt angivna förutsättningarna. Auktorisation skall för det första beviljas finska staten, Finlands Bank, sådana fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen samt sådana optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer. Som kontoförande institut skall också auktoriseras värdepappersförmedlare och clearingmedlemmar vilkas verksamhet uppfyller de i momentet angivna kraven. Till dessa krav hör i enlighet med 4 a kap. 8 § värdepappersmarknadslagen ett aktiekapital på minst fem miljoner euro. Clearingmedlemskap beviljas eller kan av en clearingorganisation beviljas sammanslutningar som uppfyller de förutsättningar som anges i 4 a kap. 8 § värdepappersmarknadslagen. Enligt momentet kan värdepapperscentralen i sina regler uppställa ytterligare krav på kontoförande instituts verksamhet, i överensstämmelse med de rättigheter och skyldigheter som normalt är förknippade med själv-

regleringen.

I enlighet med den föreslagna paragrafens 2 mom. kan värdepapperscentralen dessutom som kontoförande institut auktorisera utländska värdepappersförmedlare som inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har beviljats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd. En sådan värdepappersförmedlare skall emellertid uppfylla samma i 1 mom. uppställda krav som finländska värdepappersförmedlare.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan värdepapperscentralen på de villkor som finansministeriet bestämmer, som kontoförande institut auktorisera också andra sammanslutningar. Vid auktorisation som avses i detta moment och i 2 mom. är det skäl att särskilt fästa avseende vid hur sammanslutningen ämnar ordna sin verksamhet, i synnerhet om avsikten är att bedriva verksamheten enbart från ett fast verksamhetsställe i utlandet. Eftersom ett kontoförande institut registerföring som avses i paragrafen inte i sig inbegriper tillhandahållande av investeringstjänster enligt 4 § lagen om värdepappersföretag eller affärsverksamhet som avses i 20 § kreditinstitutslagen, förutsätter auktoriseringen inte sådant anmälningsförfarande som avses i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996) och i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993). Andra utländska sammanslutningar som uppfyller de i 1 mom. angivna kraven kan vara t.ex. utländska företag som motsvarar clearingmedlemmar utan att vara värdepappersförmedlare.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. kan värdepapperscentralen auktorisera också andra sammanslutningar som kontoförande institut, så att dessa får rätt att göra registreringar i värdeandelsregistret endast för egen räkning. Sådan auktorisation kan emellertid beviljas endast på de villkor som finansministeriet bestämmer och under förutsättning att sammanslutningen uppfyller de kriterier som anges i 1 mom. 1, 3 och 5 punkterna. De förutsättningar som anges i 1 mom. 2 och 4 punkterna kan i första hand anses hänföra sig till åtgärder som vidtas för någon annans räkning. Finansministeriet kan emellertid enligt momentet, som förutsättning också för åtgärder som ett kontoförande institut vidtar för sin egen räkning, bestämma med dessa punkter överensstämmande vill-

kor. I villkoren skall emellertid beaktas arten av det kontoförande institutets verksamhet och särdragen i denna. Villkoren kan gälla t.ex. en registeransvarig och dennes behörighet.

I den föreslagna paragrafens 5 mom. beskrivs närmare om de omständigheter som finansministeriet skall beakta när det bestämmer villkoren för auktorisation som kontoförande institut i sådana fall som avses i 3 och 4 mom. I finansministeriets beslut skall i tillämpliga delar beaktas 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag. Enligt det sistnämnda lagrummet skall i ansökan om verksamhetstillstånd lämnas uppgifter om aktieägarnas, med dessa enligt 2 kap. 9 § värdepappersmarknadslagen jämförbara personers samt om minst två inom förvaltningens verksamma personers tillförlitlighet, vandel, erfarenhet och övriga lämplighet, på så sätt att det med stöd av den erhållna utredningen och den tilltänkta omfattningen av sökandens affärsverksamhet kan anses sannolikt att värdepappersföretaget kommer att skötas med yrkesskicklighet samt enligt förnuftiga och trygga affärsprinciper. Som villkor för auktorisation av en sammanslutning som kontoförande institut skall finansministeriet således bestämma att värdepapperscentralen har tillräcklig information om sökandens aktieägare samt om minst två personer som sköter sökandens förvaltning.

Ställningen som kontoförande institut är dels förenad med rena kapitalkrav och tekniska krav, vissa kvalitativa kriterier. Auktorisationen baseras således på prövning enligt vissa värdeskalor som är svåra att jämföra sinsemellan. Enligt den föreslagna paragrafens 6 mom. skall värdepapperscentralen iaktta opartiska principer när den auktoriserar kontoförande institut. Delvis för att följa upp och säkerställa opartiskheten skall värdepapperscentralen underrätta finansinspektionen om sina beslut om auktorisation av kontoförande institut. Den som ansöker om sådan auktorisation har fortfarande rätt att hänskjuta beslutet till finansinspektionen. Finansinspektionens beslut kan sökande överklaga på normalt sätt.

Enligt den föreslagna paragrafens 6 mom. skall värdepapperscentralen avgöra en ansökan om auktorisation av ett kontoförande institut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen emellertid för att kunna avgöra ansökan behöver också utredning som inte finns i den

ursprungliga ansökan, kan den under den för behandlingen av ansökan reserverade tiden be sökanden om tilläggsutredning. Tidsfristen skall då räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Förslaget överensstämmer bl.a. med det förfarande som regleras i lagen om värdepappersföretag.

Enligt lagförslaget 10 § skall värdepapperscentralen öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig att iakttä kontoavtalet samt fullgöra de övriga skyldigheterna i samband med värdeandelskontot. För att uppfylla sina skyldigheter skall värdepapperscentralen enligt den föreslagna paragrafens 7 mom. verka som konförende institut. I denna egenskap skall också värdepapperscentralen i tillämpliga delar iakttä de skyldigheter som gäller konförende institut.

7 a §. *Konförende instituts rätt att anlita underinstitut.* Utöver att värdepapperscentralen enligt 7 § kan auktorisera konförende institut, kan den bevilja de auktoriserade instituten rätt att anlita underinstitut. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om beviljande av sådana rättigheter samt om förutsättningarna för dem. Eftersom ett underinstitut enligt föreslagna 2 b § 2 mom. har rätt att göra registreringar på det konförende institutets vägnar och eftersom det är värdepapperscentralen som auktoriserar konförende institut, måste värdepapperscentralen ha möjlighet att för varje underinstitut särskilt överväga frågan om sådana rättigheter skall beviljas. I detta syfte skall värdepapperscentralen beträffande varje underinstitut tillställas de uppgifter som nämns i 7 § 1 mom., om underinstitutet är en värdepappersförmedlare eller en clearingmedlem. För att värdepapperscentralen skall ha möjlighet att göra en bedömning av hur beviljandet av rättigheter skulle förhålla sig t.ex. till värdeandelssystemets funktionssäkerhet och tillförlitlighet, skall värdepapperscentralen också tillställas uppgifter om avtalet mellan det konförende institutet och underinstitutet.

Dessutom föreslås en bestämmelse om ansvarsfördelningen mellan underinstitutet och det konförende institutet. Eftersom underinstitutet gör registreringar på det konförende institutets vägnar, skall underinstitutet också ansvara för dem. Det konförende institutet kan avtala närmare om ansvarsfördelningen med underinstitutet. Värdepapperscentralen skall emellertid under-

rättas om vad som avtalats om ansvarsfördelningen, för att den skall kunna bedöma om t.ex. de i 7 § 1 mom. 3 punkten angivna förutsättningarna för värdeandelssystemets och värdeandelsregistrets tillförlitlighet och ändamålsenlighet. Bedömningen skall vara heltäckande och beakta dels de enskilda underinstitutens förpliktelser och risktäckningskapacitet, dels det konförende institutets risktäckningskapacitet i förhållande till sina underinstitut. Ansvarsfördelningen mellan ett konförende institut och dess underinstitut påverkar inte det ansvar som det konförende institutet har enligt lagen om värdeandelskonton.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan som ett konförende instituts underinstitut verka endast en sammanslutning som uppfyller de krav som ställs i 7 § 1 och 2 mom. Med avvikelse från detta föreslås att ett underinstituts eget kapital, i enlighet med artikel 3.3 i rådets direktiv om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG), behöver uppgå endast till 730 000 euro.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om skyldigheten att bevilja auktorisation med iakttagande av opartiska principer samt om delgivning av beslut till finansinspektionen och om konförende instituts möjlighet att hänskjuta ärenden till finansinspektionen. Eftersom ansökan om rätt att anlita underinstitut görs av ett konförende institut, skall endast detta ha rätt att hänskjuta ärendet till finansinspektionen.

Värdepapperscentralen skall avgöra en ansökan om rätt att anlita ett underinstitut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen likväl behöver också utredning som inte finns i den ursprungliga ansökan, kan den under den för behandlingen av ansökan reserverade tiden be sökande om tilläggsutredning. Tidsfristen skall då räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Förslaget överensstämmer bl.a. med motsvarande reglering i lagen om värdepappersföretag.

8 §. *Beviljande av koncession.* Denna paragraf föreslås bli upphävd såsom obehövlig.

9 §. *Återkallande av auktorisation som konförende institut samt begränsning av verksamheten.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om återkallande av auktorisation som konförende institut. Värdepapperscentralen, som svarar för auktorisationen, skall också återkalla denna om det

kontoförande institutet inte längre uppfyller de förutsättningar för auktorisation som anges i 7 § 1 mom. 1—4 punkten. Underlåtenhet att uppfylla de krav som uppställs i den i momentets 5 punkt avsedda värdepapperscentralens regler kan, på grund av att reglerna i allmänhet är tekniska till sin natur, inte som sådan anses vara en grund som ovillkorligen kräver att auktorisationen återkallas. Denna grund föreslås således i paragrafens 2 mom. vara en orsak att eventuellt återkalla auktorisationen.

Finansinspektionen föreslås för övervakningen av finansmarknaden dessutom få befogenhet att besluta om värdepapperscentralens återkallande av auktorisationer. Återkallande kan ske endast för att stärka tilltron till värdeandelssystemet eller av något annat synnerligen vägande skäl. Det kan t.ex. vara fråga om systemrisk eller om väsentliga och oundgängliga behov som sammanhänger med investerarskyddet.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om de övriga grunder på vilka värdepapperscentralen kan återkalla en auktorisation som den beviljat. Grunderna för återkallande av en auktorisation är i stor utsträckning desamma som grunderna för återkallande av koncessioner eller ett verksamhetstillstånd för värdepappersföretag, fondbörser, optionsföretag eller clearingorganisationer. En auktorisation kan återkallas också på det kontoförande institutets eget initiativ. I så fall kan grunderna för återkallande inte kan tillämpas som sådana. Partiellt återkallande kan vara motiverat åtminstone när de situationer som avses i lagrummet hänför sig till verksamhet som klart kan avgränsas. Här avses t.ex. den situationen att det kontoförande institutet tillhandahåller tjänster av en viss typ. Då det inte är ändamålsenligt att återkalla hela auktorisationen kan den återkallas endast till den del. Detta kan vara motiverat t.ex. i sådana fall då ett kontoförande institut inte har resurser för att tillhandahålla eller administrera vissa tjänster men nog andra typer av tjänster.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om möjligheten att begränsa en auktorisation i stället för att återkalla den i enlighet med 4 mom. Begränsning av en auktorisation är ett alternativ till helt eller partiellt återkallande i sådana fall då en begränsning kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Frågan om en åtgärd är tillräcklig måste i första hand bedömas utgående från värdeandelsre-

gistrets stabilitet och investerarnas fördel. Begränsningen kan enligt 4 mom. tidsbegränsas.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. kan värdepapperscentralen för viss tid begränsa ett kontoförande instituts verksamhet. En sådan säkringsåtgärd kan vidtas om oskicklighet eller oaktsamhet har konstaterats i det kontoförande institutets verksamhet eller om det är uppenbart att det kontoförande institutets verksamhet äventyrar värdeandelssystemets eller värdeandelsregistrets stabilitet eller placerarnas fördel. Missförhållandet skall avhjälpas inom utsatt tid eller också skall värdepapperscentralen vidta åtgärder för att helt eller delvis återkalla auktorisationen. Dessutom skall vidtas därav föranledda fortsatta åtgärder, så som överföring av registreringsverksamheten i enlighet med 5 mom. Eftersom det är fråga om en säkringsåtgärd skall en så kort tidsfrist som möjligt utsättas.

Enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. skall det kontoförande institutets registreringsverksamhet, i det fall att auktorisationen återkallas, omedelbart avslutas och överförs till värdepapperscentralen. I fråga om sådana sammanslutningar som enligt 2 § lagen om finansinspektionen skall övervakas av finansinspektionen kan det också vara skäl att finansinspektionen utnyttjar de befogenheter som den enligt lagen har för att säkerställa överföringen av registreringsverksamheten. Överföringen av registreringsverksamheten till värdepapperscentralen är en säkringsåtgärd, vilket innebär att värdepapperscentralen med det snaraste bör låta något annat kontoförande institut ta hand om verksamheten.

I den föreslagna paragrafens 6 mom. föreskrivs att beslut om återkallande av ett kontoförande instituts auktorisation skall meddelas finansinspektionen. Vidare föreskrivs om eventuell fortsatt behandling av beslutet. Ett kontoförande instituts auktorisation kan helt eller delvis återkallas för att trygga värdeandelssystemets stabilitet eller placerarnas fördel. Återkallandet skall därför gälla tills vidare, om inte finansinspektionen bestämmer något annat eller om den inte finns andra föreskrifter om saken någon annanstans.

I den föreslagna paragrafens 7 mom. föreskrivs om återkallande av rättigheter som ansluter sig till underinstitut. Vad som i den föreslagna paragrafen föreskrivs om återkallande av ett kontoförande instituts auktorisa-

tion gäller i tillämpliga delar också det kontoförande institutets rätt att anlita underinstitut. Åtgärder som syftar till att helt eller delvis återkalla ett kontoförande instituts auktorisation kan beröra också dess underinstitut.

10 §. *Värdeandelsregistrets tjänster som kontoförande institut.* I denna paragraf föreslås bestämmelser om värdepapperscentralens åtgärder som kontoförande institut när det gäller s.k. gratisregister samt om täckandet av de kostnader som detta orsakar. Gällande 1 mom. föreslås bli indelat i tre moment. I föreslagna 1 mom. föreslås termen värdeandelsregister bli ersatt med kontoförande institut.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreslås i överensstämmelse med syftet att centralisera värdeandelsregistren en bestämmelse om byte av kontoförande institut i stället för den gällande bestämmelsen om överföringar mellan värdeandelsregister.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. begränsas kretsen av kontoinnehavare som är berättigade till s.k. gratisförvaring. Enligt den gällande lagstiftningen har vilken värdeandelsinnehavare som helst rätt att på emittentens bekostnad få gratisförvaring i värdepapperscentralens s.k. gratisregister. Enligt förslaget har endast fysiska personer sådan rätt.

Paragrafens 4 mom. överensstämmer i sak med sista meningen i gällande 1 mom.

10 a §. *Avgifter för värdeandelsregistrets tjänster.* Centraliseringen av värdeandelssystemet leder, till följd av behovet att effektivisera utvecklingen och förvaringen, till ett system med ett enda register som förs hos värdepapperscentralen. Detta medför ett behov av föreskrifter om opartiskt bemötande av de kontoförande institut och emittenter som är beroende av värdeandelssystemet eller närmare bestämt värdeandelsregistret. Härvid skall beaktas bl.a. sådana kontoförande institut som eventuellt hör till samma koncern som den värdepapperscentral som för värdeandelsregistret. Eftersom värdepapperscentralen, på grund av systemcentraliseringen, kommer att få en mera framträdande ställning inom den finländska infrastrukturen, blir det dessutom nödvändigt att föreskriva om kostnadseffektiviteten för de tjänster som den tillhandahåller. Den föreslagna bestämmelsen gäller enbart sådana för värdepapperscentralen tillåtna tjänster som enligt lag hör samman med upprätthåll-

landet av värdeandelsregister. Föreslagna 1 mom. hindrar inte eventuella volymrabatter, om sådana på lika villkor beviljas också kontoförande institut som inte hör till samma koncern som värdepapperscentralen.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreslås en bestämmelse för sådana fall då syftet med paragrafens 1 mom. inte kan förverkligas av något skäl som beror på värdepapperscentralen. I sådana situationer skall finansministeriet ha befogenheter att bestämma vilka omständigheter som beaktas vid bedömningen av frågan om prissättningen av tjänsterna är skälig och opartisk. Finansministeriet skall när det meddelar föreskrifterna likväl beakta dels kostnaderna för produktionen av tjänsterna, dels möjligheten till en skälig avkastning på det kapital som produktionen av värdepapperscentralens tjänster binder. Vid bedömningen av vad som i dessa fall skall anses vara en skälig avkastning på kapitalet skall dessutom beaktas de avkastningsförväntningar som skäligen kan ställas på tjänster av det ifrågavarande slaget. Med stöd av detta moment får inte utfärdas föreskrifter som leder till förlustbringande produktion av tjänster. Motsvarande bestämmelse finns också i 19 § telemarknadslagen (396/1997), som gäller upplåtelse av telenät.

I fråga om den föreslagna paragrafens 2 mom. är det skäl att dessutom beakta var som i 3 § 2 mom. och 7 § lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992) föreskrivs om förbud mot missbruk av dominerande marknadsställning. Värdepapperscentralen kan efter centraliseringen av värdeandelssystemet ha en dominerande marknadsställning då den upprätthåller värdeandelsregistret och tillhandahåller därtill anslutna tjänster. Om en sådan dominerade marknadsställning missbrukas t.ex. genom prissättning har konkurrensverket enligt lagen om konkurrensbegränsningar befogenheter att oberoende av denna lag uppta ärendet till behandling och vid behov föreslå för konkurrensrådet att en särskild konkurrensbrottsavgift bestäms för den näringsidkare som har missbrukat sin ställning på marknaden. Finansministeriet kan således ha orsak att be om konkurrensverkets utlåtande innan det meddelar föreskrifter om prissättningen.

11 §. *Registeransvariga.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om de uppgifter som skall skötas av registeransvariga som har utsetts av kontoförande institut. Till

sitt sakinnehåll överensstämmer momentet med gällande 3 mom. om personer som sköter värdeandelsregister.

Eftersom auktorisation som kontoförande institut beviljas av värdepapperscentralen, skall denna enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen också bestämma behörighetsvillkoren för de registeransvariga som utses av kontoförande institutet eller underinstitut.

Den föreslagna paragrafens 3 mom. överensstämmer i sak med vad som i den gällande paragrafens 2 mom. bestäms om förfarandet vid underrättelser om att någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister.

13 §. *Värdepapperscentralens uppgifter.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om värdepapperscentralens uppgifter. Momentets 1—3, 5 och 6 punkter motsvarar i sak det gällande momentets 1—3, 8 och 10 punkter. I momentets 4 punkt föreslås en bestämmelse om det register över ägande med insynsställning som avses i 5 kap. värdepappersmarknadslagen.

Avsikten med förslaget är inte att ändra nuvarande praxis. Värdepapperscentralen skall för insiderregistret upprätthålla ett datasystem vars uppdaterade uppgifter om värdepappersinnehav och förändringar i dessa närmast hämtas ur värdeandelssystemet. Som sådana registeransvariga som avses i personuppgiftslagen (523/1999) verkar de sammanslutningar som enligt 5 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen är skyldiga att föra register över ägande med insynsställning, inte värdepapperscentralen.

Enligt 4 a § i 5 kap. värdepappersmarknadslagen kan, om värdepapper har anslutits till värdeandelssystemet, mottagaren av anmälningarna ordna med ett sådant förfarande att uppgifterna fås ur värdeandelssystemet. I så fall behövs inga särskilda, manuella anmälningar. De som för register över ägande i insynsställning har nästan undantagslöst tagit i bruk detta förfarande.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. överensstämmer i sak med gällande 2 mom.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om möjligheten att låta någon utomstående sammanslutning sköta uppgifter som ankommer på värdepapperscentralen. Statsrådet kan bevilja tillstånd till sådan externalisering av värdepapperscentralens funktioner. Ett sådant tillstånd emellertid avse endast vissa uppgifter, inte överföring av samtliga uppgifter till utomstående. Eftersom

också de externaliserade uppgifterna omfattas av auktorisationen, kommer ansvaret för uppgifterna att kvarstå hos värdepapperscentralen oavsett överföringen. I detta sammanhang avser externaliseringen emellertid inte eventuella yttre stödfunktioner. Till den sistnämnda kategorin hör t.ex. tekniskt underhåll av databehandlingssystem.

15 §. *Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs närmare om värdepapperscentralens regler och deras innehåll samt om förfarandet vid fastställelse av reglerna. Den föreslagna paragrafens 1 mom. är en uppräkningslista av vad reglerna skall innehålla. På grund av reglernas tekniska karaktär är det inte ändamålsenligt att i detalj bestämma deras utformning i lagen. De kan vidareutvecklas inom ramen för självregleringen. Momentets 1—3 punkter överensstämmer i sak med gällande 13 § 4—7 punkterna. Momentets 4 punkt gäller sådana i värdepapperscentralens regler närmare angivna uppgifter som värdepapperscentralen behöver för att kunna besluta om sökanden skall beviljas auktorisation som kontoförande institut.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar slutet av gällande 1 mom. Föreslagna 3 mom. motsvarar gällande 2 mom. och föreslagna 4 mom. motsvarar gällande 3 mom., med den skillnaden att de registeransvariga ersätts med termerna kontoförande institut och underinstitut.

16 §. *Internationella förbindelser.* Den föreslagna paragrafen motsvarar den gällande, med den skillnaden att det beaktas att värdeandelsregistren centraliseras till ett enda värdeandelsregister som förs av värdepapperscentralen.

17 §. *Sekundärt ansvar för skador som skall ersättas av kontoförande institut.* Enligt den gällande lagen har värdepapperscentralen ett obegränsat, på den skadeståndsskyldighet som föreskrivs i 30 § lagen om värdeandelskonton, baserat sekundärt ansvar för skada som orsakats av den registeransvarige. För detta skadeståndsansvar, som inte är beroende av vårdslöshet, har inte uppställts någon övre gräns. Värdepapperscentralens obegränsade sekundära ansvar kan i teorin innebära att ett enda kontoförande institut missstagar värdepapperscentralen insolvent och därmed äventyrar hela värdeandelssystemets funktion. Det av värdepapperscentralens åtgärder oberoende, obe-

gränsade sekundära ansvaret för skada som orsakats av ett kontoförande institut kan leda till risktagning utan hänsyn till följderna (*moral hazard*). Av denna anledning föreslås att värdepapperscentralens obegränsade sekundära ansvar skall överföras på den registreringsfond som finansieras av de kontoförande instituten.

Enligt den föreslagna paragrafen har den skadelidande rätt att i sådana fall som avses i lagen om värdeandelsskonton få ersättning ur den registreringsfond som avses i lagen om värdeandelssystemet i sådana fall då ett kontoförande institut inte uppfyller sin skadeståndsskyldighet. I föreslagna 18 a § föreskrivs om situationer då registreringsfonden kan bli ersättningsskyldig.

Registreringsfondens ersättningsskyldighet är såtillvida sekundär att om ersättning betalas ur registreringsfonden har denna regressrätt mot det kontoförande institut som är ersättningsansvarigt. Närmare bestämmelser om kontoförande instituts ersättningsansvar och skadelidandes rätt att yrka på ersättning föreslås i den nya 31 a § som i denna proposition föreslås bli fogad lagen om värdeandelsskonton.

18 §. *Registreringsfonden*. Enligt den föreslagna paragrafen skall värdepapperscentralens styrelse bilda en registreringsfond för att trygga det skadeståndsansvar som föreskrivs i lagen om värdeandelsskonton. Registreringsfonden motsvarar värdepapperscentralens nuvarande fond. Till åtskillnad från värdepapperscentralens fond skall den föreslagna registreringsfonden emellertid inte trygga uppfyllandet av alla de skyldigheter som värdepapperscentralen har enligt lagen om värdeandelssystemet och lagen om värdeandelsskonton. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. tryggar registreringsfonden endast skadeståndsansvar som följer av 30, 31 och 31 a § lagen om värdeandelsskonton. Värdepapperscentralens ansvar för värdepappershanterings grundläggande system, t.ex. de centrala datasystemens funktion, blir beroende av värdepapperscentralens egen risktäckningskapacitet. Förfarandet i samband med betalningen av skadestånd genom registreringsfondens försorg baseras i tillämpliga delar på vad som i 6 kap. lagen om värdepappersföretag föreskrivs om ersättningsfonden för investerare.

Skyldiga att göra inbetalningar till registreringsfonden är kontoförande institut. I fondens stadgar kan enligt den föreslagna para-

grafen föreskrivas att finska staten, andra stater, Finlands Bank och utländska centralbanker inte är skyldiga att göra inbetalningar till fonden. Det oaktat beräknas dessas andelar av ansvaret enligt samma grunder som de fonderingsskyldiga kontoförande institutens inbetalningar. Också räntan på varje ansvarsandel bokförs kontinuerligt för fondens räkning. I en eventuell ersättningssituation avkräver registreringsfonden de nämnda sammanslutningarna och samfunden deras andel av ansvarsbeloppet omedelbart efter att beslutet om ersättningen eller förpliktelsen har fattats.

Genom de kontoförande institutens inbetalningar ökas fondens nettotillgångar tills de uppgår till minst 0,000048 procent av det genomsnittliga gängse värdet av de förvarade värdeandelarna, likväl alltid till minst 20 miljoner euro. I syfte att förebygga oförutsedda fluktuationer i fondens kapital föreslås att kapitalkravet skall räknas på det genomsnittliga gängse värdet av de under de senaste fem åren förvarade värdeandelarna. I 5 mom. i lagens övergångsbestämmelse föreskrivs hur kapitalkravet skall räknas under övergångsperioden.

Enligt gällande 18 § skall värdepapperscentralens fond och den i 4 a kap. 7 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen nämnda clearingfonden ha ett sammanlagt kapital på 110 miljoner mark. I 5 mom. i lagens övergångsbestämmelse föreskrivs om den tid inom vilken registreringsfondens kapital skall avsättas.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall de inbetalningsskyldiga kontoförande instituten enligt vad som närmare anges i registreringsfondens stadgar betala in sin fastställda proportionella andel av de ansvarsbelopp som registreringsfonden skall täcka. Inbetalningarna skall baseras på antalet registreringar i värdeandelssystemet, på registreringarnas värde i euro samt på de förvarade värdeandelarnas gängse värde. Dessa grunder motsvarar de grunder för fastställande av inbetalningarna som anges i stadgarna för värdepapperscentralens fond. Eftersom registreringsfondens stadgar enligt föreslagna 20 § skall fastställas av statsrådet, är det också i sista hand statsrådet som avgör om beräkningsgrunderna är rättvist fastställda med avseende på de kontoförande institutens konkurrensförutsättningar.

De kontoförande institut som avsätter medel till fonden är av olika typ. Eftersom fon-

dens ansvar är beroende av de kontoförande institutens verksamhet, skall dessas inbetalningsskyldighet bestämmas utgående från de risker som deras verksamhet innebär för registreringsfonden. De olika kategorierna av fonderingsskyldiga borde emellertid bemötas likvärdigt. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer i tillämpliga avseenden med sista meningen i gällande 21 § 1 mom.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om sådana kontoförande instituts garantiavgifter, som blir medlemmar i registreringsfonden efter att dennas kapital har uppnått minimibeloppet. Det kontoförande institutet skall i så fall som förskott göra en inbetalning på 3 % av fondens senast beräknade minimikapital. Förskottet skall räknas det kontoförande institutet till godo då storleken av det kontoförande institutets garantiavgift sedermera bestäms i enlighet med föreslagna 20 §. Förskottet skall räknas det kontoförande institutet till godo också i andra situationer, t.ex. då nya avsättningar måste göras till fonden för att den skall uppnå minimibeloppet eller då det beslutas om utdelning av avkastning eller återbetalning efter att ett kontoförande institut upphört med sin verksamhet, enligt de relativa andelar som de inbetalda garantiavgifterna utgör av fondkapitalet.

18 a §. *Registreringsfondens betalningsskyldighet.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om situationer då registreringsfonden kan bli ersättningsskyldig. Den föreslagna paragrafen motsvarar 6 kap. 39 § lagen om värdepappersföretag. Om det kontoförande institut som den skadelidande anlitat inte betalar en investerarens klara och ostridiga fordringar, kan den skadelidande anmäla detta till finansinspektionen. Syftet med anmälan är att finansinspektionen skall kunna bedöma om det kontoförande institutet befinner sig i en sådan situation att till den skadelidande kan betalas ersättningar av registreringsfondens medel.

När finansinspektionen av den skadelidande eller på annat sätt fått veta att ett kontoförande institut inte har betalt den skadelidandes klara och ostridiga fordringar enligt lagen om värdeandelskonton, skall finansinspektionen enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. besluta om den skadelidandes fordringar skall betalas ur registreringsfonden. Finansinspektionen skall fatta beslutet inom 21 dagar efter att den har fått vetskap om det kontoförande institutets försummelse.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs också om situationer vilka har kunnat leda till betalningsskyldighet. Ersättningar kan betalas ur registreringsfonden för det första om det kontoförande institutets försummelse beror på att institutet det undergår ett insolvensförfarande. Det kan vara fråga om konkurs eller företagssanering eller om att ett kreditinstitut har avbrutit sin verksamhet, stängt sitt kontor eller trätt i likvidation. Registreringsfonden kan bli betalningsskyldig också i andra situationer där ett kontoförande institut konstateras vara insolvent, om finansinspektionen bedömer att insolvensen är mer än tillfällig och får tillräcklig utredning om saken. Insolvensen är inte endast tillfällig när en utsköknings- eller säkringsåtgärd vidtas med anledning av det kontoförande institutets betalnings- eller leveransförpliktelse eller en med anledning därav ställd säkerhet. De ersättningar som ersätts skall ha förfallit till betalning och vara ostridiga. Registreringsfonden kan inte användas för att skydda en skadelidande i andra situationer än de som uppräknas i momentet. Förslaget innebär att det i sista hand är finansinspektionen som skall bedöma om ett kontoförande institut bör anses varaktigt insolvent. Finansinspektionen skall dra försorg om att registreringsfonden under inga förhållanden används i samband med tillfälliga betalningsstörningar, dvs. då det kontoförande institutet inom kort kommer att kunna uppfylla sina förpliktelser på egen hand. Syftet med bestämmelsen är att hindra att t.ex. enskilda borgenärer försöker dra nytta av det skydd som registreringsfonden kan ge samt att hindra att fonden används i situationer då ett kontoförande institut är ovilligt att uppfylla sina förpliktelser eller försummar dem av vårdslöshet.

Om ett kontoförande institut underlåter att uppfylla vissa förpliktelser utan att det varaktigt är oförmöget att uppfylla andra förpliktelser, är den skadelidande inte berättigad till ersättningar ur registreringsfonden. Som ekonomiska skäl kan inte betraktas t.ex. sådana övergående situationer där återbetalningen av pengar eller investeringsobjekt har fördröjts på grund av en strejk eller tekniska problem eller av andra orsaker som kan betraktas som force majeure. Liksom tidigare skall ersättningsyrkanden som inte omfattas av registreringsfondens skydd på normalt sätt framföras i domstolsförfarande. Tvister om enskilda fordringsrätter skall

inte heller i fortsättningen avgöras hos registreringsfonden eller finansinspektionen.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall finansinspektionen omedelbart underätta de nämnda parterna om sitt beslut enligt 2 mom. De slutgiltiga besluten om huruvida och till vilket belopp ersättningar skall betalas till enskilda skadelidande fattas av registreringsfonden själv, sedan den underåtts om finansinspektionens beslut om att ersättningsskyldighet inträtt. I föreslagna 18 b § föreskrivs närmare om hur fordringsrätterna räknas ut och i föreslagna 18 c § om hur och inom vilken tid ersättningarna betalas ut. För att ett kontoförande instituts kunder skall få besked om finansinspektionens beslut skall registreringsfonden skriftligen underrätta det kontoförande institutets samtliga kunder (18 d § 1 mom.).

För att finansinspektionen skall kunna fatta de beslut som lagen förutsätter skall de kontoförande instituten enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. tillställa registreringsfonden och finansinspektionen upplysningar om alla innehavare av kontoförda rättigheter och deras fordringar som avses i 1 mom.

18 b §. *Fordringar som ersätts.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om maximibeloppet av fordringar som ersätts. Paragrafen överensstämmer i tillämpliga delar med 6 kap. 40 § lagen om värdepappersföretag. Ersättning betalas enligt den skadeståndsskyldighet som avses i lagen om värdeandelskonton, dock högst 25 000 euro (ca 150 000 mk). När ersättningen räknas ut skall flera till samma concern hörande kontoförande institut betraktas som olika företag. Bestämmelserna tillämpas oberoende av antalet enskilda fordringsrätter. Syftet med att fastställa en övre gräns för ersättningen är att fondera och begränsa registreringsfondens sekundära ansvar på samma sätt som ersättningsfondens sekundära ansvar för småinvesteringar.

Registreringsfonden är enligt förslaget skyldig att för ett och samma skadefall betala sammanlagt endast 10 miljoner euro (ca 60 miljoner mk) i ersättning. Om de skador som orsakas av ett skadefall överstiger 10 miljoner euro skall samtliga skadelidandes ansvar sänkas från 25 000 euro. Syftet med denna bestämmelse är att hindra att fonden töms av ett skadefall som överstiger registreringsfondens nettotillgångar. Den därav följande skyldigheten att på nytt avsätta medel till registreringsfonden kunde i värsta fall

leda till att också andra fonderingsskyldiga blir insolventa.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. har fysiska personer rätt att få ersättning ur registreringsfonden före andra skadelidande. Enligt föreslagna 3 mom. skall den ersättning som betalas till en skadelidande räknas enligt värdeandelens gängse värde. Med gängse värde avses närmast värdeandelens senaste marknadsvärde. Gängse värdet kan beräknas utgående från det datum då finansinspektionen fattat beslut om registreringsfondens betalningsskyldighet eller då det kontoförande institutet försattes i konkurs, beroende vilkendera händelsen som infaller tidigare. Registreringsfonden ersätter t.ex. inte förluster som orsakas av fluktuationer i investeringsobjekts värden, utan endast det marknadsvärde som en fordran konstateras ha vid en viss tidpunkt. När ersättningens belopp beräknas skall av en ersättning som hänför sig till samfällt ägda värdeandelar beaktas den andel som tillhör envar investerare. Om annat inte särskilt föreskrivs skall fordringarna delas jämnt mellan investerarna, varvid alla får en lika stor andel av den ersättning som betalas ur registreringsfonden. Om det emellertid anses att flera personers gemensamma placering inte kan delas jämnt mellan dem är det fråga om s.k. odelat samägande, t.ex. ett skiftat dödsbo. Ersättningen för en sådan placering skall inte beaktas när en samägares övriga rätt till ersättning räknas ut. På samma sätt som till en juridisk person, som juridiskt sett betraktas som en och samma investerare, betalas endast en gång ersättning för en investering som anses vara odelat samägd. Om samma grupp personer har gjort flera investeringar kan ersättningen med andra ord uppgå till högst 25 000 euro. En placeringsfond utgör emellertid inte en gemensam investering i den bemärkelse som avses i 3 mom., även om den kan anses vara samägd. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att till själva fondbolaget inte skall betalas en enda ersättning på 25 000 euro.

Den föreslagna paragrafens 4 mom. innebär att skyddet inte utsträcks t.ex. till penningtvätsrelaterade fordringar som har samband med häleribrott för vilka har meddelats dom i enlighet med 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen. Bestämmelsen påverkar emellertid inte den rätt som den rätte ägaren eventuellt har att få ersättning för egendom som orättmätigt har frångåtits honom.

18 c §. *Utbetalning av ersättningar.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs inom vilken tid registreringsfonden skall betala skadelidandes fordringar. Paragrafen överensstämmer delvis med vad som i 6 kap. 42 § lagen om värdepappersföretag bestäms om betalning av investerarens fordringar. Syftet med bestämmelserna om utbetalning av ersättningar är att den skadelidande utan oskäligt dröjsmål skall få ersättning så snart investerarens fordran konstaterats vara berättigad. Av denna anledning föreslås i 1 mom. en bestämmelse enligt vilken registreringsfonden skall betala ersättningarna inom tre månader efter finansministeriets beslut om fondens ersättningskyldighet. Denna tid börjar emellertid löpa redan tidigare om det kontoförande institutet undergår ett insolvensförfarande. I så fall skall tiden räknas från den dag då förfarandet för att konstatera det kontoförande institutets insolvens inleds. Det ligger i registreringsfondens intresse att betala ut ersättningarna snabbt, eftersom på dessa enligt förslaget skall betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen räknat från finansinspektionens beslut. Om beloppet av en enskild ersättning allttjämt är oklart när tiden löper ut, kan registreringsfonden temporärt betala ett mindre belopp än den rätta ersättningssumman.

I undantagsfall kan registreringsfonden enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. få betalningstiden förlängd av finansinspektionen. Finansinspektionen kan förlänga tiden för betalning av samtliga fordringar. Oavsett förlängningen skall registreringsfonden emellertid betala ersättning till en enskild skadelidande, ifall det från dennes synpunkt vore oskäligt att skjuta upp betalningen. Eventuella undantag från allmänna betalningsuppskov görs enligt förslaget hos registreringsfonden. Dröjsmålsräntan påverkas emellertid inte av beviljandet av tilläggstid.

Om registreringsfonden emellertid inte har ersatt en skadelidandes fordringar inom den i lagen bestämda tidtabellen har den skadelidande, förutsatt att de i lagen angivna förutsättningarna är uppfyllda, enligt 3 mom. rätt att i domstolsförfarande yrka att registreringsfonden skall betala fordran. Också övriga tvister mellan den skadelidande och registreringsfonden om ersättnings belopp eller om rätten till ersättning skall normalt avgöras i domstol. Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. kan utbetalningen av ersättningen skjutas upp också i det fall att

den skadelidande är åtalad för häleribrott. Orsaken till att denna bestämmelse föreslås bli intagen i lagen är att penningtvätsrelaterade fordringar inte åtnjuter något skydd överhuvudtaget.

Enligt 33 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag skall, i det fall att den skadelidandes skada kan ersättas ur den ersättningsfond som avses i nämnda lag, ersättningen i första hand betalas ur ersättningsfonden.

18 d §. *Registreringsfondens informationskyldighet.* En väsentlig del av det skydd som värdeandelsägare åtnjuter består i att de vet vilket ersättningssystem som täcker skadesituationer som orsakas av ett kontoförande instituts registreringsåtgärder och hur det är skäl att förfara i en eventuell ersättnings-situation. För att värdeandelsägarna skall få vetskap om att ett kontoförande institut har blivit insolvent och att det beslutats att värdeandelsägarna skall få ersättningar ur registreringsfonden, skall registreringsfonden enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skriftligen underrätta det kontoförande institutets samtliga kända kunder om saken. Registreringsfonden skall dessutom genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder de skadelidande skall vidta för att trygga sina fordringar.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan registreringsfonden bestämma en tid på minst sex månader inom vilken de skadelidande skall yrka på sina fordringar. En överskridning av den utsatta tiden begränsar emellertid inte de skadelidandes fordringsrätt, om en investerare av tvingande skäl inte har kunnat bevaka sin fordran i tid. Bestämmelserna om registreringsfondens informationskyldighet motsvarar 6 kap. 43 § lagen om värdepappersföretag.

19 §. *Clearingfonden.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrad i överensstämmelse med ändringen av 4 a kap. 7 § värdepappersmarknadslagen. Den ifrågasvarande paragrafen föreslås bli så ändrad att skyldigheten att bilda en clearingfond gäller endast med avseende på det s.k. nettoclearingsystemet.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli preciserat med uttrycket institut som skall betala in garantiavgifter.

20 §. *Registreringsfondens stadgar och förvaltning.* Den i 1 mom. ingående termen värdepapperscentralens fond föreslås bli ersatt med termen registreringsfonden.

Den i gällande 2 mom. 2 punkten använda termen fonderingsbeloppen föreslås bli ersatt

med termen garantiavgifter. I momentets 3 punkt föreslås en bestämmelse om vilka typer av tillgångar som i stadgarna kan godtas som garantiavgifter. Som garantiavgifter kan i första hand godtas kontanter. I andra hand kan som garantiavgifter godtas annan egendom som kan jämföras med kontanter. En förutsättning för tryggande av fondens likviditet är att de övriga egendomsposterna omedelbart kan omsättas i pengar. I praktiken kan t.ex. borgensförbindelser inte godtas som garantiavgifter. Om andra egendomsposter enligt stadgarna kan godtas som garantiavgifter skall i stadgarna nämnas också principerna för värdering av egendomsposterna.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. 4 punkten skall i stadgarna tas in kompletterande föreskrifter om proceduren för betalning av ersättningar ur registreringsfonden. Den i 2 mom. 5 punkten ingående bestämmelsen om principerna för placering av fondens tillgångar motsvarar 2 mom. 4 punkten i den gällande paragrafen. Den föreslagna paragrafens 2 mom. 8 och 9 punkten motsvarar 7 och 8 punkten i den gällande paragrafen.

Avkastningen av registreringsfondens placerade tillgångar skall enligt föreslagna 22 § delas ut till de betalningsskyldiga. Också de inbetalda garantiavgifterna skall enligt det sistnämnda lagrummet återbetalas till de betalningsskyldiga. Av denna anledning skall i stadgarna med stöd av föreslagna 2 mom. 6 punkten anges grunderna för betalning av fondens årliga avkastning samt för återbetalning av fondens medel till dem som varit skyldiga att betala garantiavgifter.

21 §. *Registreringsfondens medelsförvaltning.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om avsättningen av medel till registreringsfonden, om principerna för placeringen av tillgångarna samt om möjligheten att uppta kredit. Dessa bestämmelser motsvarar den gällande lagen. Avgifterna till registreringsfonden skall emellertid bestämmas halvårsvis i stället för årsvis som för närvarande. Stadganden i den sista meningen i den gällande paragrafens 1 mom. om beräkningsgrunderna för inbetalningarna till fonden, föreslås i tillämpliga delar bli överförd till 18 § 2 mom.

Enligt föreslagna 20 § 2 mom. 3 punkten kan såsom garantiavgifter utöver kontanter godtas också annan egendom som omedelbart kan omsättas i pengar. Av denna anled-

ning föreslås att till 3 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken ett kontoförande institut som har betalat garantiavgift kan byta ut en såsom garantiavgift betald tillgångspost mot en annan, förutsatt att den betalningsskyldiges andel av garantiavgifterna inte minskar. Närmare föreskrifter om utbytesrätten kan enligt förslaget tas in i stadgarna.

I paragrafens nya 4 mom. föreskrivs om skyldigheten att göra nya avsättningar till registreringsfondens kapital. Om fondens kapital till följd av ett ersättningsfall sjunker under den gräns som anges i 18 § 1 mom., skall till fonden inom utsatt tid göras nya avsättningar så att den i utsatt tid når upp till minimikapitalet. Minimikapitalet skall enligt förslaget uppnås inom tre månader efter att fonden har betalat ersättning till en skadelidande.

Paragrafens 5 mom. motsvarar 4 mom. i den gällande lagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen får registreringsfonden uppta kredit om dess kapitalbas inte täcker fondens ansvarsförbindelser.

22 §. *Registreringsfondens avkastning och återbetalning av medel.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om avskiljande av garantiavgifter och utdelning av avkastningen på fondens tillgångar samt om återbetalning av medel. I den betalningsskyldiges bokföring kan garantiavgifterna dock räknas som den betalningsskyldiges tillgångar. Detta betyder emellertid inte att den betalningsskyldige, dennes successor eller borgenär har rätt att i något avseende bestämma om användningen av de till registreringsfonden överlätna tillgångarna. Den betalningsskyldige, successorn eller borgenären har också enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. rätt till en andel av avkastningen och enligt föreslagna 3 mom. till en andel av tillgångar som återbetalas. Registreringsfonden får således full äganderätt till de inbetalda garantiavgifterna.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. skall avkastningen på de till registreringsfonden inbetalda garantiavgifterna inte läggas till fondens kapital, utan avkastningen på garantiavgifterna skall delas ut till de betalningsskyldiga i förhållande till deras inbetalningar. Innan avkastningen delas ut skall från denna emellertid dras av de nödvändiga kostnaderna för förvaltningen av fonden.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. kan den relativa andel som de av en betalningsskyldig till fonden inbetalda garantiav-

gifterna utgör av fondens kapital, på begäran återbetalas till den betalningsskyldige då det kontoförande institutet upphör med den verksamhet som föranlett betalningsskyldigheten. Eftersom en eventuell skada som orsakats av verksamheten ibland uppdragas först en längre tid efter den åtgärd som gett upphov till skadeståndsskyldigheten, kan återbetalningen ske tidigast då tre år har förflutit efter avslutandet av verksamheten. De skadelidandes ersättningsfordringar omfattas således av det skydd som registreringsfonden ger, tills det kontoförande institutets garantiavgifter har återbetalats.

Det belopp som återbetalas räknas inte till fondens kapital efter att det kontoförande institutets verksamhet har upphört och fonden har beslutat att medlen skall återbetalas. På motsvarande sätt kan belopp som skall återbetalas användas endast för betalning av skadelidandes ersättningsfordringar som har uppkommit före avslutandet av verksamheten.

De garantiavgifter som ett kontoförande institut har betalt kan överföras endast i samband med generalsuccession. En till registreringsfonden inbetald garantiavgift kan överföras endast i samband med att en medlem av registreringsfonden fusionernas med eller genom delning avskiljs från en annan fondmedlem. En garantiavgift som har betalats av ett i samband med en fusion överlåtande företag kan således räknas det genom fusionen uppkomna företaget till godo. På motsvarande sätt kan, i det fall att ett kontoförande institut delas i flera kontoförande institut, tidigare betalda garantiavgifter delas och räknas de nya kontoförande instituten till godo.

22 a §. *Besvärsmått*. Enligt den föreslagna paragrafen har ett kontoförande institut rätt att hänskjuta ett av registreringsfonden fattat beslut till finansinspektionen för prövning inom en månad efter att ha fått del av beslutet.

23 och 24 §. *Besvärsmått samt rättelse-nämndens sammansättning och beslutförhet*. Dessa paragrafer föreslås bli upphävda på grund av att det särskilda rättelse- och ändringsförfarandet slopas.

26 §. *Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar*. Paragrafens 1 mom. föreslås bli så ändrat att initiativ till att värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen skall anslutas till värdeandelssystemet,

efter centraliseringen av värdeandelsregistren skall tas av den som emitterat det ifrågavarande värdepapperet. För närvarande tas motsvarande initiativ av emittentens representant som upprätthåller värdeandelsregistret. Eftersom den föreslagna bestämmelsen inte hindrar emittenten att anlita ett kontoförande institut eller någon annan sakkunnig för ansökan, medför ändringen av momentet inga ändringar i nuvarande praxis.

26 a §. *Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet*. I denna paragraf föreslås de ändringar som centraliseringen av värdeandelsregistren föranleder. Då de kontoförande instituten övertar de registeransvarigas uppgifter måste paragrafens hänvisningar till registeransvariga ändras på motsvarande sätt. De ändringar som föreslås i paragrafen medför inga ändringar i sak.

26 c §. *Omräkning av masskuldebrevslån till euro*. Paragrafens 1 mom. föreslås i samband med centraliseringen av värdeandelsregistren bli så ändrat att det kontoförande institutet skall överta de registeransvarigas ansvar för åtgärderna i samband med omräkning av masskuldebrevslån till euro. Den föreslagna ändringen medför inga ändringar i sak.

27 §. *Emissionskonto*. Paragrafens 1 mom. föreslås med anledning av centraliseringen av värdeandelsregistren bli ändrad på ett sätt som inte medför några ändringar i sak. Ändringen innebär att emissionskonton för värdeandelar hädanefter alltid skall öppnas i värdepapperscentralens värdeandelsregister.

28 §. *Förvaltarregistrering*. Paragrafens 1 och 4 mom. föreslås bli ändrade med anledning av centraliseringen av värdeandelsregistren. Enligt gällande 1 mom. kan förvaltarregistreringen skötas av innehavaren av ett förvaltningskonto eller en registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen. Med värdepappersförmedlare avses i värdepappersmarknadslagen finländska och utländska värdepappersföretag, finländska och utländska kreditinstitut samt utländska finansiella institut. Enligt den gällande paragrafen kan värdepapperscentralen för uppgiften att sköta förvaltarregistreringen också godkänna en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna. I förslaget till

1 mom. är de som kan sköta förvaltarregistreringen desamma som förr, men hänvisningen har ändrats till 5 a § 3 mom. lagen om värdeandelskonton. I det föreslagna momentet nämns också kontoförande institut, vilkas behörighetsvillkor föreslås bli preciserade i lagens 7 §. Vidare föreslås att det i gällande 1 mom. ingående omnämmandet om internationella depåbevis stryks som obehövt. Det gällande momentets uttryck vederbörande ministerium föreslås bli ersatt med finansministeriet.

Paragrafens 4 mom. föreslås bli så ändrat att finansinspektionen ges rätt att meddela interna bokföringsföreskrifter för sådana förvaltarregistrerade värdeandelar som har noterats på förvaltningskonton som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton. Befogenheten behövs för att det skall kunna tryggas att förvaltningskontona blir ändamålsenligt och tillförlitligt förda.

29 §. *Tystnadsplikt.* I denna paragraf föreslås de ändringar som centraliseringen av värdeandelsystemet föranleder, med beaktande också av sammanslutningar som hör till eller är verksamma inom samma koncern eller konsolideringsgrupp som värdeandels-systemets parter, samt sammanslutningar och personer som sköter olika typer av uppdrag. I paragrafen nämns dessutom särskilt att sekretessbelagda uppgifter inte får lämnas till de i paragrafen nämnda sammanslutningarnas bolags- eller andelsstämmor eller till aktie- eller andelsägare som deltar i dessa. I den föreslagna paragrafen nämns också andelslag, eftersom bl.a. kontoförande institut kan vara andelslag.

29 a §. *Informationsskyldighet.* Den nya 29 a § som föreslås innehåller bestämmelser om kontoförande instituts och underinstitut, värdepapperscentralers, ovan nämnda holdingsammanslutningars och till samma konsolideringsgrupp hörande finansiella instituts samt av sådana bestående sammanslutningars skyldighet att till myndigheterna lämna sekretessbelagda uppgifter för ändamål som anges i lagen. I synnerhet förundersöknings- och åklagarmyndigheterna, inklusive centralen för utredning av penningtvätt, behöver sådana uppgifter. Också Finlands Bank behöver uppgifter av detta slag för att kunna sköta sina lagstadgade uppgifter, samt utökningsmyndigheterna för att kunna verkställa utmätning eller vidta säkringsåtgärder. Vidare socialmyndigheterna har enligt lag rätt att få sekretessbelagda uppgifter. I lag-

stiftning som ger myndigheter rätt att få upplysningar behöver inte uttryckligen nämnas rätten att få uppgifter som avses i denna lags 29 § eller annan information om värdeandelskonton, utan denna rätt kan härledas också från allmänna bestämmelser på lagnivå. Myndigheternas rätt att få upplysningar skall emellertid baseras på lag, inte på bestämmelser i författningar på lägre nivå. I föreslagna 1 mom. nämns dessutom särskilt skyldigheten att lämna sekretessbelagda uppgifter till domstolar och skattemyndigheter. Bestämmelser om finansinspektionens rätt att få upplysningar finns i lagen om finansinspektionen. En motsvarande men något snävare bestämmelse, som i detta sammanhang föreslås bli upphävd, finns i 33 § 3 mom. lagen om värdeandelskonton. Vissa myndigheter har en omfattande rätt att få upplysningar för att kunna bekämpa olika former av s.k. grå ekonomi och förebygga andra systemmissbruk.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. gäller möjligheten att lämna sekretessbelagda uppgifter till en sammanslutning som hör till samma koncern som sammanslutningar i någon av de ovan nämnda kategorierna, förutsatt att de som är verksamma inom sammanslutningen har motsvarande tystnadsplikt som de i momentet nämnda sammanslutningarna och att uppgiften behövs med tanke på den mottagande sammanslutningens riskhantering. Motsvarande bestämmelse finns i kreditinstitutslagen.

I 3 mom. föreslås i överensstämmelse med föreslagna 29 § 1 mom. att bestämmelserna i 9 kap. 12 § 4 mom. lagen om aktiebolag om aktieägares rätt att ta del av bolagets bokföring och andra handlingar som har samband med dess verksamhet, inte skall tillämpas på sammanslutningar som har rätt att ta del av uppgifter som är sekretessbelagda enligt denna lag.

29 b §. *Identifiering av kunder.* Genom den föreslagna paragrafen utsträcks den i speciallagstiftning föreskrivna skyldigheten att identifiera kunder också till andra parter inom värdeandelssystemet än värdepappersföretag och kreditinstitut. Förslaget har samband med det förslag till ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) som ingår i denna proposition. Liksom när det gäller speciallagstiftningen om värdepappersföretag och kreditinstitut föreslås här att finansinspektionen skall ges befogenheter att meddela närmare före-

skrifter om förfarandet vid identifiering av kunder.

30 a §. *Finansinspektionens rätt att få uppgifter.* I denna paragraf föreslås bestämmelser om finansinspektionens rätt att av kontoförande institut som avses i 7 § 4 mom. få de uppgifter som tillsynen förutsätter samt kopior av de handlingar som den anser behövliga för tillsynen. I paragrafen nämns inte alla typer av sammanslutningar som kan verka som kontoförande institut eftersom finansinspektionen vad dessa anbelangar, enligt annan lagstiftning eller andra arrangemang, har motsvarande möjlighet att få uppgifter.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 16 oktober 2000.

I övergångsbestämmelsens 2 och 3 mom. föreslås föreskrifter om förfarandet då de värdeandelsregister som avses i den gällande lagen blir kontoförande institut. Dessa skall hos värdepapperscentralen ansöka om auktorisation som kontoförande institut inom tre månader efter att den föreslagna lagen har trätt i kraft, eller upphöra med sin verksamhet. Ett institut som har ombud när lagen träder i kraft skall också ansöka om rätt att hålla kvar dessa. Om auktorisationen inte har fastställts inom sex månader efter att lagen trätt i kraft, skall institutet upphöra med sin verksamhet, om inte finansministeriet av någon särskild anledning förlänger tidsfristen. Ett särskilt skäl kan t.ex. vara att behandlingen av ansökan om auktorisation drar ut på tiden av någon orsak som huvudsakligen beror på värdepapperscentralen.

En registeransvarig kan ansöka om auktorisation som kontoförande institut redan innan den föreslagna lagen har trätt i kraft. Värdepapperscentralen kan enligt förslaget börja behandla ansökan före ikraftträdandet.

Finlands Värdepapperscentral Ab:s RM-system centraliserades frivilligt i maj 1998. Då blev de registeransvariga inom RM-systemet huvudsakligen ombud för Finlands Värdepapperscentral Ab:s värdeandelsregister inom RM-systemet. Av strukturella orsaker fortsatte emellertid alla registeransvariga inte som bolagets ombud. De inom RM-systemet verksamma registeransvarigas tillstånd återkallades emellertid inte, trots att de huvudsakligen upphörde med sin verksamhet som självständiga registeransvariga. Avsikten var att i samband med utvecklingen av lagstiftningen om värdeandelsystemet lösa också vissa frågor kring de med stöd av den

gällande lagen beviljade verksamhetstillstånden för registeransvariga.

Enligt 4 § 1 och 2 mom. lagen om värdeandelsystemet är värdeandelsystemet i praktiken indelat i två systemmiljöer, dvs. OM-systemet och RM-systemet. Genom en hänvisning till dessa bestämmelser är det också möjligt att på ett ändamålsenligt sätt göra skillnad mellan övergångsbestämmelserna rörande de i OM- och RM-systemen deltagande parterna.

Enligt förslaget kan de nuvarande registeransvariga inom OM-systemet auktoriseras som kontoförande institut även om de inte har verksamhetstillstånd som fondbörs, optionsföretag, clearingorganisation, värdepappersföretag eller kreditinstitut och inte heller rätt att verka som clearingmedlem. Det är inte meningen att dessa registeransvariga skall behöva upphöra med sin verksamhet när den nya lagen träder i kraft, om de uppfyller de övriga krav som ställs på ett kontoförande institut, dvs. kapitalkravet samt de krav som avser verksamhetens tillförlitlighet och tekniska förutsättningar samt på sakkunskapen. För närvarande gäller förslaget således Ab HEX Securities Services Ltd Oy, Andelsbankscentralen-ABC andelslag och Oy Samlink Ab.

Enligt förslaget kan Finlands Värdepapperscentral Ab:s nuvarande ombud auktoriseras som kontoförande institut på samma grunder som de registeransvariga inom OM-systemet. En förutsättning är emellertid att institutet sköter registreringsverksamheten inom RM-systemet då lagen träder i kraft.

Den föreslagna bestämmelsen hindrar emellertid inte att också ovan nämnda sammanslutningar ansöker om att bli auktoriserade som fullvärdiga kontoförande institut, om de har beviljats eller kommer att beviljas t.ex. sådant clearingmedlemskap som avses i värdepappersmarknadslagen.

Att lagen träder i kraft betyder i praktiken också att alla tidigare koncessioner att upprätthålla värdeandelsregister upphör att gälla.

Enligt föreslagna 4 mom. har registeransvariga inte rätt att få ersättning för att till följd av den föreslagna lagen överföra värdeandelskonton och till dessa anslutna uppgifter till det centraliserade värdeandelsregister som upprätthålls av värdepapperscentralen.

Enligt 5 mom. i övergångsbestämmelsen skall de registeransvariga vilka fortsätter som kontoförande institut enligt de förfaran-

den som föreslås i lagen, avsätta medel till den registreringsfond som bildas för att trygga de kontoförande institutens skadeståndsansvar så att fondens kapital inom sex månader efter att den föreslagna lagen har trätt i kraft uppgår till minst 20 miljoner euro. Dessutom konstateras i momentet att femårsperioden för beräkning av registreringsfondens minimikapital börjar den 1 januari 2001, varefter av de halvårsvis kontrollerade sammanräknade gängse värdena av de förvarade värdeandelarna beaktas en tiondedel av det gängse värdet i januari det första året, dvs. 2000, så att summan av de sammanräknade koefficienterna för de kontrollerade gängse värdena blir ett. Det föreslagna räknetsättet dämpar de verkningar som eventuella kraftiga marknadssvängningar har på registreringsfondens minimikapital.

De medel som före den föreslagna lagens ikraftträdande har avsatts till värdepapperscentralens fond, skall fonden överföra till den föreslagna registreringsfonden inom sex månader efter att den föreslagna lagen har trätt i kraft. Dessa tillgångar skall räknas in i det ovan nämnda beloppet 20 miljoner euro och räknas inbetalarna till godo som förskott på garantiavgiften

Enligt propositionen får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan den träder i kraft.

1.2. Lag om värdeandelskonton

2 §. I paragrafen nämns vilka uppgifter som skall antecknas på värdeandelskonton. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom. enligt vilket det av ett värdeandelskonto skall framgå vilket kontoförande institut som upprätthåller det. För klarhetens skull föreskrivs också att varje konto skall individualiseras på det sätt som registerföraren, dvs. värdepapperscentralen bestämmer.

Båda uppgifterna behövs när registreringsansökningar görs och behandlas. Ansökningarna skall riktas till det kontoförande institut som för det ifrågakvarande kontot och det konto som ansökan avser skall individualiseras. Med hjälp av dessa uppgifter identifierar systemet också det kontoförande institut som har tillgång till uppgifterna och rätt att göra registreringar på kontot.

3 §. På värdeandelskontot skall vidare antecknas uppgifter om kontoinnehavaren och om andra innehavare av rättigheter som hänför sig till de på kontot noterade värdeande-

larna. Närmare uppgifter om rättsinnehavarna framgår av den förteckning som värdepapperscentralen för över dem.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli kompletterat med uppgifter som behövs vid betalningen av dividender och avkortningar på masskuldebrevslån samt när det gäller andra prestationer som baserar sig på värdeandelarna. Avsikten är att betalningarna skall kunna tillställas rättsinnehavarna på basis av de uppgifter som framgår av värdeandelssystemet. På så sätt kan emittenterna sköta betalningarna också på annat sätt än genom kontoförande institut.

I förteckningen skall antecknas t.ex. rättsinnehavarens behövliga adressuppgifter för betalningstransaktioner och beskattningen. Vidare skall antecknas uppgifter som behövs för girering av betalningar, dvs. numret på det bankkonto som rättsinnehavaren använder. Betalningar kan emellertid fortfarande också fullgöras per postanvisning. Slutligen skall antecknas uppgifter om kontoinnehavare, panthavare och andra betalningsmottagare.

För individualisering av rättsinnehavaren räcker det inte med namnet på en person eller sammanslutning. För finska medborgare skall enligt föreslagna 2 mom. anges personbeteckningen. Enhetliga identifikationsnummer skall användas också för andra rättsinnehavare. Enligt förslaget skall värdepapperscentralen bestämma de principer enligt vilka identifikationssignum tilldelas finländska sammanslutningar samt utländska personer och sammanslutningar. Finländska bolag individualiseras numera med handelsregisternummer och för beskattningen med affärs- och samfundssignum. Avsikten är att dessa skall ersättas med ett enda företagssignum.

Förslaget innebär att det blir möjligt att individualisera utländska fysiska personer också på annat sätt än med födelsedatum. Detta på den gällande lagen baserade krav har medfört praktiska problem, eftersom man i många länder ogärna uppger födelsedatum. Identifikationssignum kunde tilldelas utgående från vederbörandes passnummer, socialskyddssignum eller någon annan motsvarande beteckning.

4 §. I paragrafens 1 mom. föreslås en smärre teknisk ändring. Justeringen motiveras med att det efter centraliseringen av värdeandelssystemet kommer att finnas ett enda värdeandelsregister.

5 a §. Paragrafen innehåller föreskrifter

om förvaltningskonton, dvs. konton som inte innehas av värdeandelarnas ägare utan av ombud för dessa. På förvaltningskonton kan förvaras flera olika ägares värdeandelar. För närvarande kan på förvaltningskonton registreras endast värdeandelar som ägs av utlänningar. I detta sammanhang föreslås inga ändringar i bestämmelsens centrala innehåll.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli justerad i överensstämmelse med de nya begrepp som centraliseringen medför. Kontoinnehavaren kan vara ett kontoförande institut, en värdepapperscentral eller en centralbank. En värdepapperscentral kan dessutom som innehavare av ett förvaltningskonto godkänna kreditinstitut eller värdepappersföretag som inte samtidigt är kontoförande institut. Bestämmelsen tillåter att sådana sammanslutningar kan vara kontoinnehavare vilka också annars i egenskap av förmögenhetsförvaltare kan inneha kunders värdepapper eller andra investeringstillgångar. Värdepapperscentralen kan som kontoinnehavare godkänna också utländska värdepapperscentraler eller värdepappersföretag eller andra utländska sammanslutningar som står under tillräcklig offentlig tillsyn och har tillräckliga ekonomiska och administrativa förutsättningar att sköta uppdraget.

7 §. Den gällande paragrafens 1 mom. avser pantsättning där den registeransvarige är panthavare. För att pantsättningen skall få bindande verkan förutsätts härvid, utöver att panträkten antecknas på värdeandelskontot, att värdepapperscentralen underrättas om pantsättningen och att tidpunkten då meddelandet inkommit antecknas på värdeandelskontot som panträttens registreringstidpunkt. Syftet med bestämmelsen är att minimera risken för intressekonflikter och skapa ett förfarande som innebär att panträkten offentliggörs samt sålunda kan konstateras också av andra än avtalsparterna.

Efter centraliseringen kommer samtliga värdeandelskonton att föras hos värdepapperscentralen. Det finns inget behov av en särskild pantsättningsanmälan eftersom också pantförskrivningar till förmån för kontoförande institut införs i ett register som upprätthålls av ett utomstående institut, dvs. värdepapperscentralen. Av registret framgår när registreringen är gjord. Registreringen kan inte ändras i efterhand. De särskilda bestämmelserna om registeransvarigas panträtt kan upphävas såsom behövliga.

Paragrafens 2 mom. gäller registeransvari-

gas lagstadgade panträtt. En registeransvarigs panträtt ger honom rätt att till värdet av de kontoförda värdeandelarna få betalning för de fordringar som härrör från skötseln av värdeandelskontot i ett års tid. Panträkten uppkommer direkt med stöd av lagen och den behöver inte registreras på värdeandelskontot. Detta är den enda rättighet som kan belasta ett vanligt värdeandelskonto utan att den framgår av kontouppgifterna.

Lagstifningen ställer sig negativ till dolda panträtt. Regleringar som tillåter sådana har i mån av möjlighet upphävts. I fråga om egendom av värdepapperskaraktär accentueras kravet att köparen eller panthavaren skall kunna lita på de registersystemets uppgifter. En utgångspunkt för värdeandelsystemet är att den offentliga trovärdigheten förutsätter att endast registrerade rättigheter är bindande. Också föreslagna 16 b §, enligt vilken kontoinnehavaren kan byta kontoförande institut utan medverkan av det tidigare kontoförande institutet, förutsätter att inga dolda rättigheter hänförs sig till kontot.

En dold panträtt av det slag som avses i den nuvarande bestämmelsen gäller endast fordringar som har samband med skötseln av kontot, inte den registeransvariges övriga fordringar, t.ex. arvoden och kostnader som har samband med värdepappersförmedlingen. Kostnaderna för registerföringen är i allmänhet obetydliga i jämförelse med de övriga förvaltningskostnaderna samt i jämförelse med de kontoförda värdeandelarnas värde. Den risk som sammanhänger med obetalda avgiftsfordringar har ingen större ekonomisk betydelse för de kontoförande instituten. Vid behov kan ett kontoförande institut trygga sina tillgodohavanden genom att kräva antingen forskottsbetalningar eller säkerheter. Också värdeandelar kan fortsättningsvis användas som säkerhet, men en förutsättning för uppkomsten av panträtt är i så fall att kontoinnehavaren ger sitt samtycke samt att panträkten registreras på värdeandelskontot.

Av de orsaker som anförs ovan föreslås att hela paragrafen upphävs.

14 §. Paragrafen föreslås bli justerad med de begrepp som används i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Uppgifter om förordnande av intressebevakare eller begränsning av rättsinnehavares handlingsbehörighet kan registreras på anmälan av intressebevakaren, förmyndarmyndigheten eller rättsinnehavaren själv. Med stöd av föreslagna 15 § kan uppgifterna också överföras

till värdeandelskontot direkt från registret över förmynderskapsärenden.

15 §. Enligt denna paragraf kan genom förordning stadgas att vissa uppgifter som gäller rättsinnehavarens dispositionsrätt skall registreras efter anmälan från en registermyndighet eller domstol. Någon sådan förordning har inte givits.

Enligt förslaget kan till värdeandelssystemet överföras uppgifter från register som upprätthålls av myndigheter. Paragrafen innehåller inte längre något bemyndigande att ge förordning utan berättigar i stället värdepapperscentralen att besluta om överföring av uppgifter.

För individualisering av dem som innehar rättigheter som hänför sig till värdeandelarna behövs det identifieringsuppgifter. Utgående från befolkningsdatasystemet är det möjligt att uppdatera t.ex. rättsinnehavares namnuppgifter och personbeteckningar samt beakta dödsfall. Från registret över förmynderskapsärenden kan överföras uppgifter om begränsning av rättsinnehavares handlingsbehörighet eller beslut om intressebevakare, dvs. om omständigheter som är av betydelse för vem som har rätt att bestämma om värdeandelar eller rättigheter som hänför sig till dem. I fråga om bolag kan motsvarande identifieringsuppgifter samt uppgifter om insolvensförfaranden och dispositionsrättsbegränsningar hämtas ur handelsregistret. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att överföra uppgifter också från register över andra sammanslutningar och stiftelser samt från det planerade företagsdataregistret.

16 §. I den gällande paragrafen finns bestämmelser om kommissionskonton som används för avveckling av värdepapperstransaktioner. Andringsförslaget gäller den i paragrafens 1 mom. ingående förteckningen över sammanslutningar som kan föra kommissionskonton. Sådana konton får enligt förslaget föras av de institut som deltar i clearing, dvs. av clearingorganisationer, clearingmedlemmar och centralbanken, samt av de institut som deltar i värdeandelssystemet, dvs. värdepapperscentralen och de kontoförande instituten. Värdepappersförmedlare som inte är verksamma som clearingorganisationer får inte föra kommissionskonton för sin egen räkning.

Ett kommissionskonto är ett gemensamt konto till vilket kan överföras flera ägares värdeandelar som är föremål för handel. För att det också i konkurssituationer skall vara

klart vilka värdeandelar som ägs av kunder och således skall undantas från konkursförandet, skall kontoinnehavarens värdeandelar hållas åtskilda från kundernas. I paragrafens 2 mom. föreslås en sådan ändring att samma krav gäller också värdeandelar i främmande kapital.

16 a §. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. öppnas värdeandelskonton på uppdrag av kunder. Även om samtliga värdeandelskonton enligt förslaget förs inom värdepapperscentralens register, kan den enskilde investeraren fortfarande välja vilket kontoförande institut som skall göra registreringar på kontot. Oppnandet av ett värdeandelskonto förutsätter ett avtal mellan kunden och det kontoförande institutet. Enligt 10 § lagen om värdeandelssystemet har värdepapperscentralen en lagstadgad skyldighet att öppna ett värdeandelskonto för den som så önskar. I sådana fall då värdepapperscentralen sköter ett värdeandelskonto skall på detta tillämpas bestämmelserna om kontoförande institut.

Ett kontoförande instituts verksamhet kan vara så uppbyggd att registreringsverksamheten sköts med hjälp av underinstitut. Anlitandet av underinstitut förutsätter enligt 7 § lagen om värdeandelssystemet att värdepapperscentralen godkänner arrangemanget. Varje underinstitut skall i så fall själv föra sina egna kunders konton och göra till dessa anslutna registreringar. På ett underinstitut skall enligt föreslagna 2 mom. tillämpas vad som föreskrivs om kontoförande institut. Enligt föreslagna 31 a § är det kontoförande institutet emellertid solidariskt ansvarigt för skada som orsakats av underinstitutens registreringsåtgärder.

16 b §. Enligt förslaget har en kontoinnehavare rätt att byta kontoförande institut eller överföra sitt konto till värdepapperscentralen. Detta kan genomföras så att värdepapperskontot i sin helhet, inklusive samtliga gällande registreringar, överförs till ett annat kontoförande institut. I samband med överföringen kvarstår de kontoförda rättigheterna oförändrade och med samma företrädesrätt som tidigare, oavsett att kontot får ett nytt nummer. Själva kontot utgör således en del av de uppgifter som behövs för att individualisera en pantsättning. Enligt den gällande lagen har byte av registeransvarig förutsatt öppnande av ett nytt konto och avslutande det föregående, vilket inte alltid varit möjligt om tredje mans rättigheter varit registrerade på kontot.

En kontoöverföring kan bli aktuell också ifall att ett kontoförande institut har upphört med sin verksamhet eller om verksamheten har begränsats genom värdepapperscentralens beslut.

Enligt förslaget svarar värdepapperscentralen för att överföringen görs. Avsikten är att det tidigare kontoförande institutet inte genom sin prissättning skall kunna hindra investeraren att välja det förmånligaste kontoförande institutet. Överföringen förutsätter samtycke av det nya kontoförande institutet med inte av det tidigare.

Eftersom överföringen inte påverkar de kontoförda registreringarna försämrar den inte ställningen för innehavarna av de registrerade rättigheterna. Från deras synpunkt räcker det att de underrättas om det nya kontoförande institutet och numret på värdeandelskontot. Anmälan görs av det nya kontoförande institutet.

I vissa situationer, t.ex. med tanke på bevakningen av säkerheter, kan det emellertid vara av betydelse för panttagaren att det kontoförande institutet inte byts. Detta kan vara fallet framförallt i sådana situationer då panttagaren är identisk med det kontoförande institutet. Av denna anledning föreslås att panttagaren har rätt att hindra byte av kontoförande institut genom att registrera ett sådant förbud på värdeandelskontot. I så fall skulle panttagarens samtycke förutsättas för en överföring av kontot till ett annat kontoförande institut. Något samtycke behövs naturligtvis inte i det fall att överföringen baseras på begränsning av det tidigare kontoförande institutets verksamhet.

Den föreslagna möjligheten att överföra konton sammanhänger med den övergångsbestämmelse som föranleds av att det nuvarande värdeandelsystemet är baserat på satsvis hantering transaktionerna.

16 c §. Enligt den huvudregel som framgår av den föreslagna paragrafens 1 mom. görs registreringarna av det kontoförande institut som har hand om det ifrågavarande kontot. Också om registren slås ihop till ett enda värdeandelsregister, kommer registreringsavgörandena fortfarande att fattas decentraliserat. Varje kontoförande institut skall således göra självständiga registreringar direkt på värdeandelskontona. Värdepapperscentralen behöver enligt förslaget inte godkänna registreringarna ens formellt.

Det av kontoinnehavaren valda kontoförande institutet är i allmänhet ensamt behör-

igt att göra registreringar. De övriga kontoförande institut som deltar i systemet kan, i likhet med värdepapperscentralen, göra registreringar endast i undantagsfall. Det primära syftet med dessa undantag är att underlätta handeln med värdeandelar och den därmed sammanhängande clearingverksamheten.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan kontoinnehavaren, dvs. värdeandelarnas ägare, ge också andra än det primära kontoförande institutet befogenheter att göra registreringar. Det kan vara ändamålsenligt att ge sådana befogenheter i sådana fall då ett annat kontoförande institut sköter handeln eller en del av den. I så fall kan det kontoförande institut som är handelspart också ombesörja de registreringar som har samband med handeln. Förslaget understryker kontoinnehavarens bestämmanderätt och ökar kontoinnehavarens möjligheter att utforma ett för sig lämpligt servicekoncept genom att fördela de olika funktionerna mellan specialiserade institut.

En registreringsfullmakt avser rätten att göra registreringar på ett konto. En förutsättning för en registrering är alltid en rättshandling vars riktighet måste kontrolleras innan registreringen görs. Registreringsfullmakten skall således inte sammanblandas t.ex. med en fullmakt att göra affärer med de kontoförda värdeandelarna. Sådana fullmakter kan ges var för sig eller tillsammans. En registreringsfullmakt kan dessutom ges generellt eller med avseende på vissa typer av registreringar eller endast en viss transaktion. En registreringsfullmakt kan också vara på så sätt begränsad att den endast ger möjlighet att granska kontoförda uppgifter. Kontouppgifternas tillgänglighet i andra fall beror emellertid alltid på hur omfattande fullmakten är samt på de tekniska säkerhetsarrangemangen för att förhindra motstridiga registreringar.

En registreringsfullmakt och eventuella begränsningar av den skall enligt förslaget antecknas på värdeandelskontot. Ansökan skall göras av kontoinnehavaren och på registreringen av fullmakten tillämpas samma regler som i fråga om andra registreringar. Registreringen skall således göras av det egentliga kontoförande institutet. Om kontoinnehavaren så önskar kan han återkalla en registreringsfullmakt.

Att en registreringsfullmakt har antecknats på kontot innebär att systemet erkänner det

ifrågavarande kontoförande institutets dispositionsrätt i detta avseende. Avsikten är att registreringsförfarandet i tekniskt avseende skall genomföras så att det centraliserade systemet automatiskt granskar registreringsfullmakten i det fall att ett kontoförande institut försöker registrera transaktioner. Om fullmakten inte har registrerats kan det ifrågavarande kontoförande institutet inte göra någon slutgiltig registrering utan endast vidarebefordra kontoinnehavarens registreringsansökan till det behöriga kontoförande institutet för avgörande. Den föreslagna parallella registreringsmöjligheten förutsätter att registreringarna på värdeandelskontona görs i realtid, inte satsvis som för närvarande. Därför föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken förfarandet med registreringsfullmakt tas i bruk först då det finns datatekniska förutsättningar. Värdepapperscentralen, som svarar för systemets datatekniska egenskaper, kan inta föreskrifter om förfarandet i sina regler.

Den av den föreslagna paragrafens 3 mom. följande rätten att göra registreringar gäller endast registreringar som har samband med värdepappershandelns avvecklingssystem. Enligt förslaget kan värdepapperscentralen eller eventuellt en annan clearingorganisation göra till avvecklingen anslutna registreringar också på konton som upprätthålls av andra kontoförande institut. Detta betyder i praktiken bl.a. att värdepapperscentralen kan ändra till en värdepappersaffär anslutna preliminära registreringar så att de blir slutgiltiga, utan att överföringen av värdeandelarna förutsätter det kontoförande institutets godkännande. Det kontoförande institutet skall förvissa sig om att överföringen registreras först efter att köpet har betalats. Denna bestämmelse gör det också möjligt att i fortsättningen utveckla clearingförfarandet t.ex. så att värdepapperscentralen direkt kan göra registreringar på clearingmedlemmarnas kommissionskonton.

För närvarande kan registreringar som har samband med värdepappershandel inte göras enbart på grundvalen av uppgifter om handeln. Parterna skall i samband med clearing- en särskilt meddela mellan vilka konton värdeandelarna skall överföras. För närvarande vidtar såväl säljarpartens som köparpartens registeransvariga registreringsåtgärder vilkas överensstämmelse med varandra kontrolleras av värdepapperscentralen i dess egenskap av clearingorganisation. En förutsättning för

registreringarna är att de görs på uppdrag av kontoinnehavarna eller ombud som dessa befullmäktigat.

En faktor som i praktiken har bromsat clearingförfarandet är att de registeransvariga inte fått kundernas uppdrag tillräckligt snabbt och att de registeransvariga inte alltid har gjort registreringarna så snabbt som clearingförfarandet förutsatt. Problemen har accentuerats då det varit fråga om utländska investerares konton och då den värdepappersförmedlare som deltagit i transaktionen inte har varit identisk med den ifrågavarande registeransvarige.

För att göra avvecklingen av värdepappersaffärer snabbare föreslås att tillfälliga registreringar som har samband med clearing- en kan göras också av andra än kontoförande institut. Detta vore möjligt endast i samband med clearingorganisationens clearingverksamhet och endast under de förutsättningar som närmare anges i värdepapperscentralens regler. Befogenheten skulle inte innefatta egentliga inregistreringar och avregistreringar. Avvecklingen skulle försnabbas redan genom att det kontoförande institut som är part i en transaktion kunde överföra data om denna till kundens konto i elektronisk form.

Registreringar av det slag som avses ovan skulle enligt 18 § betraktas som tillfälliga. Det egentliga kontoförande institutet skulle fastställa de på kontot antecknade uppgifterna om transaktionen som en registrering, efter det att det kontoförande institutet mottagit uppdraget av kontoinnehavaren. Om en för registreringen förutsatt utredning om kontoinnehavarens uppdrag inte lämnas in skall den tillfälliga registreringen avföras. En tillfällig registrering får inga rättsverkningar om den inte blir slutgiltig. Det kontoförande institutets godkännande skulle således fortfarande behövas för registreringar med rättsverkningar, också för sådana preliminära registreringar som avses i 9 §.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. kan värdepapperscentralen registrera emitenters prestationer på värdeandelskonton. Det är nödvändigt att registreringar som har samband med aktieemissioner, amorteringar på masskuldebrevslån och t.ex. konverteringslån kan göras centraliserat och på en gång. Sådana registreringar är inte baserade på kontoinnehavarnas rättshandlingar eller ansökningar utan på värdeandelarnas egenskaper. De övriga registreringarna på ett konto hindrar inte heller registrering av mas-

såtgärder av denna typ.

Också registreringar som har samband med domstolars och andra myndigheters beslut eller meddelanden är det ofta ändamålsenligt att göra med utnyttjande av det centraliserade systemet. Uppgifter om t.ex. konkurser eller företagssaneringar kan tillställas värdepapperscentralen, som gör de nödvändiga anteckningarna om dispositionsbegränsningar på de konton som förs av olika kontoförande institut. Värdepapperscentralen kan också på eget initiativ dra försorg om överföring av data från olika myndigheters register till värdeandelskonton.

18—22 §. I dessa paragrafer föreslås smärre tekniska ändringar till följd av att registreringen och kontoföringen separeras från varandra.

23 §. Vid rättelse av fel skall i tillämpliga avseenden iakttas samma förfarande som vid hanteringen av registreringsansökningar. I hänvisningen om tillämpliga procedurbestämmelser föreslås en smärre justering. Dessutom föreslås att i bestämmelsen beaktas att registreringar enligt föreslagna 16 c § i vissa fall kan göras av ett annat kontoförande institut än det som sköter det ifrågavarande kontot. Om registreringen har gjorts av värdepapperscentralen eller ett annat kontoförande institut, har den registeransvarige också rätt att korrigera eventuella fel. Avsikten är den att skrivfel och liknande fel skall kunna korrigeras så smidigt som möjligt så snart de upptäckts. Sådana fel kan rättas dels av den registeransvarige, dels av det egentliga kontoförande institutet.

I fråga om paragrafens 2 mom. föreslås att omnämmandet om rättelsenämnden stryks, eftersom denna föreslås bli indragen.

24 §. Paragrafen föreslås bli så ändrad att det kontoförande institutet i stället för den registeransvarige skall tillställa kontoinnehavaren besked om en registrering. Ändringen har samband med den föreslagna ändringen av värdeandelsystemets uppbyggnad. Enligt förslaget skall beskedet alltid lämnas av det kontoförande institut som har hand om kontot. Detta gäller också när ett registreringsavgörande i undantagsfall har fattats av värdepapperscentralen eller något annat kontoförande institut. Från kundens synpunkt är det naturligt att kontouppgifterna kommer från ett och samma institut. Det vore inte ändamålsenligt att tillställa en kund flera besked om kontohändelserna under en och samma avvecklingsdag.

Enligt paragrafens gällande 2 mom. skall kontoinnehavaren varje år inom januari månad tillställas kontoutdrag varav framgår vilka registreringar som var i kraft i slutet av föregående år. Avsikten är att detta kontoutdrag skall läggas till grund för skattedeklarationen. Bestämmelsen stämmer emellertid inte helt överens med det nuvarande beskattningssystemet och de tidpunkter som detta förutsätter. Inte heller fysiska personers deklarationsdag infaller nödvändigtvis den sista januari. De flesta fysiska personer hänförs numera till systemet med skatteförslag. För sammanslutningar bestäms skattedeklarationens inlämningstidpunkt på basis av den egna räkenskapsperioden. Detta innebär att också av ett kontoutdrag som är avsett för skattedeklarationen skall framgå uppgifter som överensstämmer med räkenskapsperiodens slut. I momentet föreslås en sådan ändring att kontoinnehavaren kan bestämma också en annan tidpunkt för kontoutdraget. På kontoinnehavarens begäran kan i utdraget också antecknas de ändringar som har skett på kontot under kalenderåret eller en annan period som kontoinnehavaren bestämmer. För detta årliga kontoutdrag skall enligt förslaget inte uppbäras någon avgift.

25 §. I paragrafen bestäms om de registeransvarigas skyldighet att tillställa värdepapperscentralen vissa uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. skall värdepapperscentralen dagligen tillställas uppgifter om de registerförda värdeandelarnas antal, särskilt för varje värdeandelslag. På grundval av dessa uppgifter har värdepapperscentralen kunnat övervaka saldot, dvs. att det inte ha skett några förändringar i värdeandelarnas antal. Enligt paragrafens 2 mom. skall värdepapperscentralen underrättas om alla förändringar som berör aktieägarna, för att aktieägarförteckningen skall kunna uppdateras. Eftersom samtliga värdeandelskonton enligt förslaget skall föras hos värdepapperscentralen kan bestämmelsen om anmälningsförfarande upphävas som obehövlig.

28 §. I paragrafen föreslås en teknisk ändring till följd av att det efter centraliseringen återstår endast ett värdeandelsregister.

29 §. Denna paragraf gäller betalningsskydd. Enligt den skall en emittent anses ha gjort en giltig betalning om betalningen har riktats till rätt person, enligt var som framgår av värdeandelsregistret. I praktiken har emittenterna inte själva haft hand om betalningarna utan dessa sköts genom förmedling

av de registeransvariga. Emittenterna riktar sina betalningar till de registeransvariga, som vidarebefordrar dem till de på värdeandelskontona registrerade rättsinnehavarna. Paragrafens 3 mom. föreslås bli så ändrat att betalningarna kan göras via de kontoförande instituten eller värdepapperscentralen. På så sätt har också emittenterna möjlighet att låta dem som förmedlar betalningar konkurrera med varandra. Emittenterna kan också själva, med stöd av uppgifter som de fått från värdepapperscentralen, se till att betalningarna tillställs mottagarna.

30 §. I den gällande paragrafen stadgas om de registeransvarigas strikta skadeståndsansvar. Ett väsentligt element i det gällande värdeandelssystemet är att skador som orsakas av felaktiga registreringar eller andra fel eller brister i systemet skall ersättas utan att den skadelidande behöver visa att den registeransvarige har förfarit uppsåtligt eller vårdslöst. Det strikta ansvaret är baserat på att värdeandelssystemets investerare och övriga rättsinnehavare inte själva kan ta hand om sina värdepapper, utan är beroende av de registreringar som görs inom systemet samt av en fungerande databehandling. Principen om strikt ansvar föreslås inte bli ändrad.

Centraliseringen av värdeandelssystemet berör dels upprätthållandet av registret, dels kontoföringsavgörandena och registreringen av dem. Detta återspeglas också i skadeståndsbestämmelserna. Det är meningen att skadeståndsansvaret skall bäras av den vars åtgärder eller försummelser kan anses ha orsakat skadan. Då det ankommer på ett kontoförande institut att göra registreringar och lämna besked om sådana, kan också skadeståndsansvaret i allmänhet påföras det kontoförande institut som för det ifrågasvarande värdeandelskontot. Sakligt sett motsvarar detta den nuvarande regleringen enligt vilken ersättningsansvaret vilar på den registeransvarige. Det kontoförande institutets ansvar begränsas emellertid av föreslagna 31 a §.

I paragrafens 1 mom. föreslås en sådan ändring att skadeståndsskyldigheten överförs från den registeransvarige till det kontoförande institutet. Utgångspunkten är således den att det kontoförande institutet ansvarar för skador som har samband med de värdeandelskonton som det har hand om. I momentet finns en uppräkningslista av de skadetyper som är förenade med ett strikt skadeståndsansvar. I fråga om dessa föreslås endast de

terminologiska ändringar som beror på centraliseringen.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. om oöverstigliga hinder. I flera lagar, t.ex. i lagen om skuldebrev (622/1947), räntelagen (633/1982), köplagen (355/1987) och lagen om betalningsöverföringar (821/1999) finns bestämmelser som innebär att en avtalspart kan slippa ansvar i det fall att det av någon yttre orsak varit omöjligt eller oskäligt svårt att fullgöra en prestation inom utsatt tid. Ett oöverstigligt hinder kan anses vara en allmän befrielsegrund, men principens närmare innebörd och rättsverkningar är delvis oklara. Detta gäller bl.a. frågan om ett oöverstigligt hinder kan åberopas också då ansvarsgrunden avser ett strikt ansvar som är oberoende av vårdslöshet.

Avsikten med det strikta skadeståndsansvaret är att skydda investerare mot skador som har samband med registreringsystemets sakrättsliga konsekvenser och med andra särdrag i systemet. Det hot som skadeståndsansvaret utgör innebär också att de som upprätthåller systemet har ett stort intresse av att undvika fel. Det strikta ansvaret är ägnat att öka systemets faktiska trovärdighet. Dessa målsättningar begränsar å andra sidan de skadesituationer som det strikta ansvaret kan utsträckas till. En ändamålsenlig riskfördelning mellan investerarna, emittenterna och dem som är verksamma inom värdeandelssystemet förutsätter inte att det strikta ansvaret utsträcks också till skador som uppkommer av orsaker som är helt fristående från systemet.

Ett oöverstigligt hinder skall väsentligen vara förknippat med en sådan oförutsebar omständighet som vederbörande inte har kunnat beakta på förhand. I den föreslagna bestämmelsen understryks detta genom omnämmandet att skadan skall ha orsakats av en händelse utanför värdeandelssystemet. Värdeandelssystemet utgör en helhet vars inre struktur inte får påverka eventuella skadelidandes ställning. Enligt den föreslagna bestämmelsen elimineras således skadeståndsskyldigheten inte i det fall att det kontoförande institutet påvisar att skadan har orsakats av en annan part inom systemet. Från den skadelidandes synpunkt saknar det betydelse om ett felaktigt kontoutdrag kan härledas till det kontoförande institutet eller till det datasystem som värdepapperscentralen ansvarar för. I vartdera fallet kan ersättningsanspråket riktas mot det kontoförande

institutet. Den slutliga ansvarsfördelningen bestäms emellertid enligt kontrollansvarsprincipen på så sätt att ansvaret med stöd av 31 a § kanaliseras till det institut inom vars ansvarsområde skadan har inträffat. Det kontoförande institutet kan inte heller som ett oöverstigitligt hinder åberopa en omständighet som hänför sig till dess egen avtalspart.

Begreppet oöverstigitligt hinder innebär att orsaken till skadan är en exceptionell och oförutsebar händelse. En förutsättning för befrielse från ersättningsansvar är dessutom att skadan och dess konsekvenser inte har kunnat undvikas med iakttagande av all tänkbar omsorgsfullhet. Denna befrielsegrund förutsätter både att vederbörande inte kan påverka orsaken till skadan och inte heller skydda sig mot skadan eller lindra dess verkningar. För att trygga värdeandelssystemets funktionssäkerhet kan stränga krav uppställas. De som deltar i systemet måste vara beredda också på mindre sannolika problemsituationer. Oöverstigitliga hinder kan t.ex. vara elavbrott och sådana avbrott i datakommunikationerna som beror på yttre omständigheter och som således vanligen i lika hög grad drabbar också andra datasystem. Också arbetsstridsåtgärder kan orsaka ett sådant oöverstigitligt hinder som avses här. Ett kontoförande institut som åberopar ett oöverstigitligt hinder har också bevisbördan.

31 §. Denna paragraf gäller begränsning av ansvaret för vissa indirekta skador. I överensstämmelse med den huvudregel som framgår i samband med 30 § vilar ansvaret också vid tillämpning av denna paragraf på det kontoförande institutet och inte på den registeransvarige.

31 a §. Denna nya paragraf gäller fördelning av skadeståndsansvaret. Avsikten är att en skada skall ersättas av den som har orsakat skadan eller inom vars ansvarsområde det fel har begåtts som är orsak till skadan.

Den första meningen i paragrafens 1 mom. gäller situationer där ett felaktigt avgörande eller en felaktig anteckning har gjorts av någon annan än det kontoförande institutet. Denna bestämmelse står i samband med föreslagna 16 c §, enligt vilken registreringar kan göras också av andra kontoförande institut, antingen på uppdrag eller i anslutning till utvecklingen av värdepapperstransaktioner. Värdepapperscentralen kan dessutom göra massregistreringar t.ex. med stöd av en emittents prestationer. Enligt förslaget är det

i fall som dessa den registeransvarige som blir ersättningsskyldig, inte det kontoförande institut som har hand om kontot i andra avseenden. Den registeransvariges ansvar är strikt.

Ett skadeståndsanspråk kan riktas mot det kontoförande institut som har gjort registreringen, eftersom den registeransvarige alltid kan utredas i efterhand, med ledning av de uppgifter som framgår av systemet. Av denna orsak är det inte nödvändigt att överhuvudtaget hålla det kontoförande institutet ersättningsansvarigt för registreringar som har gjorts av ett annat kontoförande institut.

Ett kontoförande institut som anlitar underinstitut är enligt andra meningen i 1 mom. solidariskt ansvarigt gentemot skadelidande. Detta är motiverat med hänsyn till att det i 7 § lagen om värdeandelssystemet fastställda kapitalkravet gäller endast kontoförande institut. Det kontoförande institutet är enligt förslaget ansvarigt för alla skador i samband med värdeandelsskonton som förs av dess underinstitut och likaså för skador som orsakas av underinstitutets registreringsåtgärder. Ett kontoförande institut och dess underinstitut kan inte på förhand genom avtal begränsa sitt ansvar mot kunder och andra skadelidande. Däremot kan de avtala om hur ersättningsansvaret slutligen skall delas mellan det kontoförande institutet och underinstitutet.

Ett kontoförande institut har enligt 30 § 1 mom. 4 punkten strikt ansvar för skador som har uppkommit i samband med förmedlingen av betalningar. Varje kontoförande institut ansvarar endast för förmedling av betalningar som hänför sig till värdeandelsskonton som det har hand om. Om en emitent har givit värdepapperscentralen i uppdrag att förmedla en betalning, är denna ensam ansvarig också för därvid uppkomna fel och dröjsmål. För klarhetens skull föreslås bestämmelser om detta i paragrafens 2 mom.

På grund av det stora antalet deltagare i värdeandelssystemet är också felkällorna många. Det är klart att det kontoförande institutet svarar för både för materiellt felaktiga registreringsavgöranden och för skrivfel. Ett fel kan emellertid orsakas av datatekniska fel som har samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet eller också kan det orsakas av åtgärder som vidtas av någon annan deltagare i systemet eller av en försummelse som har begåtts inom en annan deltagares ansvarsområde. Den skadelidande

har inga möjligheter att utreda hur felet ursprungligen har uppkommit och vilket sambandet är mellan den ifrågavarande funktionen och systemet i övrigt. Av denna anledning ankommer det primära skadeståndsansvaret, så som framgår ovan, på det kontoförande institut som har hand om det ifrågavarande kontot. Enligt paragrafens 3 mom. kan det kontoförande institutet emellertid föra ansvaret vidare genom sin regressrätt. Vid den slutgiltiga ansvarsfördelningen läggs ersättningsansvaret på den som har orsakat skadan eller som bär kontrollansvaret för den ifrågavarande delen av systemet. Ansvar vilar således på det institut som har de bästa förutsättningarna att förhindra uppkomsten av felet.

Om det inte råder oklarhet om var ansvaret ligger kan den skadelidande rikta sitt anspråk direkt till den ansvarige. I annat fall blir det kontoförande institutet skyldigt att betala ersättningen och får därmed regressrätt mot den ansvarige. Om parterna inte kommer överens om skadeståndet skall ärendet avgöras av en domstol. Under den rättegång där den skadelidande riktar ersättningsanspråk mot det kontoförande institutet kan också behandlas t.ex. det kontoförande institutets regressanspråk mot värdepapperscentralen.

32 §. Paragrafens hänvisning till bestämmelserna om det sekundära skadeståndsansvaret enligt lagen om värdeandelssystemet justeras i överensstämmelse med de föreslagna ändringarna i denna lag. Det centrala innehållet i ändringarna är att det sekundära ersättningsansvaret täcks av värdepapperscentralens registreringsfond och att ersättningsbeloppen för enskilda skador begränsas. Det sekundära ersättningsansvaret aktualiseras i situationer där det ansvariga kontoförande institutet visar sig vara insolvent.

33 §. Paragrafen gäller utlämnande av uppgifter om värdeandelskonton. Bestämmelserna om olika myndigheters rätt att få uppgifter föreslås bli överförda till lagen om värdeandelssystemet. En bestämmelse som motsvarar det 3 mom. som upphävs, föreslås bli intagen i den nämnda lagens 29 § 1 mom.

34 §. Enligt denna paragraf har värdepapperscentralen och emittenter rätt att få kopior av handlingar och utredningar med stöd av vilka registreringar har gjorts på värdeandelskonton. Den gällande bestämmelsen innebär att också emittenter av masskuldeb-

revslån har rätt att få uppgifter om transaktioner med och ägare till låneandelar. Avsikten är emellertid att uppgifter som gäller investerare skall vara sekretessbelagda i förhållande till emittenter av masskuldebrevslån och att emittenterna inte skall ha rätt att få tillgång till åtkomsthandlingarna. Av denna anledning begränsas rätten att få upplysningar så att den gäller endast emittenter av värdeandelar i eget kapital.

De som emitterat värdeandelar i eget kapital har rätt att få uppgifter endast om värdeandelarnas överlåtelse- eller andra åtkomsthandlingar. Sålunda kan ett aktiebolag förvissa sig om att en ägare som är införd i aktieägarförteckningen har förvärvat aktierna genom ett giltigt fång. I praktiken ligger det aktiebolagets intresse att utreda registreringsgrunderna endast i sådana fall då aktien är förenad med en inlösnings- eller samtyckesklausul.

För att föra aktieägarförteckningar och andra motsvarande ägarförteckningar kan värdepapperscentralen behöva närmare uppgifter om fången. Eftersom det är värdepapperscentralen som för värdeandelsregistret bör den också kunna övervaka och vid behov kontrollera de registerförda uppgifternas riktighet. Denna övervakning inskränker sig inte enbart till överföringar av värdeandelar utan den gäller också andra registreringar på värdeandelskonton. Enligt förslaget har värdepapperscentralen rätt att få kopior av och utredningar om alla sådana handlingar som ligger till grund för registreringar.

35 §. Den i denna paragraf ingående hänvisningen till personregisterlagen (471/1987) ändras till en hänvisning till personuppgiftslagen (523/1999), som har ersatt den förstnämnda lagen.

36—40 och 42 §. I dessa paragrafer finns bestämmelser om det speciella förfarande för sökande av ändring som gäller inom värdeandelssystemet. Kontoinnehavare, värdepapperscentralen samt andra parter har rätt att hos rättelsenämnden söka ändring i noteringsbeslut och beslut som gäller lämnande av uppgifter. Rättelsenämndens behörighet begränsas av en bestämmelse enligt vilken nämnden inte kan avgöra ärenden som gäller bättre rätt till en värdeandel. Härmed avses tvister om rättigheters bindande verkan eller företräde i förhållande till andra rättigheter. Sådana ärenden kan avgöras endast av en allmän domstol.

Under den tid lagen varit i kraft har rättel-

senämnden avgjort endast ett fåtal ändringsansökningar. Begränsningen av nämndens behörighet har dessutom på ett avgörande sätt kringskurit dess beslutanderätt. Rättelsenämnden har inte fungerat som ett sådant snabbt och effektivt prövningsorgan, som var avsikten då lagen stiftades. Den allmänna trenden är att specialdomstolar och med sådana jämförbara prövningsorgan frångås. Av dessa skäl föreslås att rättelsenämnden dras in. I Sverige drogs motsvarande prövningsorgan in 1999.

Eftersom det särskilda rättelse- och prövningsförfarandet föreslås bli slopat är det också skäl att ändra mellanrubriken före 36 §.

41 §. I paragrafen finns stadgandena om tidsfristen då parten anses ha fått del av ett registreringsbeslut eller en handling som innehåller beslutet. Stadganden motsvarar gällande lag.

Eftersom avsikten är att avstå från ett särskilt rättelseförfarande och ändringssökande, det föresås att stadganden om delgivning av rättelsenämndens beslut i 2 mom. upphävs.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 16 oktober 2000.

En förutsättning för centraliseringen är att samtliga registerdata på en gång överförs till det nya systemet. Enligt förslaget sammanfaller lagens ikraftträdelsestidpunkt med tidpunkten då registret tas i bruk. Något särskilt beslut eller avtal om övergången till det nya systemet behövs således inte. När lagen träder i kraft upphör de tidigare värdeandelsregistren. Endast det register som upprätthålls av värdepapperscentralen kommer därefter att fungera som värdeandelsregister och ha rättsverkningar. Därför föreslås i 2 mom. en bestämmelse om att alla värdeandelskonton skall överföras till värdepapperscentralens register då lagen träder i kraft. Överföringen förutsätter inte de nuvarande registeransvarigas samtycke.

De nuvarande registeransvariga blir kontoförande institut direkt då lagen träder i kraft. För att få fortsätta som kontoförande institut förutsätts de likväl ansöka om auktorisation enligt vad som föreskrivs i ikraftträdelsebestämmelsen i den samtidigt som denna lag ikraftträdande lagen om värdeandelssystemet.

De nya bestämmelserna om skadeståndsansvar skall enligt föreslagna 2 mom. tillämpas endast på skador som uppkommer efter att lagen har trätt i kraft. Den nya lagen påver-

kar inte ersättningsgrunderna för tidigare uppkomna skador och inte heller ansvarsfördelningen. För betalning av skador som skall ersättas med stöd av det sekundära ansvar som avses i 17 § lagen om värdeandelssystemet kan emellertid användas den under värdepapperscentralen lydande registreringsfondens medel, även om skadan har uppkommit innan denna lag trätt i kraft.

Kommunikationen mellan de registeransvariga, dvs. de blivande kontoförande instituten och värdepapperscentralen, är för närvarande inte automatisk utan baserad på satsvis hantering av värdeandelarna. De föreslagna bestämmelserna om registreringar av andra än det egentliga kontoförande institutet och om överföringar av konton mellan instituten, förutsätter en övergång från systemet med satsvisa körningar till realtidskommunikation. Eftersom en sådan övergång emellertid inte kan genomföras omedelbart då lagen träder i kraft, kan dessa förfaranden enligt 3 mom. tas i bruk vid en senare tidpunkt som anges i värdepapperscentralens regler.

Om behandlingen av en rättelseansökan som gäller en registeransvarigs beslut inte har slutförts när denna lag träder i kraft, skall ärendet behandlas med tillämpning av den tidigare lagens bestämmelser. Rättelsenämnden föreslås således vara behörig att behandla och avgöra oavslutade ärenden.

Enligt propositionen får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan den träder i kraft.

1.3. Värdepappersmarknadslagen

3 kap. Offentlig handel med värdepapper

3 §. I paragrafens 1 mom. föreslås en sådan ändring att fondbörsens rätt att föra värdeandelsregister ersätts med auktorisation att verka som kontoförande institut eller underinstitut. Denna ändring föranleds av centraliseringen av värdeandelsregistren och av att de registeransvariga ges möjlighet att ansöka om auktorisation som kontoförande institut.

4 a kap. Clearingverksamhet

7 §. I paragrafens 3 mom. föreslås detaljerade bestämmelser om clearingorganisationernas eventuella behov av en clearingfond samt om användningen av fonden. Enligt bestämmelsen behövs en sådan fond om cle-

aringorganisationen i enlighet med lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valuta-handel samt avvecklingssystem (1084/1999) sköter nettning av betalnings- och leveransförpliktelser.

Vid nettningen avstämms inom clearingorganisationen flera parter motsatta betalnings- och leveransförpliktelser förfallodagsvis till en enda betalningsförpliktelse eller till en leveransförpliktelse som avser samma typ av investeringsobjekt. Vid nettoclearing aktualiseras systemriskhanteringen om det visar sig att en part vars transaktioner har avstämms till en enda betalnings- eller leveransförpliktelse är insolvent. Om det i en sådan insolvenssituation blir nödvändigt att häva köp, åventyras samtliga i nettningssystemet deltagande parter ställning.

Clearingorganisationen kan inom nettningssystemet uppträda som en central clearingmedlem och avkräva de övriga clearingmedlemmarna tillräckliga säkerheter för deras åtaganden. Inom flera nettningssystem backas clearingen och avvecklingen upp av en särskild clearingfond, som kan betala en insolvent medlems åtaganden och därmed fullborda avvecklingen efter att säkerheterna använts.

Vid bruttoclearing (RTGS-systemet), som innebär att transaktionerna realtidsavvecklas affär för affär, uppkommer inte motsvarande systemrisk eftersom parterna kontinuerligt kan ge akt på sin motpartsrisk. Om en clearingmedlem går i konkurs blir följden i värsta fall att dennes affärer med övriga medlemmar återgår. De övriga medlemmarnas interna transaktioner återgår emellertid inte eftersom de inte har blivit avstämde. Hittills har det inte ansetts nödvändigt att avsätta särskilda fonder för de risker som är förenade med clearingmedlemmarna. Detta innebär också att clearingfonden inte längre behöver användas för hantering av nettningsrisker. För närvarande måste avsättningar till fonden göras både för nettoclearingen och för realtidsbruttoclearingen.

Samtidigt föreslås bestämmelser om användningen av clearingfonden. Enligt förslaget får clearingfonden användas för att täcka clearingorganisationen förluster av clearingverksamheten, dock inte för sedvanliga affärsförluster, samt för att uppfylla clearingorganisationens eller clearingmedlemmarnas av clearingverksamheten följande förpliktelser, om inte dessa uppfylls av clearingorganisationen och clearingmedlemmarna själva.

Inbetalningar till clearingfonden skall enligt den föreslagna bestämmelsen göras av de clearingmedlemmar som deltar i nettningen. I fråga om fondens förvaltning, stadgar och medelsförvaltning samt dess avkastning och återbetalning av medel skall enligt förslaget tillämpas 19 § lagen om värdeandelssystemet.

8 §. Det i paragrafens 1 mom. angivna kapitalkravet föreslås bli höjt från fem miljoner mark till fem miljoner euro. Kapitalkravet gäller värdepappersförmedlare som avses i 1 mom. samt de övriga parter som avses i 2 mom. Enligt övergångsbestämmelsen om det höjda kapitalkravet skall en clearingmedlem, vars aktiekapital när lagen träder i kraft inte uppfyller det krav som anges i momentet, inom sex månader efter att lagen trätt i kraft ombesörja att kravet uppfylls eller också upphöra med sin verksamhet som clearingmedlem.

I paragrafens 2 mom. föreslås komplettering av förutsättningarna för beviljande av clearingmedlemskap på de villkor som finansministeriet bestämmer. En clearingorganisation kan på de villkor som finansministeriet bestämmer bevilja också andra än i den gällande paragrafen avsedda finländska eller utländska företag clearingmedlemskap.

Clearingorganisationerna utgör potentiellt en stor och heterogen grupp. De kan vara inhemska eller utländska. Det kan vara också vara fråga om företag som inte har något fast verksamhetsställe i Finland, som verkar endast för sin egen räkning eller t.ex. både för sin egen räkning och för andra företag inom samma concern. Vidare kan det vara fråga om företag som kommersiellt tillhandahåller sina kunder clearingtjänster. Till denna kategori hör t.ex. internationella clearinginstitut, inhemska företag som inriktar sig på s.k. back office -service, företag som bedriver investeringsverksamhet i stor skala samt företag som sköter clearingverksamheten för sin egen, inom värdepappersförmedlingsbranschen verksamma concern.

På grund av avsaknaden av gemensamma bedömningsgrunder för de ifrågavarande företagen och deras funktioner måste clearingorganisationen särskilt kunna pröva varje ansökan om clearingmedlemskap, med hänsyn till den tilltänkta verksamheten och övriga premisser. När ministeriet bestämmer villkoren måste det också kunna beakta vem sökanden är i det enskilda fallet samt sökandens tilltänkta verksamhet och grundlägg-

gande förutsättningar för verksamheten. Ministeriet kan uppställa villkor t.ex. vad gäller de uppgifter som enligt 14 och 15 § lagen om värdepappersföretag skall lämnas om rösträtt och inflytande.

Oavsett att företagen kan uppvisa stora variationer är det möjligt att uppställa vissa grundläggande förutsättningar för verksamheten också på lagnivå. I lagförslaget uppställs två typer av förutsättningar. Kraven gäller till största del sådana till enskilda clearingmedlemmar relaterade omständigheter för vilka finansministeriet åtminstone inte direkt kan utfärda villkor som gäller andra än respektive clearingmedlem själv. Förutsättningarna har närmast samband med clearingmedlemmens anställda samt med den rättsliga ställningen för medlemmarna av dess förvaltningsorgan. Till denna kategori av förutsättningar hör de i 5 kap. angivna bestämmelserna om skyldigheten att meddela uppgifter om ägande och ekonomisk intressegemenskap i sådana fall då avsikten inte är att företaget skall verka uteslutande för sin egen räkning och då det kan antas att dess anställda via sina kunduppdrag får reda också på opublicerad marknadsinformation. Enligt förslaget skall på clearingmedlemmar och deras personal dessutom tillämpas den i 5 kap. 6 § ingående bestämmelsen om finansinspektionens befogenhet att meddela föreskrifter. Enligt den sistnämnda paragrafen kan finansinspektionen meddela närmare föreskrifter om sådana anmälningar som avses i 5 kap. samt om registerföringen och registrets offentlighet. Den kan även föreskriva att den anmälningsskyldighet som avses i 2, 3 eller 4 § inte skall tillämpas på vissa sammanslutningar och förtroendeuppdrag. Bestämmelsen behövs med tanke på en neutral behandling av värdepappersförmedlare och clearingmedlemmar.

A andra sidan föreslås att förutsättningarna som gäller clearingmedlemmarna själva skall understrykas så att de regleras direkt på lagnivå. Sådana förutsättningar föreslås bli reglerade både i 2 och 5 mom. Enligt 2 mom. skall ett företag som ansöker om clearingmedlemskap uppfylla tillräckliga förutsättningar vad gäller soliditet och riskhantering. Bedömningen av vad som är tillräckligt i dessa avseenden skall naturligtvis utgå ifrån om företaget skall verka endast för sin egen räkning eller också för kunders räkning. Bedömningen av om ett företag som åtar sig kunduppdrag håller en tillräckligt hög nivå

vad gäller soliditeten och riskhanteringen kan baseras på 29—31 § lagen om värdepappersföretag. Det kan också vara ändamålsenligt att finansministeriet i samband med att det uppställer övriga villkor meddela närmare föreskrifter såväl om uppfyllandet av soliditets- och riskhanteringskraven som om rapporteringen.

Till paragrafens 5 mom. föreslås bli fogade ett antal förutsättningar som kan anses vara väsentliga med tanke på clearingmedlemmarnas verksamhet. Till dessa hör det i lagens 4 kap. 4 § 1 mom. för värdepappersförmedlare uppställda kravet att uppdrag skall skötas utan dröjsmål, det i 3 mom. uppställda kravet att intressekonflikter skall undvikas samt den befogenhet att meddela föreskrifter som finansinspektionen har enligt 5 mom.

I paragrafens nya 6 mom. föreslås att i överensstämmelse med 7 § lagen om värdeandelssystemet skall föreskrivas närmare om de omständigheter som finansministeriet skall beakta när det i enlighet med 2 mom. bestämmer villkor för beviljande av clearingmedlemskap.

I finansministeriets beslut skall i tillämpliga delar beaktas 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag. Enligt den ifrågavarande bestämmelsen skall i en ansökan om verksamhetstillstånd lämnas uppgifter om aktieägarnas, med dessa enligt 2 kap. 9 § värdepappersmarknadslagen jämförbara personers samt minst två inom förvaltningen verksamma personers tillförlitlighet, vandel, erfarenhet och övriga lämplighet, på så sätt att det med stöd av den erhålla utredningen och den tilltänkta omfattningen av sökandens affärsverksamhet kan anses sannolikt att värdepappersföretaget kommer att skötas med yrkesskicklighet samt enligt förnuftiga och trygga affärsprinciper. Finansministeriet skall således som förutsättning för beviljande av clearingmedlemskap uppställa att clearingorganisationen har tillräckliga uppgifter om sökandens aktieägare samt minst två inom förvaltningen verksamma personer.

Vidare föreslås att finansministeriet skall be finansinspektionen om ett utlåtande innan det ger det ifrågavarande beslutet. Enligt 2 § lagen om finansinspektionen skall clearingmedlemmarna övervakas av finansinspektionen, trots att clearingmedlemskap beviljas av clearingorganisationen. På grund av finansinspektionens tillsynsuppgift är det ändamålsenligt att den har möjlighet att ge ett ut-

låtande om de villkor som skall uppställas för en clearingmedlem i ministeriets beslut, samt att den vid behov kan utföra en inspektion innan beslutet ges.

Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 16 oktober 2000.

Enligt övergångsbestämmelsen i ikraftträdelsebestämmelsens 2 mom. skall en clearingmedlem inom sex månader efter att denna lag har trätt i kraft öka sitt aktiekapital till minimibeloppet 5 miljoner euro eller upphöra med sin verksamhet.

Enligt ikraftträdelsebestämmelsens 3 mom. skall den clearingfond som avses i 4 a kap. 7 § 3 mom. senast den 1 januari 2011 har ett kapital på 10 miljoner euro.

De medel som har betalats till den clearingfond som avses i 4 a kap. 7 § 3 mom. skall återbetalas till clearingmedlemmarna då det inte längre finns några förutsättningar för att upprätthålla clearingfonden.

Enligt propositionen får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan den träder i kraft.

1.4. Lag om finansinspektionen

2 §. *Tillsynsobjekt.* Paragrafens 1 mom. 15 punkten föreslås ändrad så som centraliseringen av värdeandelssystemet förutsätter. Finansinspektionens övervakning skall från de nuvarande registeransvariga inriktas på de kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. lagen om värdeandelssystemet och på de i 3 mom. avsedda övriga som kontoförande institut auktoriserade utländska institutens verksamhetsställen i Finland. De ovan nämnda instituten kan verka som kontoförande institut också för andras räkning än sin egen.

11 §. *Granskningsrätt och rätt att få uppgifter.* I paragrafen föreslås ett nytt 5 mom., vilket innebär att nuvarande 5 mom. blir 6 mom. Enligt det nya momentet har finansinspektionen rätt att avgiftsfritt få tillgång till de data som i samband med centraliseringen överförs till värdepapperscentralen. Sålunda tryggas finansinspektionens möjligheter att också i framtiden effektivt övervaka värdepappersmarknaden. Bestämmelsen utgör ett undantag från de allmänna principerna om täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet. Enligt dessa principer skall kostnaderna i första hand täckas av tillsynsobjekten. De uppgifter som värde-

papperscentralen tillhandahåller kan emellertid utnyttjas på ett mångsidigt sätt, utan att finansinspektionen nödvändigtvis kan styra kostnaderna för anskaffningen av uppgifterna till de objekt vid vilkas övervakning uppgifterna kommer till användning. Detta gäller inte bara finansinspektionens tillsynsobjekt utan framförallt fysiska personer samt sådana sammanslutningar som inte står under finansinspektionens tillsyn. T.ex. undersökningar av insiderhandel gäller huvudsakligen värdepappersaffärer som gjorts av fysiska personer. Dessa är emellertid inte är finansinspektionens tillsynsobjekt och således inte heller skyldiga att betala tillsynsavgifter. Motsvarande bestämmelse finns i Sverige, som har endast en värdepapperscentral.

19 §. *Rätt att lämna uppgifter.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrad bl.a. så att finansinspektionen utan hinder av den tystnadsplikt som följer av lagens 18 § har rätt att lämna uppgifter om sina tillsynsobjekt till clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen och till optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer, om uppgifterna behövs för att trygga tillförlitligheten i en clearingorganisationens verksamhet. Lämnandet av uppgifterna skall ske efter noggrant övervägande men det kan finnas situationer där en enda clearingmedlems problem, som endast denna och tillsynsmyndigheten känner till, utan vederbörliga åtgärder kan utsätta clearingen och avvecklingen av värdepappers- och derivataffärer för allvarliga störningar.

I momentet föreslås dessutom en bestämmelse om att finansinspektionen inte får lämna uppgifter till en clearingorganisation eller ett optionsföretag utan samtycke av den utländska myndighet som uppgiften härstammar från. Genom bestämmelsen tryggas finansinspektionens möjligheter att få uppgifter från utländska myndigheter. En förutsättning för att utländska myndigheter skall lämna uppgifter är i praktiken ofta att de informeras om möjligheterna att uppgifterna sprids.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som de övriga lagar som föreslås i denna proposition, dvs. den 16 oktober 2000.

1.5. Lag om förhindrande och utredning av penningtvätt

3 §. *Anmälningsskyldiga*. Till paragrafen föreslås bli fogad en ny 12 punkt. Enligt denna skall anmälningsskyldigheten uträckas till den värdepapperscentral som avses i den ändrade lagen om värdeandelssystemet, som föreslås träda i kraft samtidigt som denna lag. Vidare föreslås att kontoförande institut som avses i ändrade 7 § 1 och 2 mom. i lagen om värdeandelssystemet samt i 3 mom. avsedda, som kontoförande institut auktoriserade andra utländska sammanslutningars verksamhetsställen i Finland skall vara anmälningsskyldiga. Syftet med förslaget är att göra det lättare att förhindra penningtvätt genom att främja uppdragandet och undersökningen av sådana brott. I paragrafens 10 och 11 punkter föreslås tekniska ändringar till följd av den nya 12 punkt som fogas till paragrafen.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som de övriga lagar som föreslås i denna proposition, dvs. den 16 oktober 2000.

1.6. Lag om handel med standardiserade optioner och terminer

2 kap. Optionsföretaget och marknadsparterna

4 §. *Optionsföretagets verksamhet*. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat så som centraliseringen av värdeandelssystemet förutsätter. Den gällande bestämmelsen enligt vilken optionsföretag kan föra värdeandelsregister föreslås bli ersatt med en bestämmelse enligt vilken optionsföretag kan auktoriseras som kontoförande institut så som avses i lagen om värdeandelssystemet eller få rätt att verka som ett kontoförande institut underinstitut enligt vad som bestäms i lagen om värdeandelssystemet.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som de övriga lagar som föreslås i denna proposition, dvs. den 16 oktober 2000.

1.7. Lag om värdepappersföretag

16 §. *Rörelse*. Paragrafens 1 mom. 4 punkten föreslås bli ändrad så som centraliseringen av värdeandelssystemet förutsätter. Den gällande bestämmelsen om att värdepappersföretag får föra värdeandelsregister

ändras så att de får verka som kontoförande institut eller som kontoförande instituts underinstitut. Bestämmelser om kontoförande institut och underinstitut föreslås i den lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet som skall träda i kraft samtidigt som denna lag.

33 §. *Ersättning ur andra fonder*. I paragrafens 3 mom. föreslås tekniska ändringar som beror på att de registeransvariga blir kontoförande institut och fonder i värdepapperscentralen blir registreringsfond samt på att värdepapperscentralens från ett kontoförande instituts fonderingsskyldighet separata skyldighet att göra inbetalningar till registreringsfonden föreslås bli slopad.

Ikraftträdande. Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som de övriga lagar som föreslås i denna proposition, dvs. den 16 oktober 2000.

1.8. Lag om aktiebolag

I 3 a kap. lagen om aktiebolag föreslås ett antal tekniska ändringar. I kapitlet finns bestämmelser om anslutning till värdeandelssystemet, betalning av dividender och andra prestationer samt om aktieägarförteckningar. Syftet med de föreslagna ändringarna är att förtydliga vilka uppgifter som efter centraliseringen av värdeandelssystemet skall ankomma på värdepapperscentralen respektive på de kontoförande instituten. Dessutom föreslås att aktieägarförteckningen innehållsmässigt förenhetligas med den förteckning över rättsinnehavare som avses i 3 § lagen om värdeandelskonton.

Enligt förslaget skall 3 a kap. 6 § 3 mom. lagen om aktiebolag ändras så att för förvaltarregistrerade aktier som betalningsadress kan anges innehavaren av förvaltningskontot eller det kontoförande institutet. Enligt den gällande bestämmelsen skall som betalningsadress alltid anges värdeandelsregistret, som enligt det föreslagna systemet är ett kontoförande institut. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan aktiebolaget betala dividend direkt till förmögenhetsförvaltaren, utan att behöva anlita det kontoförande institutet som förmedlare av betalningen.

För klarhetens skull föreslås att till 7 § fogas ett nytt 2 mom. som ansluter sig till det registreringsförfarande som avses i 16 c § 3 mom. lagen om värdeandelskonton. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan ett konto-

förande institut i samband med avvecklingen av en värdepapperstransaktion göra en tillfällig registrering också på ett värdeandelskonto som förs av något annat kontoförande institut. En sådan tillfällig registrering orsakar inga ändringar i aktieägarförteckningen. I bestämmelsen konstateras, i enlighet med gällande praxis, att ett fång inte heller skall antecknas i vänteförteckningen då det är fråga om en annan tillfällig registrering av en villkorlig överlåtelse.

Ikraftträdande. Avsikten är att denna lag skall träda i kraft samtidigt som de övriga lagarna i denna proposition, dvs. den 16 oktober 2000.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 16 oktober 2000.

Vidare det föreslås att åtgärder som verkställigheten av lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet, lag om ändring av la-

gen om värdeandelskonton och lag om ändring av värdepappersmarknadslagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Tidpunkten för ikraftträdandet stämmer överens med den av finansministeriet fastställda centraliseringsplanen. Utöver värdepapperscentralen har också samtliga nuvarande registeransvariga utom en förbundit sig att följa planen. Den tid på ett halvt år som reserverats för lagens ikraftträdande är tillräckligt lång för genomförande av de behövliga datatekniska ändringarna och säkerhetsåtgärderna. Dessutom måste det beaktas att det av parterna undertecknade avtalet om sammanslagning av registren ingicks redan år 1996. Också den lagstiftning om grundande av värdepapperscentralen som trädde i kraft 1997 förutsätter att värdeandelsregistren centraliseras.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lafgörslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om värdeandelssystemet

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/1991) 5, 8, 23 och 24 §, av dessa lagrum 5 och 23 § sådana de lyder i lag 1073/1996 samt 8 och 24 § sådana de lyder delvis ändrade i nämnda lag 1073/1996,

ändras 2 § 2 mom., 3 § 1 mom., 4 § 2 mom., 6 §, rubriken för 2 kap., 7, 9—11, 13 och 15—22 §, 26 § 1 mom., 26 a §, 26 c § 1 mom., 27 § 1 mom., 28 § 1 och 4 mom. samt 29 §,

av dessa lagrum 4 § 2 mom., 6, 7, 9, 10, 13 och 15—22 §, 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. samt 29 § sådana de lyder i nämnda lag 1073/1996, 11 § sådan de lyder delvis ändrad i nämnda lag 1073/1996, 26 a § sådan den lyder i lag 1386/1995 och i nämnda lag 1073/1996, 26 c § 1 mom. sådant det lyder i lag 992/1998 samt 28 § 1 mom. i lag 324/1998 och 28 § 4 mom. i nämnda lag 992/1998, samt

fogas till lagen nya 2 a, 2 b, 7 a, 10 a, 18 a—18 d, 22 a, 29 a, 29 b och 30 a § som följer:

2 §

Värdeandel

2 a §

Värdepapperscentralen och värdeandelsregistret

För värdeandelar utfärdas inte några aktiebrev, skuldebrev eller andra dylika värdepapper över rättigheternas existens och innehåll. Värdeandelar numreras inte.

Med *värdepapperscentralen* avses ett aktiebolag som har fått tillstånd att sköta de uppgifter som enligt denna lag hör till värdepapperscentralen.

Med värdeandelsregistret avses det register som värdepapperscentralen i Finland för över värdeandelskonton och värdeandelar som registrerats på värdeandelskonton samt över rättigheter och skyldigheter som hänför sig till värdeandelar.

2 b §

Kontoförande institut och underinstitut

Med *kontoförande institut* avses en sammanslutning som har auktoriserats att göra registreringar i värdeandelsregistret.

Med *ett kontoförande instituts underinstitut* avses en sammanslutning som enligt avtal med det kontoförande institutet har rätt att på dettas vägnar göra registreringar i värdeandelsregistret.

3 §

Värdeandelskonton

Värdeandelar skall registreras på värdeandelskonton som förs i värdeandelsregistret. Om värdeandelskontona bestäms i lagen om värdeandelskonton (827/1991).

4 §

Förteckningar

Hos värdepapperscentralen för förteckningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. Hos värdepapperscentralen skall också föras en förteckning över dessa värdeandelars antal.

6 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda bestämmelserna, föreskrifterna, reglerna och anvisningarna följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personuppgifts-

lagen (523/1999).

2 kap.

Kontoförande institut

7 §

Auktorisation som kontoförande institut

Värdepapperscentralen skall som kontoförande institut auktorisera finska staten, Finlands Bank, fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen, optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) samt värdepappersförmedlare och clearingmedlemmar

1) vars planerade verksamhet uppfyller de tekniska krav som verksamheten ställer,

2) som med beaktande av sin tidigare verksamhet eller annars med fog kan anses uppfylla erforderliga krav på juridisk sakkunskap och etisk standard samt har ordnat den juridiska sakkunskap som registreringsverksamheten förutsätter genom att utse minst en registeransvarig,

3) vars planerade verksamhet inte äventyrar värdeandelssystemets och värdeandelsregistrets tillförlitlighet och ändamålsenlighet,

4) vars egna kapital uppgår till minst fem miljoner euro, och

5) som uppfyller de övriga krav som ställs i värdepapperscentralens regler.

Värdepapperscentralen kan dessutom som kontoförande institut auktorisera utländska värdepappersförmedlare som inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har beviljats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd och som uppfyller de krav som ställs i 1 mom.

Värdepapperscentralen kan på de villkor som finansministeriet bestämmer, som kontoförande institut auktorisera andra stater, utländska centralbanker, sammanslutningar som avses i 16 § samt andra sådana utländska sammanslutningar som uppfyller de krav som ställs i 1 mom.

Värdepapperscentralen kan på de villkor som finansministeriet bestämmer, som kontoförande institut auktorisera också andra sammanslutningar som uppfyller de krav som ställs i 1 mom. 1, 3 och 5 punkten, så att dessa får rätt att göra registreringar i värdeandelsregistret endast för sin egen räk-

ning.

I finansministeriets beslut som avses i 3 och 4 mom. skall i tillämpliga delar beaktas vad som i 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag (579/1996) bestäms om utredning som skall lämnas i samband med ansökningar om tillstånd att verka som värdepappersföretag.

Värdepapperscentralen skall avgöra en ansökan om auktorisation av ett kontoförande institut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen under denna tid ber sökanden om tilläggsutredning skall tidsfristen räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Värdepapperscentralen skall iakta opartiska principer när den auktoriserar kontoförande institut. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sina beslut om auktorisation av kontoförande institut. En sammanslutning som ansöker om auktorisation som kontoförande institut har rätt att inom 30 dagar efter att ha fått del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Finansinspektionen skall underrätta värdepapperscentralen om att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen.

Värdepapperscentralen är för skötseln av sina uppgifter skyldig att verka som kontoförande institut.

7 a §

Kontoförande instituts rätt att anlita underinstitut

Värdepapperscentralen kan bevilja ett kontoförande institut rätt att anlita underinstitut. Sådan rätt skall ansökas särskilt för varje underinstitut. I ansökan skall lämnas motsvarande uppgifter som enligt 7 § 1 mom. om underinstitutet och det avtal som har ingåtts med detta. Dessutom skall uppgifter lämnas om underinstitutets ansvar för de registreringar som det gör på det kontoförande institutets vägnar.

Som ett kontoförande instituts underinstitut kan verka en sammanslutning som avses i 7 § 1 och 2 mom., dock så att underinstitutets eget kapital skall uppgå till minst 730 000 euro.

Värdepapperscentralen skall avgöra en ansökan om rätt att anlita ett underinstitut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen under be-

handlingstiden ber sökanden om tilläggsutredning med anledning av ansökan, skall tiden räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Värdepapperscentralen skall iakta opartiska principer när den beviljar rätt att anlita ett underinstitut. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sitt beslut om saken. Ett kontoförande institut som ansöker om rätt att anlita ett underinstitut får inom 30 dagar efter att ha tagit del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Finansinspektionen skall meddela värdepapperscentralen att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen

9 §

Återkallande av auktorisation som kontoförande institut samt begränsning av verksamheten

Värdepapperscentralen skall återkalla rättigheter som har beviljats med stöd av 7 §, om det kontoförande institutet inte längre uppfyller de förutsättningar för auktorisation som avses i 7 § 1 mom. 1—4 punkten eller om finansinspektionen så beslutar för att stärka förtroendet för värdeandelssystemet eller av något annat synnerligen vägande skäl.

Auktorisationen kan helt eller delvis återkallas också om

1) det kontoförande institutet i sin verksamhet väsentligen har överträtt lag, auktorisationsvillkor, begränsningar eller värdepapperscentralens regler,

2) det kontoförande institutet inte har haft någon verksamhet på sex månader,

3) det kontoförande institutets verksamhet eller en del av den inte har inletts inom 12 månader efter auktorisationen, eller om

4) vilseledande uppgifter har lämnats i ansökningsskedet.

Värdepapperscentralen kan i stället för att återkalla auktorisationen begränsa ett kontoförande instituts verksamhet enligt 4 mom., om detta kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Värdepapperscentralen kan för viss tid begränsa ett kontoförande instituts verksamhet, om oskicklighet eller oaktsamhet har konstaterats i den eller om det är uppenbart att det kontoförande institutets verksamhet äventyrar värdeandelssystemets eller värdeandelsregistrets stabilitet eller placerarnas

fördel.

När auktorisationen har återkallats övergår skötseln av det kontoförande institutets registreringsverksamhet omedelbart på värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål se till att det kontoförande institutets registreringsverksamhet avslutas.

Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sitt beslut om återkallande eller begränsning av ett kontoförande instituts auktorisation. Ett kontoförande institut vars auktorisation har återkallats eller begränsats har rätt att inom 30 dagar efter att ha fått del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Värdepapperscentralens beslut som har hänskjutits till finansinspektionen är det oaktat i kraft tills vidare, om inte finansinspektionen bestämmer något annat eller annorlunda föreskrivs eller bestäms i saken någon annanstans. Finansinspektionen skall meddela värdepapperscentralen att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen.

Vad som i denna paragraf bestäms om kontoförande instituts rättigheter gäller i tillämpliga delar kontoförande instituts rätt att i enlighet med 7 a § anlita underinstitut.

10 §

Värdeandelsregistrets tjänster som kontoförande institut

När värdepapperscentralen är kontoförande institut för ett värdeandelskonto, svarar de i 4 § 1 mom. avsedda värdeandelarnas emittenter för kostnaderna som föranleds av de värdeandelskonton som förs i värdeandelsägarnas namn.

Värdepapperscentralen får emellertid uppbära ersättning av kontoinnehavaren för sådana registreringar och kontobesked som beror på att en värdeandel överförs från ett avgiftsfritt värdeandelskonto som avses i denna paragraf till ett konto som förs av ett annat kontoförande institut, på pantsättning av en värdeandel, på en överlåtelsebegränsning eller på sådana åtgärder som avses i 5 § lagen om värdeandelskonton.

För de kostnader som föranleds av värdeandelskontona kan emellertid enligt värdepapperscentralens regler och kontoavtalet uppbäras ersättning hos andra kontoinnehavare än fysiska personer.

Värdepapperscentralen skall öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig

att iakttä kontoavtalet samt betala de avgifter och fullgöra de övriga skyldigheter som har samband med värdeandelskontot.

10 a §

Avgifter för värdeandelsregistrets tjänster

Avgifterna för de tjänster som värdepapperscentralen producerar i samband med värdeandelsregistret skall vara skäliga och för samtliga kontoförande institut och emittenter fastställas på opartiska grunder.

Finansministeriet bestämmer vid behov vilka omständigheter som skall beaktas vid bedömningen av den skälighet och opartiskhet som avses i 1 mom. De enligt bestämmelserna fastställda avgifterna skall dels täcka produktionskostnaderna, dels ge en skälig avkastning på den investerade kapitalet.

11 §

Registeransvariga

De registeransvariga skall besluta om avslag på registreringsansökningar och fatta övriga registreringsbeslut som kräver juridisk sakkunskap samt besluta om att ge andra än kontoinnehavare upplysningar eller utredningar om värdeandelskonton.

De som av kontoförande institut och underinstitut utses till registeransvariga skall uppfylla de behörighetsvillkor som värdepapperscentralen har uppställt.

Finansinspektionen och värdepapperscentralen skall underrättas om att registeransvariga utses eller entledigas.

13 §

Värdepapperscentralens uppgifter

Värdepapperscentralen skall sköta gemensamma uppgifter inom värdeandelsystemet. I detta syfte skall värdepapperscentralen

1) upprätthålla de centrala datasystem som värdeandelsystemets funktion förutsätter,

2) upprätthålla det värdeandelsregister som avses i denna lag samt föra de förteckningar som avses i 4 § denna lag samt i 3 och 4 § lagen om värdeandelskonton,

3) tillhandahålla tjänster i samband med utnyttjandet och hanteringen av de förteckningar som värdepapperscentralen för samt i

samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet,

4) upprätthålla datasystem för det register över ägande med insynsställning som avses i 5 kap. värdepappersmarknadslagen,

5) övervaka att de på värdeandelsskontona registrerade värdeandelarnas antal motsvarar det antal som är i omlopp, samt

6) i övrigt sörja för värdeandelssystemets och värdeandelsregistrets tillförlitlighet och utveckling samt vid behov utfärda anvisningar i anslutning härtill.

Värdepapperscentralen får utöver sådan verksamhet som avses i denna lag och som är tillåten för en clearingorganisation bedriva endast därtill nära ansluten verksamhet.

Värdepapperscentralen kan med statsrådets tillstånd överföra skötseln av uppgifter som avses i denna lag på någon annan sammanlutning.

15 §

Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs

I värdepapperscentralens regler skall meddelas föreskrifter om

1) principerna för datakommunikationen mellan värdepapperscentralen och de kontoförande instituten, om identifikationssignum för värdeandelar och rättsinnehavare samt om övriga gemensamma rutiner inom värdeandelssystemet,

2) de kontoförande institutens minimiöppethållningstider,

3) utredning av fel och oklarheter som har uppkommit inom registreringsverksamheten,

4) data- och registersäkerhetsrutiner som skall iaktas inom de kontoförande institutens verksamhet samt om förvaring av de kontoförande institutens beslutsdokument och kopior av dem, samt

5) uppgifter som skall lämnas i ansökan om auktorisation som kontoförande institut.

För värdepapperscentralens regler skall utverkas statsrådets fastställelse. Statsrådet skall före fastställelsen begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om ansökan. Om Finlands Bank ger ett negativt utlåtande om sådant som hör till dess lagstadgade uppgifter, får reglerna inte fastställas till denna del.

De kontoförande instituten och deras underinstitut skall förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler. Värdeandelsemitt

tenter skall förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler innan deras värdeandelar kan överföras till värdeandelssystemet.

Värdepapperscentralens styrelse övervakar att värdepapperscentralens regler och anvisningar iaktas inom värdepapperscentralen. Dessutom övervakar värdepapperscentralens styrelse att de kontoförande instituten och deras underinstitut iakttar bestämmelserna om värdepapperscentralens verksamhet samt de med stöd av dem utfärdade reglerna, föreskrifterna och anvisningarna. Värdepapperscentralens styrelse skall underrätta finansinspektionen om att ett kontoförande institut eller dess underinstitut förfar på ett sätt som uppenbart strider mot bestämmelserna, reglerna eller föreskrifterna, om inte förfarandet omedelbart rättas till eller situationen reder upp sig på något annat sätt. Finansinspektionen skall dock alltid underrättas om förfaranden som väsentligen eller upprepade gånger bryter mot bestämmelserna, reglerna eller föreskrifterna. De kontoförande instituten, deras underinstitut och andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster skall på begäran ge värdepapperscentralen de specificerade upplysningar som den behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt denna paragraf.

16 §

Internationella förbindelser

I egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral samarbetar värdepapperscentralen med utländska nationella och internationella värdeandelsregister, clearing- och depositionsinstitut samt värdepapperscentraler. De kontor och förteckningar som samarbetet förutsätter förs inom värdeandelsregistret. Värdepapperscentralen utfärdar regler för samarbetet.

17 §

Sekundärt ansvar för skador som skall ersättas av kontoförande institut

Om ett kontoförande institut inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning ur den registreringsfond som avses i 18 §. Registreringsfonden har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av

den ersättningskyldige.

18 §

Registreringsfonden

Värdepapperscentralens styrelse skall bilda en fond (*registreringsfonden*) för att trygga kontoförande instituts skadeståndsansvar enligt lagen om värdeandelskonton. De kontoförande instituten skall betala in garantiavgifter till registreringsfonden. I registreringsfondens stadgar kan föreskrivas att finska staten, andra stater, Finlands Bank och utländska centralbanker inte behöver betala sådana avgifter. Garantiavgifter skall betalas in tills registreringsfondens kapital uppgår till minst 0,000048 procent av de värdeandelars genomsnittliga sammanräknade gängse värde som under de senaste fem åren har förvarats inom värdeandelssystemet, likvärt till minst 20 miljoner euro.

De kontoförande instituten skall betala in garantiavgifter tills varje instituts andel av avgifterna, enligt vad som föreskrivs i registreringsfondens stadgar, motsvarar dess andel av de ansvarsförbindelser som fonden skall täcka. Garantiavgifterna skall baseras på antalet registreringar i värdeandelssystemet, på registreringarnas eurobelopp samt på de förvarade värdeandelarnas gängse värde. Samma garantiavgiftsgrund skall iaktas för varje i registreringsfondens stadgar angiven kategori av avsättningskyldiga kontoförande institut.

Med avvikelse från 1 och 2 mom. skall ett kontoförande institut som blir medlem i registreringsfonden efter att dennas kapital har uppnått det minimibelopp som anges i 1 mom. betala in 3 procent av fondens minimikapital som förskott på garantiavgiften när medlemskapet börjar. Förskottet på garantiavgiften räknas det kontoförande institutet till godo när dettas betalningsandel bestäms enligt 20 §.

18 a §

Registreringsfondens betalningskyldighet

Om ett kontoförande institut inte har betalt en skadelidandes klara och ostridiga ersättningsfordran, som det svarar för enligt lagen om värdeandelskonton, kan den skadelidande anmäla detta till finansinspektionen.

Finansinspektionen skall inom 21 dagar efter en anmälan som avses i 1 mom. eller efter att på något annat sätt ha blivit informerad, besluta om registreringsfonden skall betala den skadelidandes fordringar. En förutsättning för betalningskyldigheten är att orsaken till den uteblivna betalningen av en i 1 mom. angiven fordran är att det kontoförande institutet har blivit försatt i konkurs, undergår företagssanering eller annars enligt finansinspektionens bedömning inte endast tillfälligt är insolvent samt att det finns tillräcklig utredning om saken.

Finansinspektionen skall underrätta registreringsfonden, det kontoförande institutet, finansministeriet och värdepapperscentralen om sitt beslut enligt 2 mom.

För att finansinspektionens i 2 mom. avsedda beslut skall kunna verkställas och för att beslut om ersättningar till enskilda skadelidande skall kunna fattas skall det kontoförande institutet tillstålla registreringsfonden och finansinspektionen upplysningar om alla innehavare av kontoförda rättigheter och deras fordringar som avses i 1 mom.

18 b §

Fordringar som ersätts

Till en och samma skadelidande betalas av registreringsfondens medel beloppet av den skadelidandes ersättningsfordran på ett och samma kontoförande institut, dock högst 25 000 euro. Registreringsfonden är emellertid skyldig att betala högst 10 miljoner euro i ersättning för skador som har samband med ett och samma skadefall.

Till fysiska personer betalas ersättning ur registreringsfonden före andra skadelidande.

Ersättningen till en skadelidande skall räknas enligt det gängse värdet den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 18 a § 2 mom. eller den dag då det kontoförande institutets insolvens konstaterades, beroende på vilken dag som infaller tidigare. Ersättning betalas till en skadelidande som har ostridig rätt till de fordringar som det kontoförande institutet innehar. Om flera har samfällad rätt till ersättningen skall varje samägares andel beaktas när den skadelidandes ersättning räknas ut.

Ur registreringsfonden kan inte ersättas tillgångar som har åtkommit genom ett brott för vilket en fällande dom har medde-

lats enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen.

18 c §

Utbetalning av ersättningar

Registreringsfonden skall betala skadelidandes fordringar utan obefogat dröjsmål, likväl inom tre månader efter finansinspektionens beslut enligt 18 a § 2 mom. Om det kontoförande institutet före det i 18 a § 2 mom. angivna beslutet träder i likvidation, undergår företagssanering eller försätts i konkurs, kall tiden räknas från likvidations-, sanerings- eller konkursbeslutet. På ersättningskulden skall betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen (633/1982) räknat från den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 18 a § 2 mom.

Finansinspektionen kan av särskilda skäl med högst tre månader förlänga den tid inom vilken ersättningsfonden skall betala de skadelidandes fordringar. Oavsett en eventuell förlängning skall registreringsfonden emellertid betala ersättningen utan dröjsmål i det fall att en senare betalning vore oskälig från ersättningstagarens synpunkt.

Om registreringsfonden inte ersätter en skadelidandes fordran inom den i 1 och 2 mom. angivna tiden, får den skadelidande en indrivningsbar fordran på registreringsfonden.

Om en skadelidande eller dennes representant är åtalad för häleribrott enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen, kan registreringsfonden utan hinder av 1 och 2 mom. skjuta upp betalningen till dess att en domstol har avgjort ärendet.

18 d §

Registreringsfondens informationskyldighet

Registreringsfonden skall skriftligen informera det kontoförande institutets alla kunder om finansinspektionens beslut enligt 18 a § 2 mom. Dessutom skall registreringsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder de skadelidande skall vidta för att trygga sina fordringar. Kungörelsen skall också publiceras på de officiella språken i det största dagstidningarna inom det kontoförande institutets verksamhetsområde.

Registreringsfonden kan bestämma en tid på minst sex månader inom vilken de skade-

lidande skall vidta åtgärder för att trygga sina fordringar. Fonden får emellertid inte vägra betala en ersättning i det fall att den skadelidande av något tvingande skäl inte har kunnat bevaka sin fordringsrätt inom den utsatta tiden.

19 §

Clearingfonden

I fråga om värdepapperscentralens skyldighet att bilda en clearingfond gäller vad som bestäms i 4 a kap. 7 § värdepappersmarknadslagen.

Registreringsfonden och clearingfonden kan med finansministeriets tillstånd, i syfte att främja en rationell och effektiv förvaltning av tillgångarna, sammanslås till en enda fond om det kan garanteras att sammanslagningen inte minskar värdepapperscentralens risktäckningskapacitet och att fonderingsskyldigheten för de institut som skall betala in garantiavgifter till fonderna inte ökar jämfört med läget före sammanslagningen.

20 §

Registreringsfondens stadgar och förvaltning

Registreringsfondens stadgar fastställs av statsrådet.

Av stadgarna skall framgå

- 1) fondens namn och hemort,
 - 2) grunderna för bestämmande av garantiavgifterna till fonden,
 - 3) tillgångar som utöver kontanter kan godtas som garantiavgifter samt principerna för värdering av tillgångarna,
 - 4) proceduren för betalning av ersättningar ur fonden,
 - 5) huvudprinciperna för placeringen av fondens tillgångar och fondens upplåning,
 - 6) grunderna för utbetalning av fondens årliga avkastning samt för återbetalning av fondens medel till de kontoförande institut som varit skyldiga att betala in garantiavgifter,
 - 7) fondens räkenskapsperiod,
 - 8) behörighetsvillkoren för revisorerna samt deras antal och mandatperiod, samt
 - 9) förfarandet vid ändring av stadgarna.
- Fonden sköts av värdepapperscentralens styrelse enligt vad som i fondens stadgar

bestäms om förvaltningen.

21 §

Registreringsfondens medelsförvaltning

Värdepapperscentralens styrelse bestämmer halvårsvis, efter att ha hört de fonderings-skyldiga kontoförande instituten, det minsta belopp som skall insamlas till registrerings-fonden genom garantiavgifterna. Finansmi-nisteriet fastställer minimibeloppet på fram-ställning av värdepapperscentralen. Värde-papperscentralens styrelse beslutar om stor-leken av ettvarrt fonderingsskyldigt kontoför-ande instituts garantiavgift.

Registreringsfondens penningmedel skall placeras på ett säkert sätt och så att registre-ringsfondens likviditet tryggas. Registre-ringsfondens penningmedel får inte placeras i fastigheter eller i sådana aktier eller andra värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att be-sitta en viss lägenhet eller del av en fastig-het.

Ett kontoförande institut som har betalat in garantiavgift har enligt vad som föreskrivs i registreringsfondens stadgar rätt att byta ut en såsom garantiavgift betald tillgångspost mot en annan. I så fall får det fonderings-skyldiga institutets andel av avgifterna emel-tertid inte minska.

Om registreringsfondens kapital, efter att ersättning betalats till skadelidande eller efter att återbetalning gjorts enligt 22 § 3 mom., underskrider det minimibelopp som anges i 18 § 1 mom. skall kapitalet inom tre må-nader efter ersättningen eller återbetalningen åter ökas till minimibeloppet.

Registreringsfonden får enligt vad som bestäms i stadgarna uppta kredit, om dess kapitalbas inte räcker för att täcka fondens ansvarsförbindelser.

22 §

Registreringsfondens avkastning och återbetalning av medel

Den av ett kontoförande institut inbetalda garantiavgiftsandelens kan anses höra till det kontoförande institutets tillgångar. Det kon-toförande institutet har emellertid inte rätt att kräva avskiljande av sin andel av registre-ringsfonden och inte heller att överlåta den

till tredje man i andra fall än sådana som avses i 3 mom.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. skall den årliga avkastningen på registre-ringsfondens tillgångar delas ut till de konto-förande instituten i förhållande till vad de betalt i garantiavgifter, efter att de nödvändi-ga kostnaderna för fondens förvaltning dra-gits av från avkastningen.

Om den verksamhet som orsakar fonde-ringsskyldigheten avslutas, skall registre-ringsfonden så som bestäms i stadgarna på det kontoförande institutets begäran återbeta-la den relativa andel av fondtillgångarna som institutet har betalt till fonden. Återbe-talningen kan göras tidigast då tre år har förflutit efter avslutandet av den verksamhet som orsakat fonderingsskyldigheten.

På grund av det kontoförande institutets verksamhet skadelidande rättsinnehavares ersättningsfordringar skyddas av registre-ringsfonden till dess att garantiavgifterna har återbetalts. Den andel som skall återbetalas räknas inte som fondens kapital och kan så-le-des inte användas till betalning av ersätt-ningsfordringar som har uppkommit efter avslutandet av det kontoförande institutets verksamhet.

22 a §

Besvärsrätt

Ett kontoförande institut har rätt att hän-skjuta ett beslut som registreringsfonden fat-tat med stöd av denna lag till finansinspek-tionen inom 30 dagar efter delfäendet av beslutet.

26 §

Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen be-slutar värdepapperscentralen på ansökan av emittenten. Värdepapperscentralen skall före beslutet underrätta Finlands Bank, ifall det är fråga om en ansökan som har betydelse för skötseln av bankens lagstadgade uppgif-ter.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om emittentens ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant värdepapper, skall värdepapperscentralen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdepapperscentralen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som registreras i värdeandelssystemet och om registreringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdepapperscentralen kontrollera att emittenten, i ett avtal som emittenten har ingått med ett eller flera kontoförande institut eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt registrerad i värdeandelssystemet.

En värdepappersägare eller hans företrädare kan från och med den tidpunkt som avses i 1 mom. hos det kontoförande institut som emittenten anvisat ansöka om att äganderätten registreras. Sökanden skall överläta värdepapperet till det kontoförande institutet och visa att han har sådan rätt att förfoga över värdepapperet som avses i lagen om skuldebrev (622/1947). Det kontoförande institutet skall registrera värdepapperet på det värdeandelskonto som sökanden uppgett, med iakttagande av vad som bestäms i lagen om värdeandelskonton.

Ett värdepapper som överlåtits till det kontoförande institutet skall förses med en anteckning om att det har överförts till värdeandelssystemet.

26 c §

Omräkning av masskuldebrevslån till euro

Värdepapperscentralen kan på ansökan av en emittent godkänna att ett masskuldebrevslån eller en därmed jämförbar skuldförbindelse som har överförts till värdeandelssystemet räknas om från mark eller någon annan nationell valutaenhet till enheten euro, i enlighet med artikel 8.4 i rådets förordning (EG) nr 974/98. Tidpunkten för omräkningen skall bestämmas i värdepapperscentralens beslut om godkännande av omräkningen. Det kontoförande institutet skall, i enlighet med värdepapperscentralens regler och om-

räkningsbeslut, vidta de till omräkningen hörande åtgärderna i samband med att denna genomförs.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till värdeandelsregistret skall ett emissionskonto öppnas.

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har registrerats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller på ett kommissionskonto som avses i 16 § i nämnda lag, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av kommissionskontots innehavare, värdepapperscentralen, ett kontoförande institut eller av en annan sådan i 5 a § 3 mom. lagen om värdeandelskonton avsedd sammanslutning som kan få rätt att inneha ett förvaltningskonto. Finansministeriet kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om sättet för meddelande av uppgifter om värdeandelarnas verkliga ägare eller dennes ombud samt kontaktuppgifter för identifiering av dessa. Finansinspektionen kan meddela föreskrifter om den interna bokföringen för förvaltare av förvaltarregistrerade värdeandelar som har registrerats på förvaltningskonton i enlighet med 5 a § lagen om värdeandelskonton.

29 §

Tystnadsplikt

Den som i egenskap av medlem eller suppleant i ett kontoförande institut, underinsti-

tut eller en värdepapperscentral, i dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen, i ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp eller i ett organ inom en sammanslutning av dessa, eller som är anställd hos eller utför uppdrag för dessa, har fått kännedom om en värdeandelsägares, emittents eller någon annan persons ekonomiska situation eller någons personliga förhållanden eller om en afärs- eller yrkeshemlighet, är skyldig att hemlighålla saken om inte den till vars förmån tystnadsplikten har bestämts ger sitt samtycke till att saken röjs. Uppgifter som skall hållas hemliga får inte heller lämnas till det kontoförande institutets, underinstitutets eller värdepapperscentralens bolags- eller andelsstämma eller till aktie- eller andelsägare som deltar i stämman. Beträffande sådana uppgifter som nämns i 28 § 3 mom. och andra uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gälla tystnadsplikten även den som är medlem eller suppleant i ett organ eller anställd hos emittenten eller utför uppdrag för denna.

29 a §

Informationsskyldighet

Ett kontoförande institut och ett underinstitut samt en värdepapperscentral, dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen, ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp och en sammanslutning av dessa har skyldighet att lämna i 29 § avsedda samt andra uppgifter om värdeandelskonton till de myndigheter som enligt lag har rätt att få sådana uppgifter. Bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter till en domstol finns i 17 kap. rättegångsbalken. Särskilda bestämmelser gäller skyldigheten att lämna uppgifter om värdeandelskonton för beskattningen.

Ett kontoförande institut, ett underinstitut och en värdepapperscentral, dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen samt ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp har rätt att lämna uppgifter som avses i 1 mom. till

en sammanslutning som hör till samma koncern, om bestämmelserna i 1 mom. gäller dess förvaltningsorgans medlemmar och anställda eller om de har motsvarande tystnadsplikt och om informationen behövs med tanke på den mottagande sammanslutnings riskhantering.

Bestämmelserna i 9 kap. 12 § 4 mom. lagen om aktiebolag gäller inte kontoförande institut, underinstitut eller företag som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa.

29 b §

Identifiering av kunder

Ett kontoförande institut, ett underinstitut och en värdepapperscentral samt ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp skall konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna till arten av kundernas affärsverksamhet samt grunderna för att de anlitar institutets tjänster. Om det är sannolikt att en kund handlar för en annans persons räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne.

I fråga om identifiering av kunder gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iaktas vid identifiering av kunder enligt 1 mom.

30 a §

Finansinspektionens rätt att få uppgifter

Finansinspektionen har rätt att av ett kontoförande institut som avses i 7 § 4 mom. få de uppgifter som tillsynen förutsätter samt kopior av de handlingar som den anser behövliga för tillsynen. Finansinspektionen har dessutom rätt att hos ett sådant institut utföra för tillsynen nödvändig granskning.

Denna lag träder i kraft den

Värdepapperscentralen kan på ansökan fastställa en sådan sammanslutnings rätt att verka som kontoförande institut som har fört värdeandelsregister enligt en koncession som har beviljats före denna lags ikraftträdande. En sådan sammanslutning skall inom tre månader efter att denna lag trätt i kraft an-

söka om fastställelse av sin auktorisation eller upphöra med sin verksamhet. Om auktorisationen har sökts inom den nämnda tiden och inte fastställts inom sex månader efter att denna lag trätt i kraft, skall verksamheten avslutas och omedelbart överförs till värdepapperscentralen, om inte finansministeriet av någon särskilt anledning förlänger tidsfristen. En ansökan om fastställelse av auktorisationen kan behandlas och avgöras redan innan denna lag har trätt i kraft. Aven om auktorisationen inte har fastställts när denna lag träder i kraft, skall lagen tillämpas på sammanslutningen i fråga. Auktorisationen av en sammanslutning som inte skall anses höra till de kategorier som avses i denna lags 7 § 1 eller 2 mom. kan emellertid fastställas endast till de delar som sammanslutningen har fört värdeandelsregister över sådana värdeandelar som avses i 4 § 1 mom.

Vad som ovan i 2 mom. bestäms om andra sammanslutningar än värdepapperscentralen som före denna lags ikraftträdande har fört värdeandelsregister, gäller i tillämpliga delar också sammanslutningar som bedriver motsvarande verksamhet med värdepapper

som avses i denna lags 4 § 2 mom.

Sammanslutningar som avses i ovan i 2 och 3 mom. har inte rätt att kräva ersättning för kostnader för överföring av värdeandelskonton och data som har samband med dessa.

Till den registreringsfond som avses i 18 § skall betalas garantiavgifter så att fondens kapital inom sex månader efter att denna lag trätt i kraft uppgår till minst 20 miljoner euro. Femårsperioden för beräkningen av registreringsfondens minimikapital börjar den 1 januari 2001, varefter av de halvårsvis kontrollerade sammanräknade gängse värdena av de förvarade värdeandelarna beaktas en tiondedel och det gängse värdet i januari 2000, så att summan av de sammanräknade koefficienterna för de kontrollerade gängse värdena blir ett. Inom sex månader efter att denna lag trätt i kraft skall de medel som värdepapperscentralen har fonderat med stöd av 18 § i den lag som gäller vid ikraftträdandet överföras till registreringsfonden.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om värdeandelskonton

I enlighet med riksdagen beslut

upphävs i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonto (827/1991) 7 §, mellanrubrik före 17 §, 25 §, 33 § 3 mom., 36—40 och 42 §, av dessa lagrum 7, 25 och 36 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1074/1996,

ändras 3 §, 4 § 1 mom., 5 a § 3 mom., 14—16 §, 18 § 1 mom., 19 och 20 §, 21 § 1 mom., 22—24 §, 28 § 1 mom., 29 § 3 mom., 30—32, 34 och 35 §, mellanrubriken efter 35 § samt 41 §,

av dessa lagrum 3 §, 4 § 1 mom., 15, 19 och 34 § samt mellanrubriken efter 35 § sådana de lyder i nämnda lag 1074/1996, 5 a 3 § mom. i lag 993/1998, 16 § i lag 325/1998, 20 och 32 § delvis ändrade i nämnda lag 1074/1996, 29 § 3 mom. i lag 820/1996 och 30 § delvis ändrad i nämnda lagar 820/1996 och 1074/1996, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis i nämnda lag 1074/1996, ett nytt 3 mom. samt till lagen nya 16 a—16 c § och en ny mellanrubrik före dem samt till lagen en ny 31 a § som följer:

2 §

Av ett värdeandelskonto skall framgå vilket kontoförande institut som för det. Ett

värdeandelskonto skall individualiseras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer.

3 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn samt behövliga kontakt-, betalnings- och beskattningsuppgifter skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsnummer som överensstämmer med värdepapperscentralens föreskrifter.

4 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över de värdeandelar som har anslutits till värdeandelssystemet.

5 a §

Ett förvaltningskonto kan innehas av en värdepapperscentral, en centralbank eller ett konförende institut. Även ett kreditinstitut eller värdepappersföretag som har rätt att bedriva förmögenhetsförvaltning enligt lagen om värdepappersföretag (579/1996), ett sådant utländskt institut som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av värdepapperscentralen godkännas som kontoinnehavare.

14 §

Förordnande av intressebevakare eller begränsning av en rättsinnehavares handlingsbehörighet registreras på anmälan av intressebevakaren, förmyndarmyndigheten eller rättsinnehavaren själv.

15 §

Enligt värdepapperscentralens beslut kan till värdeandelssystemet överföras en rättsinnehavares identifieringsuppgifter från befolkningsdatasystemet eller registret över förmynderskapsärenden, samt uppgifter om rättsinnehavarens rätt att förfoga över värdeandelarna. Motsvarande uppgifter kan

överföras också från handelsregistret samt övriga register över sammanslutningar och stiftelser.

16 §

En värdepapperscentral, en centralbanks, ett konförende institut, en clearingorganisation och en clearingmedlems eller dessas kunders värdeandelar kan så som närmare anges i värdepapperscentralens regler registreras på särskilda värdeandelskonton (*kommissionskonton*), i syfte att organisera verksamheten hos en sådan clearingorganisation som nämns i 4 a kap. värdepappersmarknadslagen (495/1989). Värdepapperscentralen kan som innehavare av ett kommissionskonto godkänna också en sådan utländsk sammanslutning som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna.

Kontoinnehavarens och kundernas värdeandelar får inte registreras på samma kommissionskonto.

Om panträtt som hänför sig till sådana värdeandelar på kommissionskonton som avses i denna paragraf bestäms i 4 a kap. 11 §.

Registreringsförfarande

16 a §

Värdepapperscentralen eller ett annat konförende institut kan på uppdrag öppna värdeandelskonton för kunder.

Om en kund har gett ett konförende institut underinstitut i uppdrag att öppna eller registrera ett konto, skall på detta tillämpas vad som föreskrivs om konförende institut.

16 b §

Ett värdeandelskonto jämte registreringar kan på kontoinnehavarens begäran överföras till ett annat konförende institut. En sådan överföring kan göras också då ett konförende institut verksamhet har upphört eller dess verksamhet begränsats.

Värdepapperscentralen sköter överföringen av värdeandelskonton inom värdeandelsregistret. Det nya konförende institutet skall underrätta alla innehavare av rättigheter som hänför sig till de på kontot registrerade värdeandelarna om överföringen.

På ett värdeandelskonto kan på panthavarens begäran registreras förbud mot överföring av ett pantsatt värdeandelskonto. Härvid får kontot inte överföras på kontoinnehavarens begäran utan panthavarens samtycke.

16 c §

Registreringsavgörandet fattas av det kontoförande institut som har hand om kontot.

På uppdrag av kontoinnehavaren kan också ett annat än i 1 mom. avsett kontoförande institut göra registreringar på kontot. På ett värdeandelskonto skall antecknas uppgifter om den ifrågavarande sammanslutningen samt om begränsningar av dennas befogenheter att göra registreringar.

Värdepapperscentralen eller en clearingorganisation kan göra registreringar som har samband med clearingorganisationsverksamhet enligt 4 a kap. värdepappersmarknadslagen, oavsett vilket kontoförande institut som för värdeandelskontot. Ett kontoförande institut kan på villkor som överensstämmer med värdepapperscentralens regler, i samband med en transaktion som har överlämnats till clearing och avveckling göra en tillfällig registrering på ett värdeandelskonto som förs av ett annat kontoförande institut.

Värdepapperscentralen kan på värdeandelskonton registrera emittenters prestationer, värdeandelars egenskaper, myndigheters anmälningar eller beslut eller överföring av uppgifter från myndigheters register. Värdepapperscentralen kan dessutom göra registreringar som har samband med upprätthållandet av värdeandelsregistret och avhjälpandet av störningar.

18 §

Om den utredning som har lagts till grund för en ansökan om registrering är bristfällig och ansökan inte genast skall avvisas eller avslås, skall med anledning av att ansökan blir anhängig göras en tillfällig registrering och sökanden uppmanas att lämna tillräckliga tilläggsuppgifter. Sökanden skall under rättas om på vilket sätt ansökan är bristfällig, vilken dag han senast skall komplettera sin ansökan och vilka följderna är, om han inte iakttar kompletteringsuppmeningen. Vid behov kan en ny uppmaning ges.

19 §

Värdepapperscentralen skall ombesörja att det av varje registrering tas en säkerhetsko-

pia som inte senare kan ändras. Det kontoförande institutet skall förvara de handlingar som gäller beslutsgrunderna så som värdepapperscentralen bestämmer.

Det kontoförande institutet skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter föra en förteckning över de registreringsansökningar som har avvisats eller avslagits.

20 §

Det kontoförande institutet får inte uppbära avgifter för sådana registreringar som nämns i 13—15 §.

Bestämmelser om de värdeandelskonton som värdepapperscentralen skall föra på emittenternas bekostnad finns i 10 § lagen om värdeandelsystemet.

21 §

Det kontoförande institutet kan avföra en registrering som grundar sig på en klart felaktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart felaktig lagtillämpning och avgöra ärendet på nytt.

22 §

Om en uppgift på ett värdeandelskonto innehåller ett klart skriv- eller räknefel, ett tekniskt fel eller andra därmed jämförliga fel eller brister, skall ett det kontoförande institutet göra behövliga rättelser.

23 §

Vid rättelse av fel iaktas 16 c—19 § i tillämpliga delar. Om ett felaktigt avgörande eller en felaktig anteckning har gjorts av något annat än det kontoförande institut som för värdeandelskontot, kan också den som gjort registreringen rätta felet.

Om ett ärende som gäller en registrering är anhängigt vid domstol, skall denna under rättas om att ett rättelseärende har väckts och tillställas avgörandet i saken.

24 §

Det kontoförande institutet skall omedelbart tillställa kontoinnehavaren ett besked om varje registrering som har gjorts på kontot och om de avgöranden som nämns i 21 §. Andra som innehar rättigheter som har registrerats på kontot skall tillställas ett motsvarande besked, om beslutet gäller deras rätt. Av beskedet skall grunderna för beslutet.

Det kontoförande institutet skall varje år i

god tid före slutet av januari tillstålla kontoinnehavaren ett kontoutdrag över de registreringar som var i kraft vid utgången av föregående år, om inte med kontoinnehavaren har avtalats om en annan tidpunkt för kontoutdraget. På begäran av kontoinnehavaren skall på kontoutdraget antecknas de förändringar som under kalenderåret eller någon annan räkenskapsperiod har skett på värdeandelskontot. Kontoutdrag som avses i detta moment ges avgiftsfritt.

28 §

Gentemot förvärvaren av en värdeandel eller en rättighet som hänför sig till en värdeandel kan inte göras en invändning om en i 4 § 2 mom. nämnd omständighet som inte vid överlåtelsestidpunkten har framgått av uppgifterna i värdeandelsregistret, om förvärvaren varken kände eller borde ha känt till omständigheten.

29 §

Om värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet har getts i uppdrag att sköta betalningen, skall på värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet tillämpas vad som i 1 mom. föreskrivs om emittenten. Mot emittenten av en värdeandel kan inte framföras några krav, om emittenten erlagt betalningen till värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet i tid. Detta gäller även emission av en andel eller rättighet som avses i 2 mom.

30 §

Det kontoförande institutet är oberoende av vårdslöshet skyldigt att ersätta skada som har samband med de värdeandelskonton som det för, om skadan har uppkommit genom

1) ett felaktigt avgörande som gäller en registrering eller en rättelse, en anteckning som gjorts på värdeandelskontot eller ett kontobesked eller någon annan felaktighet eller brist i registreringsverksamheten,

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandlingen av data som gäller värdeandelar eller rättsinnehavare,

3) att uppgifter om värdeandelar eller rättsinnehavare olovligen har lämnats ut, röjts eller nyttjats,

4) att det kontoförande institutet har låtit bli att fullgöra en betalning som grundar sig på en värdeandel och detta inte beror på

emittentens förfarande eller att det kontoförande institutets betalning enligt 29 § inte är giltig gentemot rättsinnehavaren.

Skada behöver emellertid inte ersättas om det kontoförande institutet kan påvisa att skadan har orsakats av en sådan exceptionell och oförutsedd händelse utanför värdeandelsystemet, som det kontoförande institutet inte har kunnat förhindra och vars konsekvenser det inte kunnat undvika med iakttagande av all tänkbar omsorgsfullhet.

Det kontoförande institutet är skyldigt att ersätta skada som det av någon annan än i 1 mom. nämnd orsak har vållat genom att bryta mot denna lag endast om skadan har orsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet.

31 §

Beror en skada på att den rösträtt som hänför sig till en aktie eller någon annan värdeandel inte har kunnat utnyttjas eller på att en värdeandel inte har kunnat säljas till ett visst pris vid en viss tidpunkt, är det kontoförande institutet skyldigt att ersätta skadan endast om det har visat vårdslöshet som är grövre än lindrig.

31 a §

Om ett felaktigt avgörande eller en felaktig anteckning har gjorts av någon annan än det kontoförande institutet som för värdeandelskontot, är med avvikelse från 30 § den som vidtagit registreringsåtgärden ansvarig för den sålunda orsakade skadan. Det kontoförande institutet ansvarar emellertid tillsammans med sitt underinstitut för skador i samband med värdeandelskonton som detta har fört samt för skador orsakade av underinstitutets registreringsåtgärder.

Om en emittent har gett värdepapperscentralen ett uppdrag som hänför sig till en värdeandel, gäller i fråga om värdepapperscentralens skadeståndsansvar vad som föreskrivs om kontoförande instituts skadeståndsansvar.

Det kontoförande institutet har för ersättning som det ålagts betala regressrätt mot värdepapperscentralen, mot ett annat kontoförande institut eller mot sitt underinstitut, om skadan har orsakats genom värdepapperscentralens eller det andra institutets åtgärd eller försummelse eller av en brist eller ett fel i någon del av systemet som värdepapperscentralen eller det andra institutet upprätthåller. Den skadelidande kan framställa sitt ersättningsyrkande också direkt till

den sammanslutning som ansvarar för skadan.

32 §

Bestämmelser om det sekundära skadeståndsansvar som vilar på värdepapperscentralens registreringsfond finns i 17—18 c § lagen om värdeandelssystemet.

Ett före uppkomsten av en skada ingånget avtal som försämrar den skadelidandes rätt till skadestånd är utan verkan.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underätta värdepapperscentralen om anhängiga tvister som gäller kontoförande instituts skadeståndsskyldighet och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till att registreringsfonden blir sekundärt skadeståndsskyldig.

34 §

Värdepapperscentralen har rätt att av ett kontoförande institut få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av vilka en registrering har gjorts på värdeandelkontot. När det gäller värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet har emittenten motsvarande rätt att få uppgifter om värdeandelsförvärv.

35 §

Denna lag begränsar inte den rätt att kontrollera och begära rättelse av uppgifter i register som följer av personuppgiftslagen (523/1999).

Särskilda bestämmelser

41 §

Har ett kontobesked om ett registreringsbeslut eller en handling som innehåller beslutet sänts till parten eller dennes befullmäktigade ombud per post eller med bud,

skall det, om inte något annat visas, anses att parten har fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då kontobeskedet eller handlingen postades under partens adress utan krav på mottagningsbevis, eller den dag då handlingen gavs till ett bud.

Denna lag träder i kraft den _____.

Den dag då denna lag träder i kraft överförs alla värdeandelskonton till värdepapperscentralens värdeandelsregister. De tidigare värdeandelsregistren fungerar som sådana kontoförande institut som avses i denna lag till dess att deras koncession upphör i enlighet med ikraftträdelsebestämmelserna för lagen om ändring av lagen om värdeandelssystemet (/).

De bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande skall tillämpas på skada som har uppkommit före ikraftträdandet och likaså på det skadeansvar som vilar på värdepapperscentralen och på det andelslag som har fört aktiecentralregistret. Värdepapperscentralen kan använda den i 18 § lagen om värdeandelssystemet nämnda registreringsfondens medel för att ersätta före denna lags ikraftträdande uppkommen skada för vilken ersättningsansvaret primärt vilar på någon annan registeransvarig.

Förfarandet med sådan överföring av värdeandelskonton på kontoinnehavarens begäran som avses i 16 b § 1 mom. samt förfarandet med sådan registreringsfullmakt som avses i 16 c § 2 mom. denna lag tas i bruk vid en senare tidpunkt som fastställs i värdepapperscentralens regler.

Om rättelse har sökts i en registeransvarigs beslut när denna lag träder i kraft, skall ärendet behandlas enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av värdepappersmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/1989) 3 kap. 3 § samt 4 a kap. 7 § 3 mom., 8 § 1 mom. 5 punkten samt 2 och 5 mom.,
sådana de lyder, 3 § delvis ändrad och de andra lagrum ändrade i lag 321/1998, och
fogas till 3 kap. 8 §, sådan den lyder i nämnda lag 321/1998, ett nytt 6 mom. som följer:

3 kap.

Offentlig handel med värdepapper

3 §

En fondbörs får utöver sin fondbörsverksamhet ordna annan offentlig handel, i anslutning tillomsättningen och förvaringen av värdepapper tillhandahålla databehandlingstjänster samt utbildnings- och informationstjänster för utveckling av värdepappers- och finansmarknaden. Fondbörsen får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet i enlighet med 4 a kap. samt verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut i enlighet med lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Fondbörsen får dessutom i enlighet med lagen om handel med standardiserade optioner och terminer bedriva optionsföretagsverksamhet.

En fondbörs får inte bedriva någon annan verksamhet än sådan som nämns i 1 mom.

4 a kap.

Clearingverksamhet

7 §

En clearingorganisation skall ha en clearingfond, om clearingorganisationen i enlighet med lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingsystem (1084/1999) sköter netting av betalnings- och leveransförpliktelser som är förknippade med värdepapper. Clearingfonden får användas för att täcka clearingorganisationens förluster av clearingverksamheten samt för att uppfylla clearingorganisationens eller en clearingmedlems av clea-

ringverksamheten följande förpliktelser, om dessa inte uppfylls av clearingorganisationen eller clearingmedlemmen själv. Inbetalningar till clearingfonden skall göras av de clearingmedlemmar som deltar i nettingen. På clearingfondens förvaltning, stadgar och medelsförvaltning samt på dess avkastning och återbetalning av medel skall tillämpas lagen om värdeandelssystemet. Fonden får i clearingorganisationens balansräkning särredovisas i det egna kapitalet. Till fonden skall överföras medel enligt vad som föreskrivs i fondens och clearingorganisationens regler eller, om fonden särredovisas i clearingorganisationens balansräkning, i bolagsordningen. Clearingorganisationens bolagsstämma kan besluta att ett visst belopp av det fria egna kapital som balansräkningen utvisar skall överföras till clearingfonden. I clearingorganisationens regler kan dessutom bestämmas att clearingmedlemmarna är skyldiga att avsätta medel till clearingfonden. Clearingfonden får användas för täckning av förluster av clearingverksamheten. Clearingfondens medel får återbetalas till clearingmedlemmarna eller användas för vinstutdelning endast med finansinspektionens tillstånd eller när clearingorganisationen upplöses.

8 §

Clearingmedlemskap i en clearingorganisation skall beviljas finska staten, Finlands Bank, fondbörsen, optionsföretaget samt värdepappersförmedlare

5) vars aktiekapital uppgår till minst fem miljoner euro.

Clearingmedlemskap i en clearingorganisation får dessutom beviljas sådana utländska värdepappersförmedlare som av en myndig-

het inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har fått verksamhetstillstånd motsvarande en i Finland beviljad koncession för värdepappersförmedlare och som inte har fast verksamhetsställe i Finland samt uppfyller de krav som ställs i 1 mom. 2—5 punkten. På de villkor som finansministeriet bestämmer kan clearingmedlemskap beviljas också andra finländska och utländska företag som uppfyller villkoren i 1 mom. 2—5 punkten och har tillräckliga förutsättningar vad gäller soliditet och riskhantering. Utöver de villkor som finansministeriet bestämmer skall på företag som inte verkar enbart för sin egen räkning tillämpas 5 kap. 4 a och 5 §. Bestämmelserna i 5 kap. 2 och 4 § tillämpas också på personer som till det ifrågavarande företaget står i ett sådant förhållande som avses i 5 kap. 2 § 1, 2 eller 3 punkten samt på sammanslutningar och stiftelser som till dessa står i ett sådant förhållande som avses i 5 kap. 2 § 4 punkten. Bestämmelserna i 5 kap. 6 § tillämpas på det ifrågavarande företaget samt på dem som står i ett sådant förhållande till företaget som nämns ovan.

Vad som i 4 kap. 5 a § bestäms om värdepappersförmedlares skyldighet att hålla kundmedel åtskilda från sina egna tillgångar och om förmedlares avtal om värdepappersslån och repor skall tillämpas också på clearingmedlemmar. Vad som i 4 kap. 4 §, 1, 3 och 5 mom. bestäms om värdepappersför

medlares verksamhet och finansinspektionens befogenheter att utfärda föreskrifter gäller också clearingmedlemmar.

I finansministeriets beslut enligt 2 mom. skall i tillämpliga delar beaktas vad som i 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag bestäms om utredning som skall ges i samband med en ansökan om tillstånd att verka som värdepappersföretag. Finansministeriet skall be finansinspektionen om ett utlåtande innan det fattar ett sådant beslut som avses i 2 mom.

Denna lag träder i kraft den _____.

En clearingmedlem vars aktiekapital när denna lag träder i kraft inte uppfyller de krav som anges i 4 a kap. 8 § 1 mom. skall inom sex månader efter ikraftträdandet sörja för att kraven uppfylls eller inom den nämna tiden upphöra med sin verksamhet som clearingmedlem.

En clearingfond som avses i 4 a kap. 7 § skall senast den 1 januari 2011 ha ett kapital på 10 miljoner euro.

Om värdepapperscentralen med stöd av 4 a kap. 7 § denna lag beslutar avveckla en i samma paragraf avsedd clearingfond, skall de medel som fram till avvecklingstidpunkten har influtit till fonden återbetalas till de clearingmedlemmar som har betalt in dem.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag

om ändring av lagen om finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 2 § 15 punkten och 19 § 2 mom., av dessa lagrum 2 § 15 punkten sådan den lyder i lag 572/1996, och fogas till 11 §, sådan den lyder delvis i lag 1349/1999, ett nytt 5 mom., varvid nuvarande 5 mom. blir 6 mom., som följer:

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag

15) kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt i 3 mom. avsedda, som kontoförande institut auktoriserade andra utländska företags förrättningsställen i Finland,

11 §

Granskningsrätt och rätt att få uppgifter

Finansinspektionen har rätt att för tillsynen över värdepappersmarknaden avgiftsfritt få de uppgifter som den behöver av den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet.

19 §

Rätt att lämna uppgifter

Visar det sig att en och samma gäldenär har lämnat betydande förbindelser till eller har betydande förpliktelser mot olika tillsynsobjekt, eller finns det skäl att misstänka att

en kunds verksamhet orsakar tillsynsobjekten skada, har finansinspektionen rätt att underrätta dem om detta. Dessutom har finansinspektionen utan hinder av 18 § rätt att lämna uppgifter om ett tillsynsobjekt till en sådan clearingorganisation som avses i värdepappersmarknadslagen och till ett sådant optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer, om uppgifterna behövs för att trygga tillförlitligheten i clearingorganisationens verksamhet eller avvecklingen av optionsföretagets optionstransaktioner. Sådan rätt att lämna uppgifter som avses i detta moment föreligger emellertid inte utan samtycke av den mot värdepapperscentralen svarande utländska behöriga myndighet som uppgifterna härstammar från.

Denna lag träder i kraft den .

5.

Lag**om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 1 mars 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) 3 § 10 och 11 punkten och fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagen 54/1999, en ny 12 punkt som följer:

3 §

Anmälningsskyldiga

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

10) sammanslutningar som avses i 3 §, 2, 3 och 4 mom. lotterilagen (491/1965) och som anordnar vadållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen

(241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995),

11) fastighetsmäklare som avses i förordningen om fastighetsmäklare (181/1993), samt

12) den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. nämnda lag, och en i 3 mom. avsedd som kontoförande institut auktoriserad annan utländsk sammanslutnings verksamhetsställe i Finland.

Denna lag träder i kraft den .

6.

Lag**om ändring av 2 kap. 4 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) 2 kap. 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 323/1998, som följer:

2 kap.

Optionsföretaget och marknadsparterna

4 §

Optionsföretagets verksamhet

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla data, informations- och databehandlingstjänster för utveckling av options- och terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt clearing av avtal om värdepapperslån och repor som gäller värdepapper som avses i 4 kap. 5 a § 3 och 4 mom. värdepappersmarknadslagen, om finansinspektionen har godkänt avtalsvillkoren eller om villkoren

har fastställts som en del av optionsföretagets regler. Ett optionsföretag får också tillhandahålla sådana tjänster för clearingverksamhet som avses i värdepappersmarknadslagen, i en sådan utsträckning som options- och terminsavtalen förutsätter. Ett optionsföretag får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet enligt 4 a kap. värdepappersmarknadslagen. Ett optionsföretag får verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper bestäms i värdepappersmarknadslagen.

Denna lag träder i kraft den .

7.

Lag**om ändring av 16 och 33 § lagen om värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 16 § 1 mom. 4 punkten och 33 § 3 mom.,
av dessa lagrum 33 § 3 mom. sådant det lyder i lag 518/1998, som följer:

16 §

(826/1991),

Rörelse

Ett värdepappersföretag får, utöver att tillhandahålla investeringstjänster enligt 3 §, under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

33 §

Ersättning ur andra fonder

4) verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut, i enlighet med lagen om värdeandelssystemet

Angående kontoförande instituts ansvar samt angående skyldigheten att enligt lagen om värdeandelssystemet göra inbetalningar till registreringsfonden gäller vad som sär-

skilt bestäms om saken. Om ersättning kan betalas ur ersättningsfonden, den clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen och ur registreringsfonden, skall ersätt-

ningen enligt detta kapitel i första hand betalas ur ersättningsfonden.

Denna lag träder i kraft den .

8.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/1978) 3 a kap. 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 5 § 2 mom., 6 § 1 och 4 mom., 8 § 2 mom. och 14 § 2 mom., sådana de lyder, 3 a kap. 2 §, 4 § 1 mom., 5 § 2 mom., 6 § 4 mom., 8 § 2 mom. och 14 § 2 mom. i lag 832/1991, 3 § 1 mom. i lag 1075/1996 och 6 § 1 mom. i lag 1618/1992, och fogas till 3 a kap. 7 §, sådan den lyder i nämnda lagar 832/1991 och 1075/1996 samt i lag 326/1998, i stället för det 2 mom. som upphävts genom sistnämnda lag ett nytt 2 mom. som följer:

3 a kap.

Aktier som hör till värdeandelssystemet

2 §

Aktiebrevet skall senast den sista dagen av den i 1 § 1 mom. nämnda tiden (*anmälningsdag*) tillställas ett kontoförande institut för registrering av äganderätten. Det kontoförande institutet skall reda ut ägarens förvärv på det sätt som stadgas i lagen om värdeandelskonton (827/1991). I samband med registreringen av sin äganderätt skall aktieägaren överlåta aktiebrevet till det kontoförande institutet, som skall förse det med en anteckning om att aktierna har överförts till värdeandelssystemet.

Panthavare och andra rättsinnehavare skall senast på anmälningsdagen anmäla sina rättigheter för registrering på aktieägarens värdeandelskonto. Om aktieägaren inte har något sådant konto och sökanden lämnar tillräckliga uppgifter om sin rätt och överlämnar aktiebrevet till det kontoförande institutet, skall detta öppna ett värdeandelskonto i aktieägarens namn. På kontot skall aktien och sökandens rätt registreras. Pantsättningen kan i detta fall registreras utan skriftligt medgivande av kontoinnehavaren.

3 §

Värdepapperscentralen skall för de aktieägare som inte har givit det kontoförande institutet sina aktiebrev för registrering av

äganderätten, på anmälningsdagen öppna ett gemensamt värdeandelskonto. Som innehavare av det gemensamma värdeandelskontot antecknas bolaget för de oanmälda aktieägarnas räkning.

4 §

Vinstutdelning, utbetalning eller medel som bolaget har beslutat om efter anmälningsdagen och som gäller aktier som avses i 3 § kan inte lyftas, och en på aktierna grundad rätt att vid nyemission teckna aktier eller en rätt att få aktier vid en fondemission (*teckningsrätt*) som uppkommit efter anmälningsdagen kan inte utövas förrän aktiebrevet har tillställts ett kontoförande institut för registrering av äganderätten.

5 §

Beslutet skall tillkännages så som bolagsstämman sammankallas enligt bolagsordningen. Dessutom skall ett meddelande publiceras i den officiella tidningen och i en dagstidning som utkommer på bolagets hemort. Anvisningarna och tillkännagivandet skall också tillställas värdepapperscentralen och det kontoförande institutet.

6 §

Över de aktier som hör till värdeandelssys-

temet och deras ägare skall med anlitande av automatisk databehandling föras en aktieägarförteckning, i vilken skall anges aktieägarens namn, personbeteckning eller annat identifikationssignum, kontakt-, betalnings- och beskattningsuppgifter, antal aktier samt det kontoförande institut som för det värdeandelskonto på vilket aktierna har registrerats.

För förvaltarregistrerade aktier samt för aktier, för vilka någon annan än aktieägaren enligt anteckningarna på värdeandelskontot är berättigad att ta emot prestationer som har sin grund i aktien, skall som betalningsadress i aktieägarförteckningen anges innehavaren av förvaltningskontot eller det kontoförande institutet.

7 §

Om en tillfällig registrering avser en villkorlig överlåtelse eller om det är fråga om en sådan tillfällig registrering som avses i 16 c § 3 mom. lagen om värdeandelskonton, skall fånet inte antecknas i vänteförteckningen.

8 §

Aktieägarens, förvärvarens och en i 7 § 4 mom. nämnd persons personbeteckning samt betalnings- och beskattningsuppgifter eller uppgifter om det kommissionskonto på vilket aktier som en aktieägare lämnat till försäljning har registrerats får likväl inte lämnas ut utan hans samtycke. På rätten att få uppgifter om vilket kontoförande institut som för det värdeandelskonto på vilket aktierna är registrerade tillämpas på motsvarande sätt vad 33 § lagen om värdeandelskonton stadgar om rätt att få uppgifter om värdeandelskonton.

14 §

I de fall som avses i 1 mom. skall genom förmedling av det kontoförande institutet utfärdas aktiebrev till den som på värdeandelskontot på den anmälningsdag som anges i beslutet hade registrerats som ägare till aktierna, om inte något annat följer av de anteckningar som har registrerats på ägarens värdeandelskonto.

Denna lag träder i kraft den .

Helsingfors den 20 april 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Martti Korhonen

1.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelssystemet**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/1991) 5, 8, 23 och 24 §, av dessa lagrum 5 och 23 § sådana de lyder i lag 1073/1996 samt 8 och 24 § sådana de lyder delvis ändrade i nämnda lag 1073/1996,

ändras 2 § 2 mom., 3 § 1 mom., 4 § 2 mom., 6 §, rubriken för 2 kap., 7, 9—11, 13 och 15—22 §, 26 § 1 mom., 26 a §, 26 c § 1 mom., 27 § 1 mom., 28 § 1 och 4 mom. samt 29 §,

av dessa lagrum 4 § 2 mom., 6, 7, 9, 10, 13 och 15—22 §, 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. samt 29 § sådana de lyder i nämnda lag 1073/1996, 11 § sådan de lyder delvis ändrad i nämnda lag 1073/1996, 26 a § sådan den lyder i lag 1386/1995 och i nämnda lag 1073/1996, 26 c § 1 mom. sådant det lyder i lag 992/1998 samt 28 § 1 mom. i lag 324/1998 och 28 § 4 mom. i nämnda lag 992/1998, samt

fogas till lagen nya 2 a, 2 b, 7 a, 10 a, 18 a—18 d, 22 a, 29 a, 29 b och 30 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Värdeandel

För värdeandelar utfärdas inte några aktiebrev, skuldebrev eller andra dylika värdepapper över rättigheternas existens och innehåll, *om inte något annat följer av 5 §*. Värdeandelarna numreras inte.

För värdeandelar utfärdas inte några aktiebrev, skuldebrev eller andra dylika värdepapper över rättigheternas existens och innehåll. Värdeandelar numreras inte.

2 a §

Värdepapperscentralen och värdeandelsregistret

Med värdepapperscentralen avses ett aktiebolag som har fått tillstånd att sköta de uppgifter som enligt denna lag hör till värdepapperscentralen.

Med värdeandelsregistret avses det register som värdepapperscentralen i Finland för över värdeandelskonton och värdeandelar som registrerats på värdeandelskonton samt över rättigheter och skyldigheter som hänföra sig till värdeandelar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 b §

Kontoförande institut och underinstitut

Med kontoförande institut avses en sammanslutning som har auktoriserats att göra registreringar i värdeandelsregistret.

Med ett kontoförande instituts underinstitut avses en sammanslutning som enligt avtal med det kontoförande institutet har rätt att på dettas vägnar göra registreringar i värdeandelsregistret.

3 §

Värdeandelskonton

Värdeandelarna skall noteras på värdeandelskonton som förs i värdeandelsregistren. Om värdeandelskontona stadgas i lagen om värdeandelskonton (827/91).

3 §

Värdeandelskonton

Värdeandelar skall registreras på värdeandelskonton som förs i värdeandelsregistret. Om värdeandelskontona bestäms i lagen om värdeandelskonton (827/1991).

4 §

Förteckningar

Hos värdepapperscentralen förs förteckningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. Hos värdepapperscentralen skall också föras en förteckning över dessa värdeandelars antal i olika värdeandelsregister.

Hos värdepapperscentralen för förteckningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. Hos värdepapperscentralen skall också föras en förteckning över dessa värdeandelars antal.

5 §

Internationella depåbevis

På ansökan av emittenten kan värdepapperscentralen efter att ha fått tillstånd av vederbörande ministerium, med avvikelse från 2 § 2 mom., för en värdeandel som har emitterats eller skall emitteras utom Finland besluta utfärda ett internationellt depåbevis till innehavaren eller en bestämmd person. Ett internationellt depåbevis kan utfärdas endast om det är nödvändigt på den utländska värdepappersmarknad där det är meningen att emittera depåbeviset. Vad 3 § 2 mom. stadgar tillämpas inte på en värdeandel för vil-

5 §

Internationella depåbevis

(upphävs)

Gällande lydelse

ken ett internationellt depåbevis har utfärdats.

6 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda stadgandena, föreskrifterna, reglerna och anvisningarna följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personregisterlagen (471/87).

2 kap.

Värdeandelsregistren

7 §

Registeransvariga

Värdeandelsregister kan föras av

- 1) finska staten,
- 2) Finlands Bank, samt
- 3) kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (160/93), värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag (579/96), fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen, optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/88) samt av andra sammanslutningar som av särskilda skäl i Finland har beviljats koncession för detta ändamål.

Det aktiebolag (värdepapperscentralen) som sköter värdepapperscentralen är skyldigt för skötseln av sina uppgifter att föra ett värdeandelsregister.

Föreslagen lydelse

6 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda bestämmelserna, föreskrifterna, reglerna och anvisningarna följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personuppgiftslagen (523/1999).

2 kap.

Kontoförande institut

7 §

Auktorisation som kontoförande institut

Värdepapperscentralen skall som kontoförande institut auktorisera finska staten, Finlands Bank, fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen, optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) samt värdepappersförmedlare och clearingmedlemmar

1) vars planerade verksamhet uppfyller de tekniska krav som verksamheten ställer,

2) som med beaktande av sin tidigare verksamhet eller annars med fog kan anses uppfylla erforderliga krav på juridisk sakkunskap och etisk standard samt har ordnat den juridiska sakkunskap som registreringsverksamheten förutsätter genom att utse minst en registeransvarig,

3) vars planerade verksamhet inte äventyrar värdeandelssystemets och värdeandelsregistrets tillförlitlighet och ändamålsenlighet,

4) vars egna kapital uppgår till minst fem miljoner euro, och

5) som uppfyller de övriga krav som ställs i värdepapperscentralens regler.

Värdepapperscentralen kan dessutom som kontoförande institut auktorisera utländska värdepappersförmedlare som inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har bevil-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

jats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd och som uppfyller de krav som ställs i 1 mom.

Värdepapperscentralen kan på de villkor som finansministeriet bestämmer, som kon- toföra-nde institut auktorisera andra stater, utländska centralbanker, sammanslutningar som avses i 16 § samt andra sådana utländska sammanslutningar som uppfyller de krav som ställs i 1 mom.

Värdepapperscentralen kan på de villkor som finansministeriet bestämmer, som kon- toföra-nde institut auktorisera också andra sammanslutningar som uppfyller de krav som ställs i 1 mom. 1, 3 och 5 punkten, så att dessa får rätt att göra registreringar i värdeandelsregistret endast för sin egen räkning.

I finansministeriets beslut som avses i 3 och 4 mom. skall i tillämpliga delar beaktas vad som i 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag (579/1996) bestäms om utredning som skall lämnas i samband med ansökningar om tillstånd att verka som värdepappersföretag.

Värdepapperscentralen skall avgöra en ansökan om auktorisation av ett kon- toföra-nde institut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen under denna tid ber sökanden om tilläggsutredning skall tidsfristen räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Värdepapperscentralen skall iaktta opartiska principer när den auktoriserar kon- toföra-nde institut. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sina beslut om auktorisation av kon- toföra-nde institut. En sammanslutning som ansöker om auktorisation som kon- toföra-nde institut har rätt att inom 30 dagar efter att ha fått del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Fi- nansinspektionen skall underrätta värdepapperscentralen om att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen.

Värdepapperscentralen är för skötseln av sina uppgifter skyldig att verka som kon- toföra-nde institut.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Kontoförande instituts rätt att anlita underinstitut

Värdepapperscentralen kan bevilja ett kontoförande institut rätt att anlita underinstitut. Sådan rätt skall ansökas särskilt för varje underinstitut. I ansökan skall lämnas motsvarande uppgifter som enligt 7 § 1 mom. om underinstitutet och det avtal som har ingåtts med detta. Dessutom skall uppgifter lämnas om underinstitutets ansvar för de registreringar som det gör på det kontoförande institutets vägnar.

Som ett kontoförande instituts underinstitut kan verka en sammanslutning som avses i 7 § 1 och 2 mom., dock så att underinstitutets eget kapital skall uppgå till minst 730 000 euro.

Värdepapperscentralen skall avgöra en ansökan om rätt att anlita ett underinstitut inom sex månader efter mottagandet av ansökan. Om värdepapperscentralen under behandlingstiden ber sökanden om tilläggsutredning med anledning av ansökan, skall tiden räknas från den dag då värdepapperscentralen tar emot tilläggsutredningen. Värdepapperscentralen skall iakttä opartiska principer när den beviljar rätt att anlita ett underinstitut. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sitt beslut om saken. Ett kontoförande institut som ansöker om rätt att anlita ett underinstitut får inom 30 dagar efter att ha tagit del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Finansinspektionen skall meddela värdepapperscentralen att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen

8 §

Beviljande av koncession

Koncession som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten beviljas av statsrådet, som skall begära utlåtande av finansinspektionen och värdepapperscentralen med anledning av ansökningar om koncession.

För att koncession skall kunna beviljas krävs

1) att det tilltänkta registret uppfyller de

8 §

Beviljande av koncession

(upphävs)

Gällande lydelse

tekniska och ekonomiska villkoren för verksamheten,

2) att det med hänsyn till sökandens tidigare verksamhet eller annars finns grundad anledning att anta att sökanden uppfyller de krav på juridisk sakkunskap och etisk nivå som uppgiften förutsätter, och

3) att inrättandet av registret inte äventyrar en tillförlitlig och ändamålsenlig verksamhet inom värdeandelssystemet.

Vederbörande ministerium kan i syfte att säkra värdeandelssystemets tillförlitlighet med ändamålsenliga utveckling utfärda närmare föreskrifter om de uppgifter som den registeransvarige skall lämna i koncessionsansökan.

9 §

Återkallande av koncession och begränsning av verksamheten

På framställning av finansinspektionen kan statsrådet återkalla koncessionen, om den registeransvarige i sin verksamhet väsentligen bryter mot lag eller förordning eller mot föreskrifter som en myndighet har utfärdat med stöd därav. Koncessionen kan likaså återkallas om den registeransvarige i sin verksamhet bryter mot villkor eller begränsningar som anges i koncessionen eller mot värdepapperscentralens regler eller om den registeransvarige inte längre uppfyller de i 8 § angivna koncessionsförutsättningarna. I stället för att återkalla koncessionen kan statsrådet enligt 2 mom. begränsa den registeransvariges rätt att föra värdeandelsregister, ifall en sådan begränsning kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Statsrådet kan för viss tid begränsa den registeransvariges koncessionsenliga verksamhet, om den registeransvarige konstateras ha förfarit oskickligt eller oaktsamt i denna eller om det är uppenbart att den registeransvariges verksamhet äventyrar stabiliteten i värdeandelssystemet eller placerarnas fördel.

När koncessionen har återkallats övergår

Föreslagen lydelse

9 §

Återkallande av auktorisation som kontoförande institut samt begränsning av verksamheten

Värdepapperscentralen skall återkalla rättigheter som har beviljats med stöd av 7 §, om det kontoförande institutet inte längre uppfyller de förutsättningar för auktorisation som avses i 7 § 1 mom. 1—4 punkten eller om finansinspektionen så beslutar för att stärka förtroendet för värdeandelssystemet eller av något annat synnerligen vägande skäl.

Auktorisationen kan helt eller delvis återkallas också om

1) det kontoförande institutet i sin verksamhet väsentligen har överträtt lag, auktorisationsvillkor, begränsningar eller värdepapperscentralens regler,

2) det kontoförande institutet inte har haft någon verksamhet på sex månader,

3) det kontoförande institutets verksamhet eller en del av den inte har inletts inom 12 månader efter auktorisationen, eller om

4) vilseledande uppgifter har lämnats i ansökningsskedet.

Värdepapperscentralen kan i stället för att återkalla auktorisationen begränsa ett kontoförande instituts verksamhet enligt 4 mom., om detta kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Värdepapperscentralen kan för viss tid be-

Gällande lydelse

skötseln av värdeandelsregistret omedelbart på värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål se till att registrets verksamhet avslutas.

Föreslagen lydelse

gränsa ett kontoförande instituts verksamhet, om oskicklighet eller oaktsamhet har konstaterats i den eller om det är uppenbart att det kontoförande institutets verksamhet äventyrar värdeandelssystemets eller värdeandelsregistrets stabilitet eller placerarnas fördel.

När auktorisationen har återkallats övergår skötseln av det kontoförande institutets registreringsverksamhet omedelbart på värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål se till att det kontoförande institutets registreringsverksamhet avslutas.

Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål meddela finansinspektionen sitt beslut om återkallande eller begränsning av ett kontoförande instituts auktorisation. Ett kontoförande institut vars auktorisation har återkallats eller begränsats har rätt att inom 30 dagar efter att ha fått del av värdepapperscentralens beslut hänskjuta detta till finansinspektionen. Värdepapperscentralens beslut som har hänskjutits till finansinspektionen är det oaktat i kraft tills vidare, om inte finansinspektionen bestämmer något annat eller annorlunda föreskrivs eller bestäms i saken någon annanstans. Finansinspektionen skall meddela värdepapperscentralen att ärendet har hänskjutits till finansinspektionen.

Vad som i denna paragraf bestäms om kontoförande instituts rättigheter gäller i tillämpliga delar kontoförande instituts rätt att i enlighet med 7 a § anlita underinstitut.

10 §

Kostnaderna för värdepapperscentralens värdeandelsregister

I värdepapperscentralens värdeandelsregister förs i fråga om värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. värdeandelskonton i värdeandelsägarnas namn. Emittenterna svarar för kostnaderna för dessa värdeandelskonton. Värdepapperscentralen får dock uppbära ersättning av kontoinnehavaren för sådana noteringar och kontobesked som beror på att en värdeandel överförs till ett konto i ett annat värdeandelsregister eller på pantsättning av en värdeandel, överlåtelsebegränsning eller åtgärder som nämns i 5 § lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen skall öppna ett värdeandelskonto för envar som

10 §

Värdeandelsregistrets tjänster som kontoförande institut

När värdepapperscentralen är kontoförande institut för ett värdeandelskonto, svarar de i 4 § 1 mom. avsedda värdeandelarnas emittenter för kostnaderna som föranleds av de värdeandelskonton som förs i värdeandelsägarnas namn.

Gällande lydelse

förbinder sig att följa kontoavtal samt fullgöra betalnings- och andra förpliktelser i anslutning till värdeandelskontot.

Föreslagen lydelse

Värdepapperscentralen får emellertid uppbära ersättning av kontoinnehavaren för sådana registreringar och kontobesked som beror på att en värdeandel överförs från ett avgiftsfritt värdeandelskonto som avses i denna paragraf till ett konto som förs av ett annat kontoförande institut, på pantsättning av en värdeandel, på en överlåtelsebegränsning eller på sådana åtgärder som avses i 5 § lagen om värdeandelskonton.

För de kostnader som föranleds av värdeandelskontona kan emellertid enligt värdepapperscentralens regler och kontoavtalet uppbäras ersättning hos andra kontoinnehavare än fysiska personer.

Värdepapperscentralen skall öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig att iaktta kontoavtalet samt betala de avgifter och fullgöra de övriga skyldigheter som har samband med värdeandelskontot.

*10 a §****Avgifter för värdeandelsregistrets tjänster***

Avgifterna för de tjänster som värdepapperscentralen producerar i samband med värdeandelsregistret skall vara skäliga och för samtliga kontoförande institut och emittenter fastställas på opartiska grunder.

Finansministeriet bestämmer vid behov vilka omständigheter som skall beaktas vid bedömningen av den skälighet och opartiskhet som avses i 1 mom. De enligt bestämmelserna fastställda avgifterna skall dels täcka produktionskostnaderna, dels ge en skälig avkastning på den investerade kapitalet.

*11 §****Personer som sköter värdeandelsregister***

Den registeransvarige skall bland sina anställda utse minst en person att sköta värdeandelsregistret. Den som sköter registret skall vara en myndig person som inte är försatt i konkurs eller har meddelats näringsförbud. Minst en av dem som sköter registret skall ha avlagt juris kandidatexamen och

*11 §****Registeransvariga***

De registeransvariga skall besluta om avslag på registreringsansökningar och fatta övriga registreringsbeslut som kräver juridisk sakkunskap samt besluta om att ge andra än kontoinnehavare upplysningar eller utredningar om värdeandelskonton.

Gällande lydelse

vara bosatt i Finland. Den som sköter registret skall dessutom uppfylla de behörighetsvillkor som vederbörande ministerium har uppställt.

När någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister skall finansinspektionen och värdepapperscentralen underrättas om detta.

Den som sköter ett värdeandelsregister beslutar om avslag på noteringsansökningar. Dessutom fattar han övriga noteringsbeslut som kräver juridisk sakkunskap. Han beslutar även om att ge andra än kontoinnehavarna upplysningar och utredningar om värdeandelskonton.

13 §

Värdepapperscentralens uppgifter

Värdepapperscentralen skall sköta gemensamma uppgifter inom värdeandelssystemet. I detta syfte skall värdepapperscentralen

1) upprätthålla de centrala datasystem som värdeandelssystemets funktion förutsätter,

2) föra de förteckningar som avses i 4 § denna lag och i 3 och 4 §§ lagen om värdeandelskonton samt det värdeandelsregister som avses i 7 § 2 mom. i denna lag,

3) tillhandahålla tjänster i samband med utnyttjandet och hanteringen av de förteckningar som värdepapperscentralen för samt i samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet,

4) bestämma reglerna och principerna för datakommunikationen mellan värdeandelsregistren, identifikationssignum för värdeandelar och rättsinnehavare samt övriga gemensamma rutiner inom värdeandelssystemet,

5) bestämma de dagar (*registerdagar*) då värdeandelsregistren skall vara i funktion,

6) bestämma hur sådana fel och oklarheter skall utredas som har uppstått vid överföringar mellan värdeandelsregistren,

7) bestämma de data- och registersäkerhetsrutiner som skall iaktas i samband med värdeandelskonton samt bestämma hur sådana beslutsdokument och kopior som hänförs till beslut i värdeandelsregistren skall förvaras,

8) övervaka att de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas antal motsvarar det

Föreslagen lydelse

De som av kontoförande institut och underinstitut utses till registeransvariga skall uppfylla de behörighetsvillkor som värdepapperscentralen har uppställt.

Finansinspektionen och värdepapperscentralen skall underrättas om att registeransvariga utses eller entledigas.

13 §

Värdepapperscentralens uppgifter

Värdepapperscentralen skall sköta gemensamma uppgifter inom värdeandelssystemet. I detta syfte skall värdepapperscentralen

1) upprätthålla de centrala datasystem som värdeandelssystemets funktion förutsätter,

2) upprätthålla det värdeandelsregister som avses i denna lag samt föra de förteckningar som avses i 4 § denna lag samt i 3 och 4 § lagen om värdeandelskonton,

3) tillhandahålla tjänster i samband med utnyttjandet och hanteringen av de förteckningar som värdepapperscentralen för samt i samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet,

4) upprätthålla datasystem för det register över ägande med insynsställning som avses i 5 kap. värdepappersmarknadslagen,

5) övervaka att de på värdeandelskontona registrerade värdeandelarnas antal motsvarar

Gällande lydelse

antal som är i omlopp,

9) föra en förteckning över sådana panträtter som avses i 7 § 1 mom. lagen om värdeandelskonton,

10) i övrigt sörja för värdeandelsystemets tillförlitlighet och utveckling samt vid behov utfärda anvisningar i anslutning härtill.

Värdepapperscentralen får utöver sådan verksamhet som avses i denna lag och som är tillåten för en clearingorganisation bedriva endast därtill nära ansluten verksamhet.

15 §

Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs

Utöver vad 13 § stadgar om värdepapperscentralens uppgifter utfärdas regler för dess verksamhet. För värdepapperscentralens föreskrifter och regler skall statsrådets fastställelse utverkas. Statsrådet skall före fastställelsen begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om ansökan. Om Finlands Bank ger ett negativt utlåtande i frågor som hör till dess lagstadgade uppgifter, får föreskrifterna eller reglerna inte fastställas till denna del.

Registeransvariga skall innan de börjar föra register förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter. Värdeandelsemittenter skall innan deras värde-

Föreslagen lydelse

det antal som är i omlopp, *samt*

6) i övrigt sörja för värdeandelsystemets och värdeandelsregistrets tillförlitlighet och utveckling samt vid behov utfärda anvisningar i anslutning härtill.

Värdepapperscentralen får utöver sådan verksamhet som avses i denna lag och som är tillåten för en clearingorganisation bedriva endast därtill nära ansluten verksamhet.

Värdepapperscentralen kan med statsrådets tillstånd överföra skötseln av uppgifter som avses i denna lag på någon annan sammanlutning.

15 §

Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs

I värdepapperscentralens regler skall meddelas föreskrifter om

1) principerna för datakommunikationen mellan värdepapperscentralen och de kontoförande instituten, om identifikationssignum för värdeandelar och rättsinnehavare samt om övriga gemensamma rutiner inom värdeandelsystemet,

2) de kontoförande institutens minimiöppethållningstider,

3) utredning av fel och oklarheter som har uppkommit inom registreringsverksamheten,

4) data- och registersäkerhetsrutiner som skall iaktas inom de kontoförande institutens verksamhet samt om förvaring av de kontoförande institutens beslutsdokument och kopior av dem, samt

5) uppgifter som skall lämnas i ansökan om auktorisation som kontoförande institut.

För värdepapperscentralens regler skall utverkas statsrådets fastställelse. Statsrådet skall före fastställelsen begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om ansökan. Om Finlands Bank ger ett negativt utlåtande om sådant som hör till dess lagstadgade uppgifter, får reglerna inte fastställas till denna del.

De kontoförande instituten och deras underinstitut skall förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler. Värdeandelsemittenter skall förbinda sig att följa värdepap-

Gällande lydelse

andelar kan överföras till värdeandelssystemet förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter.

Värdepapperscentralens styrelse övervakar att värdepapperscentralens regler, föreskrifter och anvisningar iakttas inom värdepapperscentralen. Dessutom övervakar värdepapperscentralens styrelse att de registeransvariga följer stadgandena om värdeandelssystemet samt de med stöd av dem utfärdade reglerna, föreskrifterna och anvisningarna. Värdepapperscentralens styrelse skall underrätta finansinspektionen om att en registeransvarig förfar på ett sätt som uppenbart strider mot stadgandena, reglerna eller föreskrifterna, ifall denne utan dröjsmål inte rättar sitt förfarande eller situationen inte rättas till på något annat sätt. Finansinspektionen skall dock alltid underrättas om ett förfarande som i väsentlig grad eller gång på gång strider mot stadgandena, reglerna eller föreskrifterna. De registeransvariga och andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster skall på begäran ge värdepapperscentralen de specificerade upplysningar som den behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt denna paragraf.

16 §

Internationella förbindelser

I egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral samarbetar värdepapperscentralen med utländska nationella och internationella värdeandelsregister, clearing- och depositionsinstitut samt värdepapperscentraler. De konton och förteckningar som samarbetet förutsätter förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister. Värdepapperscentralen utfärdar regler för samarbetet.

17 §

Värdepapperscentralens ansvar

Om någon annan registeransvarig inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning av värdepapperscen-

Föreslagen lydelse

perscentralens regler innan deras värdeandelar kan överföras till värdeandelssystemet.

Värdepapperscentralens styrelse övervakar att värdepapperscentralens regler och anvisningar iakttas inom värdepapperscentralen. Dessutom övervakar värdepapperscentralens styrelse att de kontoförande instituten och deras underinstitut iakttar bestämmelserna om värdepapperscentralens verksamhet samt de med stöd av dem utfärdade reglerna, föreskrifterna och anvisningarna. Värdepapperscentralens styrelse skall underrätta finansinspektionen om att ett kontoförande institut eller dess underinstitut förfar på ett sätt som uppenbart strider mot bestämmelserna, reglerna eller föreskrifterna, om inte förfarandet omedelbart rättas till eller situationen reder upp sig på något annat sätt. Finansinspektionen skall dock alltid underrättas om förfaranden som väsentligen eller upprepade gånger bryter mot bestämmelserna, reglerna eller föreskrifterna. De kontoförande instituten, deras underinstitut och andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster skall på begäran ge värdepapperscentralen de specificerade upplysningar som den behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt denna paragraf.

16 §

Internationella förbindelser

I egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral samarbetar värdepapperscentralen med utländska nationella och internationella värdeandelsregister, clearing- och depositionsinstitut samt värdepapperscentraler. De konton och förteckningar som samarbetet förutsätter förs inom värdeandelsregistret. Värdepapperscentralen utfärdar regler för samarbetet.

17 §

Sekundärt ansvar för skador som skall ersättas av kontoförande institut

Om ett kontoförande institut inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning ur den registreringsfond

Gällande lydelse

tralen. Värdepapperscentralen har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av den ersättningskyldige.

18 §

Tryggande av värdepapperscentralens risktäckningskapacitet

Värdepapperscentralen skall bilda en fond för att trygga uppfyllandet av de förpliktelser som den har enligt denna lag och enligt lagen om värdeandelskonton (*värdepapperscentralens fond*). Inbetalningar till fonden skall göras av de registeransvariga och av dem som anlitar värdepapperscentralens tjänster, likväl inte av i 10 § avsedda kunder. Vilka sammanslutningar som är skyldiga att avsätta medel till fonden anges närmare i fondens stadgar. Medel skall avsättas till värdepapperscentralens fond så att dess kapital tillsammans med den i 19 § angivna fonden uppgår till etthundratio miljoner mark vid den tidpunkt som värdepapperscentralens styrelse bestämmer, dock senast 15 år efter att denna lag har trätt i kraft.

Det ersättningsbelopp som värdepapperscentralen med stöd av sin regressrätt med stöd av 17 § har uppburit av en ersättningskyldig skall avsättas till värdepapperscentralens fond, till den del som ersättningen har betalats ur fonden.

Värdepapperscentralen kan ålägga en registeransvarig som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten att teckna en ansvarsförsäkring som värdepapperscentralen har godkänt för att täcka skadeståndsansvaret enligt lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen har rätt att teckna en ansvarsförsäkring för att täcka sitt ansvar enligt 17 § och att använda värdepapperscentralens fond som självriskandel för denna försäkring.

Föreslagen lydelse

som avses i 18 §. Registreringsfonden har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av den ersättningskyldige.

18 §

Registreringsfonden

Värdepapperscentralens styrelse skall bilda en fond (*registreringsfonden*) för att trygga kontoförande instituts skadeståndsansvar enligt lagen om värdeandelskonton. De kontoförande instituten skall betala in garantiavgifter till registreringsfonden. I registreringsfondens stadgar kan föreskrivas att finska staten, andra stater, Finlands Bank och utländska centralbanker inte behöver betala sådana avgifter. Garantiavgifter skall betalas in tills registreringsfondens kapital uppgår till minst 0,000048 procent av de värdeandelars genomsnittliga sammanräknade gängse värde som under de senaste fem åren har förvarats inom värdeandelssystemet, likväl till minst 20 miljoner euro.

De kontoförande instituten skall betala in garantiavgifter tills varje instituts andel av avgifterna, enligt vad som föreskrivs i registreringsfondens stadgar, motsvarar dess andel av de ansvarsförbindelser som fonden skall täcka. Garantiavgifterna skall baseras på antalet registreringar i värdeandelssystemet, på registreringarnas eurobelopp samt på de förvarade värdeandelarnas gängse värde. Samma garantiavgiftsgrund skall iaktas för varje i registreringsfondens stadgar angiven kategori av avsättningskyldiga kontoförande institut.

Med avvikelse från 1 och 2 mom. skall ett kontoförande institut som blir medlem i registreringsfonden efter att dennas kapital har uppnått det minimibelopp som anges i 1 mom. betala in 3 procent av fondens minimikapital som förskott på garantiavgiften när medlemskapet börjar. Förskottet på garantiavgiften räknas det kontoförande institutet till godo när dettas betalningsandel bestäms enligt 20 §.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

18 a §

Registreringsfondens betalningsskyldighet

Om ett kontoförande institut inte har betalt en skadelidandes klara och ostridiga ersättningsfordran, som det svarar för enligt lagen om värdeandelskonton, kan den skadelidande anmäla detta till finansinspektionen.

Finansinspektionen skall inom 21 dagar efter en anmälan som avses i 1 mom. eller efter att på något annat sätt ha blivit informerad, besluta om registreringsfonden skall betala den skadelidandes fordringar. En förutsättning för betalningsskyldigheten är att orsaken till den uteblivna betalningen av en i 1 mom. angiven fordran är att det kontoförande institutet har blivit försatt i konkurs, undergår företagssanering eller annars enligt finansinspektionens bedömning inte endast tillfälligt är insolvent samt att det finns tillräcklig utredning om saken.

Finansinspektionen skall underrätta registreringsfonden, det kontoförande institutet, finansministeriet och värdepapperscentralen om sitt beslut enligt 2 mom.

För att finansinspektionens i 2 mom. avsedda beslut skall kunna verkställas och för att beslut om ersättningar till enskilda skadelidande skall kunna fattas skall det kontoförande institutet tillstålla registreringsfonden och finansinspektionen upplysningar om alla innehavare av kontoförda rättigheter och deras fordringar som avses i 1 mom.

18 b §

Fordringar som ersätts

Till en och samma skadelidande betalas av registreringsfondens medel beloppet av den skadelidandes ersättningsfordran på ett och samma kontoförande institut, dock högst 25 000 euro. Registreringsfonden är emellertid skyldig att betala högst 10 miljoner euro i ersättning för skador som har samband med ett och samma skadefall.

Till fysiska personer betalas ersättning ur registreringsfonden före andra skadelidande.

Ersättningen till en skadelidande skall räknas enligt det gängse värdet den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 18 a § 2 mom. eller den dag då det konto-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förande institutets insolvens konstaterades, beroende på vilken dag som infaller tidigare. Ersättning betalas till en skadelidande som har ostridig rätt till de fordringar som det kontoförande institutet innehar. Om flera har samfälld rätt till ersättningen skall varje samägares andel beaktas när den skadelidandes ersättning räknas ut.

Ur registreringsfonden kan inte ersättas tillgångar som har åtkommit genom ett brott för vilket en fällande dom har meddelats enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen.

18 c §

Utbetalning av ersättningar

Registreringsfonden skall betala skadelidandes fordringar utan obefogat dröjsmål, likväl inom tre månader efter finansinspektionens beslut enligt 18 a § 2 mom. Om det kontoförande institutet före det i 18 a § 2 mom. angivna beslutet träder i likvidation, undergår företagssanering eller försätts i konkurs, kall tiden räknas från likvidations-, sanerings- eller konkursbeslutet. På ersättningskulden skall betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen (633/1982) räknat från den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 18 a § 2 mom.

Finansinspektionen kan av särskilda skäl med högst tre månader förlänga den tid inom vilken ersättningsfonden skall betala de skadelidandes fordringar. Oavsett en eventuell förlängning skall registreringsfonden emellertid betala ersättningen utan dröjsmål i det fall att en senare betalning vore oskälig från ersättningstagarens synpunkt.

Om registreringsfonden inte ersätter en skadelidandes fordran inom den i 1 och 2 mom. angivna tiden, får den skadelidande en indrivningsbar fordran på registreringsfonden.

Om en skadelidande eller dennes representant är åtalad för häleribrott enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen, kan registreringsfonden utan hinder av 1 och 2 mom. skjuta upp betalningen till dess att en domstol har avgjort ärendet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 d §

Registreringsfondens informationsskyldighet

Registreringsfonden skall skriftligen informera det kontoförande institutets alla kunder om finansinspektionens beslut enligt 18 a § 2 mom. Dessutom skall registreringsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder de skadelidande skall vidta för att trygga sina fordringar. Kungörelsen skall också publiceras på de officiella språken i det största dagstidningarna inom det kontoförande institutets verksamhetsområde.

Registreringsfonden kan bestämma en tid på minst sex månader inom vilken de skadelidande skall vidta åtgärder för att trygga sina fordringar. Fonden får emellertid inte vägra betala en ersättning i det fall att den skadelidande av något tvingande skäl inte har kunnat bevaka sin fordringsrätt inom den utsatta tiden.

19 §

Clearingfond

Värdepapperscentralen skall enligt värdepappersmarknadslagen ha en clearingfond.

Den fond som avses i 18 § och clearingfonden kan med tillstånd av vederbörande ministerium, i syfte att främja en rationell och effektiv förvaltning av tillgångarna, sammanslås till en enda fond om det kan garanteras att sammanslagningen inte minskar värdepapperscentralens risktäckningskapacitet och att de belopp som avkrävs de fonderingsskyldiga inte ökar jämfört med läget då fonderna är fristående från varandra.

20 §

Stadgarna för och förvaltningen av värdepapperscentralens fond

För värdepapperscentralens fonds stadgar skall statsrådets fastställelse utverkas.

Av stadgarna skall framgå

- 1) fondens namn och hemort,
- 2) grunderna för bestämmande av fonde-

19 §

Clearingfond

I fråga om värdepapperscentralens skyldighet att bilda en clearingfond gäller vad som bestäms i 4 a kap. 7 § värdepappersmarknadslagen.

Registreringsfonden och clearingfonden kan med finansministeriets tillstånd, i syfte att främja en rationell och effektiv förvaltning av tillgångarna, sammanslås till en enda fond om det kan garanteras att sammanslagningen inte minskar värdepapperscentralens risktäckningskapacitet och att fonderingsskyldigheten för de institut som skall betala in garantiavgifter till fonderna inte ökar jämfört med läget före sammanslagningen.

20 §

Registreringsfondens stadgar och förvaltning

Registreringsfondens stadgar fastställs av statsrådet.

Av stadgarna skall framgå

- 1) fondens namn och hemort,
- 2) grunderna för bestämmande av garanti-

Gällande lydelse

ringsbeloppen,

3) grunderna för användning av fondens tillgångar till att täcka värdepapperscentralens ansvar,

4) huvudprinciperna för placeringen av fondens tillgångar och för fondens upplåning,

5) grunderna för användning av fondens årliga överskott samt för eventuell utdelning och återbäring av fondens överskottsmedel,

6) fondens räkenskapsperiod,

7) behörighetsvillkoren för revisorerna samt deras antal och mandatperiod,

8) förfarandet vid ändring av stadgarna.

Fonden sköts av värdepapperscentralens styrelse enligt vad som i fondens stadgar bestäms om förvaltningen.

21 §

Beslut om fonderingen

Värdepapperscentralens styrelse bestämmer årligen, efter att ha hört de fonderingsskyldiga sammanslutningarna, det minsta belopp som skall avsättas till värdepapperscentralens fond. Detta minimibelopp skall fastställas av vederbörande ministerium på framställning av värdepapperscentralen. Värdepapperscentralens styrelse beslutar om beloppet av envar fonderingsskyldig sammanslutnings inbetalning till fonden. *Beloppet skall korrelera med värdepapperscentralens riskexponering till följd av de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas verksamhet. Beräkningsgrunden skall vara densamma för samtliga registeransvariga och densamma för varje fonderingsskyldig som anlitar värdepapperscentralens tjänster.*

Fondens tillgångar skall placeras på ett säkert sätt och så att fondens likviditet tryggas. Fondens tillgångar får inte placeras i fastigheter eller i sådana aktier eller andra värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet.

Föreslagen lydelse

avgifterna till fonden,

3) tillgångar som utöver kontanter kan godtas som garantiavgifter samt principerna för värdering av tillgångarna,

4) proceduren för betalning av ersättningar ur fonden,

5) huvudprinciperna för placeringen av fondens tillgångar och fondens upplåning,

6) grunderna för utbetalning av fondens årliga avkastning samt för återbetalning av fondens medel till de kontoförande institut som varit skyldiga att betala in garantiavgifter,

7) fondens räkenskapsperiod,

8) behörighetsvillkoren för revisorerna samt deras antal och mandatperiod, samt

9) förfarandet vid ändring av stadgarna.

Fonden sköts av värdepapperscentralens styrelse enligt vad som i fondens stadgar bestäms om förvaltningen.

21 §

Registreringsfondens medelsförvaltning

Värdepapperscentralens styrelse bestämmer *halvårsvis*, efter att ha hört de fonderingsskyldiga kontoförande instituten, det minsta belopp som skall *insamlas till registreringsfonden genom garantiavgifterna. Finansministeriet fastställer minimibeloppet på framställning av värdepapperscentralen. Värdepapperscentralens styrelse beslutar om storleken av ettvarit fonderingsskyldigt kontoförande instituts garantiavgift.*

Registreringsfondens penningmedel skall placeras på ett säkert sätt och så att registreringsfondens likviditet tryggas. Registreringsfondens penningmedel får inte placeras i fastigheter eller i sådana aktier eller andra värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet.

Ett kontoförande institut som har betalat in

Gällande lydelse

Fonden kan enligt vad som bestäms i stadgarna uppta kredit, om dess kapitalbas inte räcker för att täcka fondens ansvar.

22 §

Fondens självständighet och återbetalning av medel

Värdepapperscentralens fond kan inte betraktas som värdepapperscentralens eller de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas tillgångar. En registeransvarig eller en sammanslutning som anlitar värdepapperscentralens tjänster har inte rätt att återkräva gjorda inbetalningar. I fondens stadgar kan det likväl bestämmas att värdepapperscentralens styrelse får dela ut fondens avkastning och återbetala fondens medel, efter att fondens kapital uppnått det minimibelopp som 18 § stadgar. Utdelning får emellertid ske endast under förutsättning att fondens kapital inte underskrider minimibeloppet.

Föreslagen lydelse

garantiavgift har enligt vad som föreskrivs i registreringsfondens stadgar rätt att byta ut en såsom garantiavgift betald tillgångspost mot en annan. I så fall får det fonderingsskyldiga institutets andel av avgifterna emellertid inte minska.

Om registreringsfondens kapital, efter att ersättning betalats till skadelidande eller efter att återbetalning gjorts enligt 22 § 3 mom., underskrider det minimibelopp som anges i 18 § 1 mom. skall kapitalet inom tre månader efter ersättningen eller återbetalningen åter ökas till minimibeloppet.

Registreringsfonden får enligt vad som bestäms i stadgarna uppta kredit, om dess kapitalbas inte räcker för att täcka fondens ansvarsförbindelser.

22 §

Registreringsfondens avkastning och återbetalning av medel

Den av ett kontoförande institut inbetalda garantiavgiftsandelens kan anses höra till det kontoförande institutets tillgångar. Det kontoförande institutet har emellertid inte rätt att kräva avskiljande av sin andel av registreringsfonden och inte heller att överlåta den till tredje man i andra fall än sådana som avses i 3 mom.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. skall den årliga avkastningen på registreringsfondens tillgångar delas ut till de kontoförande instituten i förhållande till vad de betalt i garantiavgifter, efter att de nödvändiga kostnaderna för fondens förvaltning dragits av från avkastningen.

Om den verksamhet som orsakar fonderingsskyldigheten avslutas, skall registreringsfonden så som bestäms i stadgarna på det kontoförande institutets begäran återbetala den relativa andel av fondtillgångarna som institutet har betalt till fonden. Återbetalningen kan göras tidigast då tre år har förflutit efter avslutandet av den verksamhet som orsakat fonderingsskyldigheten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På grund av det kontoförande institutets verksamhet skadelidande rättsinnehavares ersättningsfordringar skyddas av registreringsfonden till dess att garantiavgifterna har återbetalts. Den andel som skall återbetalas räknas inte som fondens kapital och kan således inte användas till betalning av ersättningsfordringar som har uppkommit efter avslutandet av det kontoförande institutets verksamhet.

22 a §

Besvärsrätt

Ett kontoförande institut har rätt att hänskjuta ett beslut som registreringsfonden fattat med stöd av denna lag till finansinspektionen inom 30 dagar efter delfåendet av beslutet.

23 §

Rättelsenämnden

I anslutning till statsrådet finns en rättelsenämnd som har till uppgift att handlägga och avgöra de rättelseansökningar som avses i 36 § lagen om värdeandelskonton. Nämnden skall i sin verksamhet iaktta laga rättegångsordning, och dess medlemmar har domaransvar. Utöver vad 36 § 3 mom. lagen om värdeandelskonton stadgar skall värdepapperscentralen svara för nämndens kostnader. I värdepapperscentralens stadgar kan det bestämmas hur de registeransvariga, de som anlitar värdepapperscentralens tjänster samt parterna i de ärenden som nämnden behandlar skall täcka dessa kostnader.

24 §

Rättelsenämndens sammansättning och beslutförhet

Rättelsenämnden består av en ordförande, en vice ordförande och fyra andra medlemmar. Ordföranden, vice ordföranden och de övriga medlemmarna utses av statsrådet för tre år. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha erfarenhet av domarvärv och skall inte kunna anses företräda de registeransvarigas, vär-

23 §

Rättelsenämnden

(upphävs)

24 §

Rättelsenämndens sammansättning och beslutförhet

(upphävs)

Gällande lydelse

deandelsemittenternas eller placerarnas intressen. Två av medlemmarna skall utses bland personer som kan anses företräda placerarna och två på förslag av värdepapperscentralens bolagsstämma. I båda förslagen skall nämnas minst fyra personer.

Nämnden är beslutförför när ordföranden eller vice ordföranden samt två andra medlemmar är närvarande vid mötet.

26 §

Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen beslutar värdepapperscentralen på ansökan av den registeransvarige som företräder emittenten. Värdepapperscentralen skall före beslutet underrätta Finlands Bank, ifall det är fråga om en ansökan som har betydelse för skötseln av bankens lagstadgade uppgifter.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om den registeransvariges ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant värdepapper, skall värdepapperscentralen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdepapperscentralen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som noteras i värdeandelssystemet och om noteringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdepapperscentralen kontrollera att emittenten, i ett avtal som emittenten har ingått tillsammans med en eller flera registeransvariga eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt noterad i värdeandelssystemet.

En värdepappersägare eller hans företrädare kan från och med den tidpunkt som avses i 1 mom. ansöka om att äganderätten noteras i det värdeandelsregister som emittenten anvisat. Sökanden skall överlåta värdepapperet

Föreslagen lydelse

26 §

Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen beslutar värdepapperscentralen på ansökan av emittenten. Värdepapperscentralen skall före beslutet underrätta Finlands Bank, ifall det är fråga om en ansökan som har betydelse för skötseln av bankens lagstadgade uppgifter.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om emittentens ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant värdepapper, skall värdepapperscentralen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdepapperscentralen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som registreras i värdeandelssystemet och om registreringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdepapperscentralen kontrollera att emittenten, i ett avtal som emittenten har ingått med ett eller flera *kontoförande institut* eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt registrerad i värdeandelssystemet.

En värdepappersägare eller hans företrädare kan från och med den tidpunkt som avses i 1 mom. hos *det kontoförande institut* som emittenten anvisat ansöka om att äganderätten registreras. Sökanden skall överlåta vär-

Gällande lydelse

till den registeransvarige och visa att han har sådan rätt att förfoga över värdepapperet som avses i lagen om skuldebrev (622/47). Den registeransvarige skall notera värdepapperet på det värdeandelskonto som sökanden uppgett, med iakttagande av vad som stadgas i lagen om värdeandelskonton.

Ett värdepapper som överlåtits till den registeransvarige skall förses med anteckning om att det har överförts till värdeandelssystemet.

26 c §

Omräkning av masskuldebrevslån till euro

Värdepapperscentralen kan på ansökan av en emittent godkänna att ett masskuldebrevslån eller en därmed jämförbar skuldförbindelse som har överförts till värdeandelssystemet räknas om från mark eller någon annan nationell valutaenhet till enheten euro, i enlighet med artikel 8.4 i rådets förordning (EG) nr 974/98 om införande av euron. Tidpunkten för omräkningen skall bestämmas i värdepapperscentralens beslut om godkännande av omräkningen. Den som för värdeandelsregistret skall, i enlighet med värdepapperscentralens regler och omräkningsbeslut, vidta de till omräkningen hörande åtgärderna i samband med att denna genomförs.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till värdeandelssystemet skall ett emissionskonto öppnas. *Emissionskonton förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister.*

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har noterats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller på ett kommissionskonto som avses i 16 § i nämnda

Föreslagen lydelse

depapperet till det *kontoförande institutet* och visa att han har sådan rätt att förfoga över värdepapperet som avses i lagen om skuldebrev (622/1947). Det *kontoförande institutet* skall registrera värdepapperet på det värdeandelskonto som sökanden uppgett, med iakttagande av vad som bestäms i lagen om värdeandelskonton.

Ett värdepapper som överlåtits till det *kontoförande institutet* skall förses med en anteckning om att det har överförts till värdeandelssystemet.

26 c §

Omräkning av masskuldebrevslån till euro

Värdepapperscentralen kan på ansökan av en emittent godkänna att ett masskuldebrevslån eller en därmed jämförbar skuldförbindelse som har överförts till värdeandelssystemet räknas om från mark eller någon annan nationell valutaenhet till enheten euro, i enlighet med artikel 8.4 i rådets förordning (EG) nr 974/98. Tidpunkten för omräkningen skall bestämmas i värdepapperscentralens beslut om godkännande av omräkningen. Det *kontoförande institutet* skall, i enlighet med värdepapperscentralens regler och omräkningsbeslut, vidta de till omräkningen hörande åtgärderna i samband med att denna genomförs.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till *värdeandelsregistret* skall ett emissionskonto öppnas.

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har registrerats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller på ett kommissionskonto som avses i 16 § i nämnda

Gällande lydelse

lag eller om ett internationellt depåbevis har utfärdats för värdeandelen, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av innehavaren av ett förvaltningskonto eller ett kommissionskonto eller en registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap 4 § värdepappersmarknadslagen. För uppgiften att sköta förvaltarregistreringen kan värdepapperscentralen också godkänna en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna. Vederbörande ministerium kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

Finansinspektionen kan meddela närmare bestämmelser om sättet för meddelande av uppgifter om värdeandelarnas verkliga ägare eller dennas ombud samt kontaktuppgifter för identifiering av dessa.

29 §

Tystnadsplikt

Den som är medlem i ett organ hos den registeransvarige eller värdepapperscentralen eller i rättelsenämnden eller som är anställd hos någon eller något av dem får inte yppa eller på något annat sätt röja vad han i sitt uppdrag har fått veta om en värdeandelsägares, emittents eller någon annans ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden. Beträffande sådana uppgifter som nämns i 28 § 3 mom. och andra sådana uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gälla tystnadsplikten även den som

Föreslagen lydelse

da lag, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av kommissionskontots innehavare, värdepapperscentralen, ett kontoförande institut eller av en annan sådan i 5 a § 3 mom. lagen om värdeandelskonton avsedd sammanslutning som kan få rätt att inneha ett förvaltningskonto. Finansministeriet kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om sättet för meddelande av uppgifter om värdeandelarnas verkliga ägare eller dennes ombud samt kontaktuppgifter för identifiering av dessa. Finansinspektionen kan meddela föreskrifter om den interna bokföringen för förvaltare av förvaltarregistrerade värdeandelar som har registrerats på förvaltningskonton i enlighet med 5 a § lagen om värdeandelskonton.

29 §

Tystnadsplikt

Den som i egenskap av medlem eller suppleant i ett kontoförande institut, underinstitut eller en värdepapperscentral, i dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen, i ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp eller i ett organ inom en sammanslutning av dessa, eller som är anställd hos eller utför uppdrag för dessa, har fått kännedom om en värdeandelsägares, emittents eller någon an-

Gällande lydelse

är medlem i ett organ eller anställd hos emittenten. Uppgiften får dock röjas, om den är offentliggjord eller om den till vars förmån tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke eller om det har stadgats eller i behörig ordning bestämts att en sådan uppgift får yppas.

Föreslagen lydelse

nan persons ekonomiska situation eller någons personliga förhållanden eller om en affärs- eller yrkeshemlighet, är skyldig att hemlighålla saken om inte den till vars förmån tystnadsplikten har bestämts ger sitt samtycke till att saken röjs. Uppgifter som skall hållas hemliga får inte heller lämnas till det kontoförande institutets, underinstitutets eller värdepapperscentralens bolags- eller andelsstämma eller till aktie- eller andelsägare som deltar i stämman. Beträffande sådana uppgifter som nämns i 28 § 3 mom. och andra uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gäller tystnadsplikten även den som är medlem eller suppleant i ett organ eller anställd hos emittenten eller utför uppdrag för denna.

29 a §

Informationsskyldighet

Ett kontoförande institut och ett underinstitut samt en värdepapperscentral, dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen, ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp och en sammanslutning av dessa har skyldighet att lämna i 29 § avsedda samt andra uppgifter om värdeandelskonton till de myndigheter som enligt lag har rätt att få sådana uppgifter. Bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter till en domstol finns i 17 kap. rättegångsbalken. Särskilda bestämmelser gäller skyldigheten att lämna uppgifter om värdeandelskonton för beskattningen.

Ett kontoförande institut, ett underinstitut och en värdepapperscentral, dessas holdingsammanslutning eller en sammanslutning som enligt 1 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen har bestämmande inflytande i värdepapperscentralen samt ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp har rätt att lämna uppgifter som avses i 1 mom. till en sammanslutning som hör till samma koncern, om bestämmelserna i 1 mom. gäller dess förvaltningsorgans medlemmar och anställda eller om de har motsvarande tystnadsplikt och om informationen behövs med tanke på den mottagande sammanslutnings riskhantering.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 9 kap. 12 § 4 mom. lagen om aktiebolag gäller inte kontoförande institut, underinstitut eller företag som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa.

29 b §

Identifiering av kunder

Ett kontoförande institut, ett underinstitut och en värdepapperscentral samt ett finansiellt institut som hör till dessas konsolideringsgrupp skall konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna till arten av kundernas affärsverksamhet samt grunderna för att de anlitar institutets tjänster. Om det är sannolikt att en kund handlar för en annans persons räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne.

I fråga om identifiering av kunder gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iakttas vid identifiering av kunder enligt 1 mom.

30 a §

Finansinspektionens rätt att få uppgifter

Finansinspektionen har rätt att av ett kontoförande institut som avses i 7 § 4 mom. få de uppgifter som tillsynen förutsätter samt kopior av de handlingar som den anser behövliga för tillsynen. Finansinspektionen har dessutom rätt att hos ett sådant institut utföra för tillsynen nödvändig granskning.

Denna lag träder i kraft den

Värdepapperscentralen kan på ansökan fastställa en sådan sammanslutnings rätt att verka som kontoförande institut som har fört värdeandelsregister enligt en koncession som har beviljats före denna lags ikraftträdande. En sådan sammanslutning skall inom tre månader efter att denna lag trätt i kraft ansöka om fastställelse av sin auktorisation eller upphöra med sin verksamhet. Om auktorisationen har sökts inom den nämnda tiden och inte fastställts inom sex månader

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

efter att denna lag trätt i kraft, skall verksamheten avslutas och omedelbart överföras till värdepapperscentralen, om inte finansministeriet av någon särskilt anledning förlänger tidsfristen. En ansökan om fastställelse av auktorisationen kan behandlas och avgöras redan innan denna lag har trätt i kraft. Även om auktorisationen inte har fastställts när denna lag träder i kraft, skall lagen tillämpas på sammanslutningen i fråga. Auktorisationen av en sammanslutning som inte skall anses höra till de kategorier som avses i denna lags 7 § 1 eller 2 mom. kan emellertid fastställas endast till de delar som sammanslutningen har fört värdeandelsregister över sådana värdeandelar som avses i 4 § 1 mom.

Vad som ovan i 2 mom. bestäms om andra sammanslutningar än värdepapperscentralen som före denna lags ikraftträdande har fört värdeandelsregister, gäller i tillämpliga delar också sammanslutningar som bedriver motsvarande verksamhet med värdepapper som avses i denna lags 4 § 2 mom.

Sammanslutningar som avses i ovan i 2 och 3 mom. har inte rätt att kräva ersättning för kostnader för överföring av värdeandelskonton och data som har samband med dessa.

Till den registreringsfond som avses i 18 § skall betalas garantiavgifter så att fondens kapital inom sex månader efter att denna lag trätt i kraft uppgår till minst 20 miljoner euro. Femårsperioden för beräkningen av registreringsfondens minimikapital börjar den 1 januari 2001, varefter av de halvårsvis kontrollerade sammanräknade gängse värdena av de förvarade värdeandelarna beaktas en tiondedel och det gängse värdet i januari 2000, så att summan av de sammanräknade koefficienterna för de kontrollerade gängse värdena blir ett. Inom sex månader efter att denna lag trätt i kraft skall de medel som värdepapperscentralen har fonderat med stöd av 18 § i de lag som gäller vid ikraftträdande överföras till registreringsfonden.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelskonton**

I enlighet med riksdagen beslut

upphävs i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonto (827/1991) 7 §, mellanrubrik före 17 §, 25 §, 33 § 3 mom., 36—40 och 42 §, av dessa lagrum 7, 25 och 36 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1074/1996,

ändras 3 §, 4 § 1 mom., 5 a § 3 mom., 14—16 §, 18 § 1 mom., 19 och 20 §, 21 § 1 mom., 22—24 §, 28 § 1 mom., 29 § 3 mom., 30—32, 34 och 35 §, mellanrubriken efter 35 § samt 41 §,

av dessa lagrum 3 §, 4 § 1 mom., 15, 19 och 34 § samt mellanrubriken efter 35 § sådana de lyder i nämnda lag 1074/1996, 5 a 3 § mom. i lag 993/1998, 16 § i lag 325/1998, 20 och 32 § delvis ändrade i nämnda lag 1074/1996, 29 § 3 mom. i lag 820/1996 och 30 § delvis ändrad i nämnda lagar 820/1996 och 1074/1996, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis i nämnda lag 1074/1996, ett nytt 3 mom. samt till lagen nya 16 a—16 c § och en ny mellanrubrik före dem samt till lagen en ny 31 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Av ett värdeandelskonto skall framgå vilket kontoförande institut som för det. Ett värdeandelskonto skall individualiseras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer.

3 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn, hemort och postadress samt vid behov betalningsadress skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsnummer som värdepapperscentralen har fastställt. *Av identifikationsnumret skall i fråga om fysiska personer framgå födelsedatum.*

4 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över vilka slags värdeandelar som har noterats på värdeandelskonton i värdeandelsregistren.

3 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn *samt behövliga kontakt-, betalnings- och beskattningssuppgifter* skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsnummer som *överensstämmer med värdepapperscentralens föreskrifter.*

4 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över *de värdeandelar som har anslutits till värdeandelsystemet.*

5 a §

En registeransvarig, finska staten, Finlands

Ett förvaltningskonto kan innehas av *en*

Gällande lydelse

Bank, en utländsk centralbank eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen kan vara innehavare av ett förvaltningskonto. Även ett sådant utländskt institut som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av värdepapperscentralen godkännas som kontoinnehavare. På ett förvaltningskonto som förvaltas av ett utländskt institut som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet får utan hinder av 1 mom. också noteras sådana värdeandelar som ägs av en finsk medborgare eller en finsk sammanslutning eller stiftelse och som avses i 4 § 2 mom. lagen om värdeandelssystemet.

7 §

En panträtt som har noterats på ett värdeandelskonto till förmån för den som för värdeandelsregistret, nedan den registeransvarige, träder i kraft vid den tidpunkt då ett meddelande därom har tillställts värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall underrätta den registeransvarige om denna tidpunkt, och tidpunkten skall också antecknas på värdeandelskontot som noteringstidpunkt för rättigheten.

Den registeransvarige skall genast på eget initiativ avföra noteringen av sin panträtt när panträkten upphör.

Den registeransvarige har utan hinder av 26 § rätt att till värdet av de kontoförda värdeandelarna få betalning för de fordringar som härrör från skötseln av värdeandelskontot, om inte mer än tolv månader har förflutit sedan fordringarna förföll till betalning. Vid försäljning av värdeandelarna skall härvid iakttas 10 kap. 2 § handelsbalken.

14 §

Förmyndarskap noteras efter anmälan av förmyndarnämnden eller förmyndaren. Att en god man har utsetts noteras efter anmälan av förmyndarnämnden, gode mannen eller kontoinnehavaren.

Föreslagen lydelse

värdepapperscentral, en centralbank eller ett kontoförande institut. Även ett kreditinstitut eller värdepappersföretag som har rätt att bedriva förmögenhetsförvaltning enligt lagen om värdepappersföretag (579/1996), ett sådant utländskt institut som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av värdepapperscentralen godkännas som kontoinnehavare.

7 §

(upphävs)

14 §

Förordnande av intressebevakare eller begränsning av en rättsinnehavares handlingsbehörighet registreras på anmälan av intressebevakaren, förmyndarmyndigheten eller rättsinnehavaren själv.

Gällande lydelse

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom eller om att saneringsförfarande har börjat skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdepapperscentralen.

16 §

Över registeransvarigas, i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen (495/1989) nämnda fondbörsers, värdepappersförmedlares, clearingorganisationers och clearingmedlemmars, i 3 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) nämnda optionsföretags, finska statens och Finlands Banks värdeandelar samt över dessas kunders värdeandelar kan för sammanslutningarnas räkning, enligt vad som närmare utfärdas i värdepapperscentralens regler, föras särskilda värdeandelskonton (*kommissionskonton*) i syfte att organisera verksamheten hos en sådan clearingorganisation som nämns i 4 a kap. värdepappersmarknadslagen. Värdepapperscentralen kan godkänna som kontoinnehavare av ett kommissionskonto också en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna.

Kontoinnehavarens och kundernas värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet får inte noteras på samma kommissionskonto.

Om panträtt som hänför sig till sådana värdeandelar på kommissionskonton som avses i denna paragraph bestäms i 4 a kap. 11 §.

Föreslagen lydelse

15 §

Enligt värdepapperscentralens beslut kan till värdeandelssystemet överföras en rättsinnehavares identifieringsuppgifter från befolkningsdatasystemet eller registret över förmynderskapsärenden, samt uppgifter om rättsinnehavarens rätt att föfoga över värdeandelarna. Motsvarande uppgifter kan överföras också från handelsregistret samt övriga register över sammanslutningar och stiftelser.

16 §

En värdepapperscentral, en centralbanks, ett kontoförande institut, en clearingorganisation och en clearingmedlems eller dessas kunders värdeandelar kan så som närmare anges i värdepapperscentralens regler registreras på särskilda värdeandelskonton (kommissionskonton), i syfte att organisera verksamheten hos en sådan clearingorganisation som nämns i 4 a kap. värdepappersmarknadslagen (495/1989). Värdepapperscentralen kan som innehavare av ett kommissionskonto godkänna också en sådan utländsk sammanslutning som avses i 16 § lagen om värdeandelssystemet eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna.

Kontoinnehavarens och kundernas värdeandelar får inte registreras på samma kommissionskonto.

Om panträtt som hänför sig till sådana värdeandelar på kommissionskonton som avses i denna paragraph bestäms i 4 a kap. 11 §.

Registreringsförfarande

16 a §

Värdepapperscentralen eller ett annat kontoförande institut kan på uppdrag öppna värdeandelskonton för kunder.

Om en kund har gett ett kontoförande institut underinstitut i uppdrag att öppna eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

registrera ett konto, skall på detta tillämpas vad som föreskrivs om kontoförande institut.

16 b §

Ett värdeandelskonto jämte registreringar kan på kontoinnehavarens begäran överföras till ett annat kontoförande institut. En sådan överföring kan göras också då ett kontoförande instituts verksamhet har upphört eller dess verksamhet begränsats.

Värdepapperscentralen sköter överföringen av värdeandelskonton inom värdeandelsregistret. Det nya kontoförande institutet skall underrätta alla innehavare av rättigheter som hänförs till de på kontot registrerade värdeandelarna om överföringen.

På ett värdeandelskonto kan på panthavarens begäran registreras förbud mot överföring av ett pantsatt värdeandelskonto. Härvid får kontot inte överföras på kontoinnehavarens begäran utan panthavarens samtycke.

16 c §

Registreringsavgörandet fattas av det kontoförande institut som har hand om kontot.

På uppdrag av kontoinnehavaren kan också ett annat än i 1 mom. avsett kontoförande institut göra registreringar på kontot. På ett värdeandelskonto skall antecknas uppgifter om den ifrågavarande sammanslutningen samt om begränsningar av dennas befogenheter att göra registreringar.

Värdepapperscentralen eller en clearingorganisation kan göra registreringar som har samband med clearingorganisationsverksamhet enligt 4 a kap. värdepappersmarknadslagen, oavsett vilket kontoförande institut som för värdeandelskontot. Ett kontoförande institut kan på villkor som överensstämmer med värdepapperscentralens regler, i samband med en transaktion som har överlämnats till clearing och avveckling göra en tillfällig registrering på ett värdeandelskonto som förs av ett annat kontoförande institut.

Värdepapperscentralen kan på värdeandelskonton registrera emittenters prestationer, värdeandelars egenskaper, myndigheters anmälningar eller beslut eller överföring av uppgifter från myndigheters register. Värdepapperscentralen kan dessutom göra registreringar som har samband med upprätthållandet av värdeandelsregistret och avhjälpandet av störningar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Registreringsförfarande

(mellanrubrik upphävs)

17 §

17 §

18 §

Om den utredning som har lagts till grund för en ansökan om notering är bristfällig och ansökan inte genast skall avvisas eller avslås, skall den registeransvarige göra en tillfällig notering och uppmana sökanden att lämna tillräckliga tilläggsuppgifter. Sökanden skall underrättas om på vilket sätt ansökan är bristfällig, vilken dag han senast skall komplettera sin ansökan och vilka följderna är, om han inte iakttar kompletteringsuppmeningen. Vid behov kan en ny uppmaning ges.

18 §

Om den utredning som har lagts till grund för en ansökan om registrering är bristfällig och ansökan inte genast skall avvisas eller avslås, skall med anledning av att ansökan blir anhängig göras en tillfällig registrering och sökanden uppmanas att lämna tillräckliga tilläggsuppgifter. Sökanden skall underrättas om på vilket sätt ansökan är bristfällig, vilken dag han senast skall komplettera sin ansökan och vilka följderna är, om han inte iakttar kompletteringsuppmeningen. Vid behov kan en ny uppmaning ges.

19 §

Av varje beslut om notering skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter tas en säkerhetskopia som inte senare kan ändras. Säkerhetskopiorna samt kopior av de skriftliga handlingar som gäller grunderna för beslutet skall förvaras så som värdepapperscentralen bestämmer.

Den registeransvarige skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter föra en förteckning över de ansökningar om notering som har avvisats eller avslagits.

20 §

Den registeransvarige får inte uppbära avgifter för de noteringar som nämns i 13—15 §§.

Om de värdeandelskonton som på emittenternas bekostnad skall föras inom värdepapperscentralens värdeandelsregister stadgas i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

21 §

Den registeransvarige kan avföra en notering som grundar sig på en klart felaktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart felaktig lagtillämpning och avgöra ärendet på nytt.

22 §

Om en uppgift på ett värdeandelskonto

19 §

Värdepapperscentralen skall ombesörja att det av varje registrering tas en säkerhetskopia som inte senare kan ändras. Det kontoförande institutet skall förvara de handlingar som gäller beslutsgrunderna så som värdepapperscentralen bestämmer.

Det kontoförande institutet skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter föra en förteckning över de registreringsansökningar som har avvisats eller avslagits.

20 §

Det kontoförande institutet får inte uppbära avgifter för sådana registreringar som nämns i 13—15 §.

Bestämmelser om de värdeandelskonton som värdepapperscentralen skall föra på emittenternas bekostnad finns i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

21 §

Det kontoförande institutet kan avföra en registrering som grundar sig på en klart felaktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart felaktig lagtillämpning och avgöra ärendet på nytt.

22 §

Om en uppgift på ett värdeandelskonto

Gällande lydelse

innehåller ett klart skriv- eller räknefel, ett fel som beror på ett tekniskt fel eller ett fel eller en brist som kan jämföras med detta, skall den registeransvarige göra behövliga rättelser.

23 §

Vid rättelse av fel iakttas 17—19 §§ i tillämpliga delar.

Om ett ärende som gäller en *notering* är anhängigt i *rättelsenämnden* eller vid domstol, skall denna underrättas om att ett rättelseärende har väckts och tillställas avgörandet i saken.

24 §

Den registeransvarige skall omedelbart tillställa kontoinnehavaren ett besked om varje notering som har gjorts på kontot och om de avgöranden som nämns i 21 §. Andra som innehar rättigheter som har noterats på kontot skall tillställas ett motsvarande besked, om beslutet gäller deras rätt. Av beskedet skall grunderna för beslutet *samt möjligheterna att söka rättelse framgå*.

Den registeransvarige skall varje år i god tid före slutet av januari tillställa kontoinnehavaren ett kontoutdrag av vilket framgår alla de noteringar som var i kraft vid utgången av föregående år.

25 §

Den registeransvarige skall på registerdagarna underrätta värdepapperscentralen om ändringarna i de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas sammanlagda saldo, särskilt för varje slag av värdeandel. Meddelandet skall tillställas föreningen i en form som lämpar sig för automatisk databehandling.

När värdeandelar överförs till eller tas emot från ett annat värdeandelsregister, skall

Föreslagen lydelse

innehåller ett klart skriv- eller räknefel, ett tekniskt fel eller andra därmed jämförbara fel eller brister, skall ett *det kontoförande institutet* göra behövliga rättelser.

23 §

Vid rättelse av fel iakttas 16 c—19 § i tillämpliga delar. *Om ett felaktigt avgörande eller en felaktigt anteckning har gjorts av något annat än det kontoförande institut som för värdeandelskontot, kan också den som gjort registreringen rätta felet.*

Om ett ärende som gäller en registrering är anhängigt vid domstol, skall denna underrättas om att ett rättelseärende har väckts och tillställas avgörandet i saken.

24 §

Det kontoförande institutet skall omedelbart tillställa kontoinnehavaren ett besked om varje registrering som har gjorts på kontot och om de avgöranden som nämns i 21 §. Andra som innehar rättigheter som har registrerats på kontot skall tillställas ett motsvarande besked, om beslutet gäller deras rätt. Av beskedet skall grunderna för beslutet.

Det kontoförande institutet skall varje år i god tid före slutet av januari tillställa kontoinnehavaren ett kontoutdrag över de registreringar som var i kraft vid utgången av föregående år, om inte med kontoinnehavaren har avtalats om en annan tidpunkt för kontoutdraget. På begäran av kontoinnehavaren skall på kontoutdraget antecknas de förändringar som under kalenderåret eller någon annan räkenskapsperiod har skett på värdeandelskontot. Kontoutdrag som avses i detta moment ges avgiftsfritt.

25 §

(upphävs)

Gällande lydelse

den registeransvarige omedelbart meddela den som för den förteckning som nämns i 4 § 1 mom. och andra meningen i 4 § 2 mom. lagen om värdeandelssystemet. Den som för förteckningen skall också få information om den kontoinnehavare, från vars konto sådana värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet har överförts till ett annat värdeandelsregister eller till en annan kontoinnehavares konto i samma värdeandelsregister, och på motsvarande sätt om den kontoinnehavare, på vars konto har noterats en värdeandel som har tagits emot från ett annat värdeandelsregister eller har överförts inom samma värdeandelsregister.

28 §

Gentemot förvärvaren av en värdeandel eller en rättighet som hänför sig till en värdeandel kan inte göras en invändning om en i 4 § 2 mom. nämnd omständighet som inte har framgått av uppgifterna i det värdeandelsregister där den förvärvade värdeandelen vid överlåtelsen var noterad, om förvärvaren varken kände eller borde ha känt till omständigheten.

Föreslagen lydelse

28 §

Gentemot förvärvaren av en värdeandel eller en rättighet som hänför sig till en värdeandel kan inte göras en invändning om en i 4 § 2 mom. nämnd omständighet som inte vid överlåtelsepunkten har framgått av uppgifterna i värdeandelsregistret, om förvärvaren varken kände eller borde ha känt till omständigheten.

29 §

Om den registeransvarige har getts i uppdrag att sköta betalningen, skall på denne tillämpas vad 1 mom. stadgar om en emittent. Mot emittenten av en värdeandel kan inte ställas några krav, om han hade erlagt betalningen till den registeransvarige i tid. Detta gäller även emission av en andel eller rättighet som avses i 2 mom.

Om värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet har getts i uppdrag att sköta betalningen, skall på värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet tillämpas vad som i 1 mom. föreskrivs om emittenten. Mot emittenten av en värdeandel kan inte framföras några krav, om emittenten erlagt betalningen till värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet i tid. Detta gäller även emission av en andel eller rättighet som avses i 2 mom.

30 §

Den registeransvarige är oberoende av vårdslöshet skyldig att ersätta skada som har uppkommit genom

1) ett felaktigt avgörande som gäller en notering eller en rättelse, en anteckning som gjorts på värdeandelskontot eller ett kontobesked eller någon annan felaktighet eller brist i skötseln av värdeandelsregistret eller

30 §

Det kontoförande institutet är oberoende av vårdslöshet skyldigt att ersätta skada som har samband med de värdeandelskonton som det för, om skadan har uppkommit genom

1) ett felaktigt avgörande som gäller en registrering eller en rättelse, en anteckning som gjorts på värdeandelskontot eller ett kontobesked eller någon annan felaktighet eller brist i registreringsverksamheten,

Gällande lydelse

ett värdeandelskonto,

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandling eller underhåll av värdeandelsregistrets dataregister eller när data överförs till ett annat värdeandelsregister eller till värdepapperscentralen, eller genom

3) att uppgifter i värdeandelsregistret olovligen har lämnats ut, röjts eller nyttjats,

4) att den registeransvarige har låtit bli att fullgöra en betalning som grundar sig på en värdeandel och detta inte beror på emittentens förfarande eller att den registeransvariges betalning enligt 29 § inte är giltig gentemot rättsinnehavaren.

Den registeransvarige är skyldig att ersätta skada som han av någon annan än i 1 mom. nämnd orsak har vållat genom att bryta mot denna lag endast om skadan har orsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet.

31 §

Beror en skada på att den rösträtt som hänför sig till en aktie eller någon annan värdeandel inte har kunnat utnyttjas eller på att en värdeandel inte har kunnat säljas till ett visst pris vid en viss tidpunkt, är den registeransvarige skyldig att ersätta skadan endast om han har visat vårdslöshet som är grövre än lindrig.

Föreslagen lydelse

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandlingen av data som gäller värdeandelar eller rättsinnehavare,

3) att uppgifter om värdeandelar eller rättsinnehavare olovligen har lämnats ut, röjts eller nyttjats,

4) att det kontoförande institutet har låtit bli att fullgöra en betalning som grundar sig på en värdeandel och detta inte beror på emittentens förfarande eller att det kontoförande institutets betalning enligt 29 § inte är giltig gentemot rättsinnehavaren.

Skada behöver emellertid inte ersättas om det kontoförande institutet kan påvisa att skadan har orsakats av en sådan exceptionell och oförutsedd händelse utanför värdeandelssystemet, som det kontoförande institutet inte har kunnat förhindra och vars konsekvenser det inte kunnat undvika med iakttagande av all tänkbar omsorgsfullhet.

Det kontoförande institutet är skyldigt att ersätta skada som det av någon annan än i 1 mom. nämnd orsak har vållat genom att bryta mot denna lag endast om skadan har orsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet.

31 §

Beror en skada på att den rösträtt som hänför sig till en aktie eller någon annan värdeandel inte har kunnat utnyttjas eller på att en värdeandel inte har kunnat säljas till ett visst pris vid en viss tidpunkt, är det kontoförande institutet skyldigt att ersätta skadan endast om det har visat vårdslöshet som är grövre än lindrig.

31 a §

Om ett felaktigt avgörande eller en felaktig anteckning har gjorts av någon annan än det kontoförande institut som för värdeandelskontot, är med avvikelse från 30 § den som vidtagit registreringsåtgärden ansvarig för den sålunda orsakade skadan. Det kontoförande institutet ansvarar emellertid tillsammans med sitt underinstitut för skador i samband med värdeandelskonton som detta har fört samt för skador orsakade av underinstitutets registreringsåtgärder.

Om en emittent har gett värdepapperscentralen ett uppdrag som hänför sig till en vär-

Gällande lydelse

32 §
Om värdepapperscentralens ansvar för skador som nämns i 30 § stadgas i 17 § lagen om värdeandelssystemet.

Ett avtal som har ingåtts innan en skada har uppkommit och som begränsar skadeståndsansvaret enligt denna lag för den registeransvarige är utan verkan.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underätta värdepapperscentralen om anhängiga tvister som gäller skadeståndsskyldighet för värdeandelsregister och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till sekundär skadeståndsskyldighet för värdepapperscentralen.

33 §

Utsökningsmyndigheterna har rätt att få uppgifter om värdeandelskonton till den del det är nödvändigt för att genomföra en utmätning eller en säkringsåtgärd. Åklagar- och polismyndigheterna har rätt att få de uppgifter om värdeandelskonton som behövs för en brottsutredning. Om skyldigheten för den registeransvarige att lämna uppgifter till domstolen stadgas i 17 kap. rättegångsbalken. Om lämnande av uppgifter för beskattningen gäller vad som stadgas särskilt.

34 §

Värdepapperscentralen och värdeandelsmitten har rätt att av den registeransvarige få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av

Föreslagen lydelse

deandel, gäller i fråga om värdepapperscentralens skadeståndsansvar vad som föreskrivs om kontoförande instituts skadeståndsansvar.

Det kontoförande institutet har för ersättning som det ålagts betala regressrätt mot värdepapperscentralen, mot ett annat kontoförande institut eller mot sitt underinstitut, om skadan har orsakats genom värdepapperscentralens eller det andra institutets åtgärd eller försummelse eller av en brist eller ett fel i någon del av systemet som värdepapperscentralen eller det andra institutet upprätthåller. Den skadelidande kan framställa sitt ersättningsyrkande också direkt till den sammanslutning som ansvarar för skadan.

32 §

Bestämmelser om det sekundära skadeståndsansvar som vilar på värdepapperscentralens registreringsfond finns i 17—18 c § lagen om värdeandelssystemet.

Ett före uppkomsten av en skada ingånget avtal som försämrar den skadelidandes rätt till skadestånd är utan verkan.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underätta värdepapperscentralen om anhängiga tvister som gäller kontoförande instituts skadeståndsskyldighet och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till att registreringsfonden blir sekundärt skadeståndsskyldig.

(3 mom. upphävs)

34 §

Värdepapperscentralen har rätt att av ett kontoförande institut få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av vilka en registrering har

Gällande lydelse

vilka förvärvet av värdeandelen har noterats på värdeandelskontot.

35 §

Denna lag begränsar inte den rätt till insyn i personregister och rätt att begära rättelse av uppgifter i registret som följer av personregisterlagen (471/87).

Tillsyn, rättelseförfarande och ändringssökande

36 §

Var och en vars rätt berörs av ett sådant beslut av den registeransvarige som gäller notering eller rättelse i andra fall än de som åsyftas i 18 § 1 mom. eller som gäller lämnande av uppgifter om ett värdeandelskonto i andra fall än de som åsyftas i 33 § 3 mom., eller av ett beslut genom vilket en noterings eller rättelseansökan eller en ansökan om att få uppgifter om ett värdeandelskonto har avslagits eller avvisats, får söka ändring hos rättelsenämnden inom 14 dagar från den dag då beslutet delgavs honom eller, om beslutet inte har delgivits honom, inom 14 dagar från den dag då han fick kännedom om beslutet. Värdepapperscentralen, om det är fråga om en värdeandel som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet, samt värdeandelsemittenten har inom samma tid rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket en värdeandel har noterats på ett värdeandelskonto.

Rättelsenämnden kan inte avgöra gäller bättre rätt till en värdeandel.

Ärendets behandling i nämnden är avgiftsfri för parterna. Om yrkandet bifalls, har den som söker rättelse rätt att få ersättning av värdepapperscentralen för sina kostnader i saken.

37 §

En part och den registeransvarige får anföra besvär över rättelsenämndens beslut hos Åbo hovrätt.

Tiden för anförande av besvär är 14 dagar från den dag då ändringssökanden fick del av beslutet. Han skall senast den dag då bevrärstiden löper ut tillställa rättelsenämnden

Föreslagen lydelse

gjorts på värdeandelskontot. När det gäller värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet har emittenten motsvarande rätt att få uppgifter om värdeandelsförvärv.

35 §

Denna lag begränsar inte den rätt att kontrollera och begära rättelse av uppgifter i register som följer av *personuppgiftslagen* (523/1999).

Särskilda bestämmelser

36 §

(upphävs)

37 §

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

besvärsskriften. Gör han inte det, förlorar han sin talan.

När ändring söks iakttas utöver denna lag i tillämpliga delar 25 kap. rättegångsbalken. Vad som i det nämnda kapitlet sägs om underrätten eller dess kansli gäller vid tillämpningen av denna lag rättelsenämnden.

38 §

Ändring i hovrättens utslag i mål som avses i denna lag får sökas hos högsta domstolen enligt 30 kap. rättegångsbalken.

(upphävs)

38 §

39 §

Den registeransvarige och den kontoinnehavare som saken gäller har rätt att söka ändring i de myndighetsbeslut som nämns i 33 § 3 mom. i den ordning som gäller för överklagande av myndighetens beslut.

(upphävs)

39 §

40 §

De besvärssärenden som avses i denna lag skall behandlas i brådskanke ordning.

(upphävs)

40 §

41 §

Har ett kontobesked om ett beslut av den registeransvarige eller en handling som innehåller beslutet sänts till parten eller hans befullmäktigade ombud per post eller med bud, skall det, om inte något annat visas, anses att parten har fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då kontobeskedet eller handlingen postades under partens adress utan krav på mottagningsbevis, eller den dag då handlingen gavs till ett bud.

Om delgivning av rättelsenämndens beslut till parterna gäller vad som stadgas om delgivning i förvaltningsärenden.

41 §

Har ett kontobesked om ett registreringsbeslut eller en handling som innehåller beslutet sänts till parten eller dennes befullmäktigade ombud per post eller med bud, skall det, om inte något annat visas, anses att parten har fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då kontobeskedet eller handlingen postades under partens adress utan krav på mottagningsbevis, eller den dag då handlingen gavs till ett bud.

42 §

Om rättelsenämnden eller domstolen bifaller en ansökan som nämns i 36 §, skall den registeransvarige rätta noteringen i överensstämmelse med utslaget när detta har vunnit laga kraft.

(upphävs)

42 §

Denna lag träder i kraft den

Den dag då denna lag träder i kraft överförs alla värdeandelskonton till värdepapperscentralens värdeandelsregister. De tidigare värdeandelsregistren fungerar som sådana kontoförande institut som avses i denna lag till dess att deras koncession upphör i enlig-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

het med ikraftträdelsebestämmelserna för lagen om ändring av lagen om värdeandels-systemet (1).

De bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande skall tillämpas på skada som har uppkommit före ikraftträdandet och likaså på det skadeansvar som vilar på värdepapperscentralen och på det andelslag som har fört aktiecentralregistret. Värdepapperscentralen kan använda den i 18 § lagen om värdeandelssystemet nämnda registreringsfondens medel för att ersätta före denna lags ikraftträdande uppkommen skada för vilken ersättningsansvaret primärt vilar på någon annan registeransvarig.

Förfarandet med sådan överföring av värdeandelskonton på kontoinnehavarens begäran som avses i 16 b § 1 mom. samt förfarandet med sådan registreringsfullmakt som avses i 16 c § 2 mom. denna lag tas i bruk vid en senare tidpunkt som fastställs i värdepapperscentralens regler.

Om rättelse har sökts i en registeransvarigs beslut när denna lag träder i kraft, skall ärendet behandlas enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.**Lag****om ändring av värdepappersmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/1989) 3 kap. 3 § samt 4 a kap. 7 § 3 mom., 8 § 1 mom. 5 punkten samt 2 och 5 mom., sådana de lyder, 3 § delvis ändrad och de andra lagrum ändrade i lag 321/1998, och fogas till 3 kap. 8 §, sådan den lyder i nämnda lag 321/1998, ett nytt 6 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 kap.

Offentlig handel med värdepapper

3 §

En fondbörs får utöver sin fondbörsverksamhet ordna annan offentlig handel, i anslutning till omsättningen och förvaringen av värdepapper tillhandahålla databehandlings-

Föreslagen lydelse

3 kap.

Offentlig handel med värdepapper

3 §

En fondbörs får utöver sin fondbörsverksamhet ordna annan offentlig handel, i anslutning tillomsättningen och förvaringen av värdepapper tillhandahålla databehandlings-

Gällande lydelse

tjänster samt utbildnings- och informations-tjänster för utveckling av värdepappers- och finansmarknaden. Fondbörsen får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet i enlighet med 4 a kap. samt föra värdeandelsregister i enlighet med lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Fondbörsen får dessutom i enlighet med lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) bedriva optionsföretagsverksamhet.

En fondbörs får inte bedriva någon annan verksamhet än sådan som nämns i 1 mom.

Föreslagen lydelse

tjänster samt utbildnings- och informations-tjänster för utveckling av värdepappers- och finansmarknaden. Fondbörsen får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet i enlighet med 4 a kap. samt *verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut* i enlighet med lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Fondbörsen får dessutom i enlighet med lagen om handel med standardiserade optioner och terminer bedriva optionsföretagsverksamhet.

En fondbörs får inte bedriva någon annan verksamhet än sådan som nämns i 1 mom.

4 a kap.

Clearingverksamhet

7 §

En clearingorganisation skall ha en clearingfond, som i clearingorganisationens balansräkning får särredovisas i det egna kapitalet. Till fonden skall överföras medel enligt vad som föreskrivs i fondens och clearingorganisationens regler eller, om fonden särredovisas i clearingorganisationens balansräkning, i bolagsordningen. Clearingorganisationens bolagsstämma kan besluta att ett visst belopp av det fria egna kapital som balansräkningen utvisar skall överföras till clearingfonden. I clearingorganisationens regler kan dessutom bestämmas att clearingmedlemmarna är skyldiga att avsätta medel till clearingfonden. Clearingfonden får användas för täckning av förluster av clearingverksamheten. Clearingfondens medel får återbetalas till clearingmedlemmarna eller användas för vinstutdelning endast med finansinspektionens tillstånd eller när clearingorganisationen upplöses.

En clearingorganisation skall ha en clearingfond, *om clearingorganisationen i enlighet med lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklings-system (1084/1999) sköter netting av betalnings- och leveransförpliktelser som är förknippade med värdepapper. Clearingfonden får användas för att täcka clearingorganisationens förluster av clearingverksamheten samt för att uppfylla clearingorganisationens eller en clearingmedlems av clearingverksamheten följande förpliktelser, om dessa inte uppfylls av clearingorganisationen eller clearingmedlemmen själv. Inbetalningar till clearingfonden skall göras av de clearingmedlemmar som deltar i nettingen. På clearingfondens förvaltning, stadgar och medelsförvaltning samt på dess avkastning och återbetalning av medel skall tillämpas lagen om värdeandelssystemet. Fonden får i clearingorganisationens balansräkning särredovisas i det egna kapitalet. Till fonden skall överföras medel enligt vad som föreskrivs i fondens och clearingorganisationens regler eller, om fonden särredovisas i clearingorganisationens balansräkning, i bolagsordningen. Clearingorganisationens bolagsstämma kan besluta att ett visst belopp av det fria egna kapital som balansräkningen utvisar skall överföras till clearingfonden. I clearingorganisationens regler kan dessutom bestämmas att clearingmedlemmarna är skyldi-*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ga att avsätta medel till clearingfonden. Clearingfonden får användas för täckning av förluster av clearingverksamheten. Clearingfondens medel får återbetalas till clearingmedlemmarna eller användas för vinstutdelning endast med finansinspektionens tillstånd eller när clearingorganisationen upplöses.

8 §

Clearingmedlemskap i en clearingorganisation skall beviljas finska staten, Finlands Bank, fondbörsen, optionsföretaget samt värdepappersförmedlare

5) vars aktiekapital uppgår till minst fem miljoner mark.

Clearingmedlemskap i en clearingorganisation får dessutom beviljas sådana utländska värdepappersförmedlare som av en myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har fått verksamhetstillstånd motsvarande en i Finland beviljad koncession för värdepappersförmedlare och som inte har fast verksamhetsställe i Finland samt uppfyller de krav som ställs i 1 mom. 2—5 punkten. På de villkor som vederbörande ministerium bestämmer kan clearingmedlemskap beviljas också andra finländska och utländska företag som uppfyller villkoren i 1 mom. 2—5 punkten.

5) vars aktiekapital uppgår till minst fem miljoner *euro*.

Clearingmedlemskap i en clearingorganisation får dessutom beviljas sådana utländska värdepappersförmedlare som av en myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har fått verksamhetstillstånd motsvarande en i Finland beviljad koncession för värdepappersförmedlare och som inte har fast verksamhetsställe i Finland samt uppfyller de krav som ställs i 1 mom. 2—5 punkten. På de villkor som *finansministeriet* bestämmer kan clearingmedlemskap beviljas också andra finländska och utländska företag som uppfyller villkoren i 1 mom. 2—5 punkten och har *tillräckliga* förutsättningar *vad gäller soliditet och riskhantering*. *Utöver de villkor som finansministeriet bestämmer skall på företag som inte verkar enbart för sin egen räkning tillämpas 5 kap. 4 a och 5 §. Bestämmelserna i 5 kap. 2 och 4 § tillämpas också på personer som till det ifrågavarande företaget står i ett sådant förhållande som avses i 5 kap. 2 § 1, 2 eller 3 punkten samt på sammanslutningar och stiftelser som till dessa står i ett sådant förhållande som avses i 5 kap. 2 § 4 punkten. Bestämmelserna i 5 kap. 6 § tillämpas på det ifrågavarande företaget samt på dem som står i ett sådant förhållande till företaget som nämns ovan.*

Vad som i 4 kap. 5 a § bestäms om värdepappersförmedlares skyldighet att hålla kundmedel åtskilda från sina egna tillgångar och om förmedlarens avtal om värdepapperslån och repor skall tillämpas också på clea-

Vad som i 4 kap. 5 a § bestäms om värdepappersförmedlares skyldighet att hålla kundmedel åtskilda från sina egna tillgångar och om förmedlares avtal om värdepapperslån och repor skall tillämpas också på clea-

Gällande lydelse

ringmedlemmar.

Föreslagen lydelse

ringmedlemmar. Vad som i 4 kap. 4 §, 1, 3 och 5 mom. bestäms om värdepappersförmedlares verksamhet och finansinspektionens befogenheter att utfärda föreskrifter gäller också clearingmedlemmar.

I finansministeriets beslut enligt 2 mom. skall i tillämpliga delar beaktas vad som i 9 § 3 mom. lagen om värdepappersföretag bestäms om utredning som skall ges i samband med en ansökan om tillstånd att verka som värdepappersföretag. Finansministeriet skall be finansinspektionen om ett utlåtande innan det fattar ett sådant beslut som avses i 2 mom.

Denna lag träder i kraft den

En clearingmedlem vars aktiekapital när denna lag träder i kraft inte uppfyller de krav som anges i 4 a kap. 8 § 1 mom. skall inom sex månader efter ikraftträdandet sörja för att kraven uppfylls eller inom den nämna tiden upphöra med sin verksamhet som clearingmedlem.

En clearingfond som avses i 4 a kap. 7 § skall senast den 1 januari 2011 ha ett kapital på 10 miljoner euro.

Om värdepapperscentralen med stöd av 4 a kap. 7 § denna lag beslutar avveckla en i samma paragraf avsedd clearingfond, skall de medel som fram till avvecklingstidpunkten har influtit till fonden återbetalas till de clearingmedlemmar som har betalt in dem.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 2 § 15 punkten och 19 § 2 mom.,
 av dessa lagrum 2 § 15 punkten sådan den lyder i lag 572/1996, och
fogas till 11 §, sådan den lyder delvis i lag 1349/1999, ett nytt 5 mom., varvid nuvarande 5 mom. blir 6 mom., som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag

 15) auktoriserade registeransvariga för värdeandelsregister,

 15) *kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt i 3 mom. avsedda, som kontoförande institut auktoriserade andra utländska företags förrättningsställen i Finland,*

11 §

Granskningsrätt och rätt att få uppgifter

Finansinspektionen har rätt att för tillsynen över värdepappersmarknaden avgiftsfritt få de uppgifter som den behöver av den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet.

19 §

Rätt att lämna uppgifter

 Visar det sig att en och samma gäldenär har lämnat betydande förbindelser till eller har betydande förpliktelser mot olika tillsynsobjekt, eller finns det skäl att misstänka att en kunds verksamhet orsakar tillsynsobjekten skada, har finansinspektionen rätt att underrätta dem om detta.

 Visar det sig att en och samma gäldenär har lämnat betydande förbindelser till eller har betydande förpliktelser mot olika tillsynsobjekt, eller finns det skäl att misstänka att en kunds verksamhet orsakar tillsynsobjekten skada, har finansinspektionen rätt att underrätta dem om detta. *Dessutom har finansinspektionen utan hinder av 18 § rätt att lämna uppgifter om ett tillsynsobjekt till en sådan clearingorganisation som avses i vär-*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

depappersmarknadslagen och till ett sådant optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer, om uppgifterna behövs för att trygga tillförlitligheten i clearingorganisationens verksamhet eller avvecklingen av optionsföretagets optionstransaktioner. Sådan rätt att lämna uppgifter som avses i detta moment föreligger emellertid inte utan samtycke av den mot värdepapperscentralen svarande utländska behöriga myndighet som uppgifterna härstammar från.

Denna lag träder i kraft den _____.

5.

Lag

om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 1 mars 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) 3 § 10 och 11 punkten och fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagen 54/1999, en ny 12 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Anmälningsskyldiga

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

10) sammanslutningar som avses i 3 § 2, 3 och 4 mom. lotterilagen (491/1965) och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadhållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen (241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995), samt

11) fastighetsmäklare som avses i förordningen om fastighetsmäklare (181/1993).

10) sammanslutningar som avses i 3 §, 2, 3 och 4 mom. lotterilagen (491/1965) och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadhållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen (241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995),

11) fastighetsmäklare som avses i förordningen om fastighetsmäklare (181/1993), samt

12) den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. nämnda lag, och en i 3 mom. avsedd som kontoförande institut auktorise-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

rad annan utländsk sammanslutnings verksamhetsställe i Finland.

Denna lag träder i kraft den

6.

Lag

om ändring av 2 kap. 4 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen av den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) 2 kap. 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 323/1998, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

Optionsföretaget och marknadsparterna

Optionsföretaget och marknadsparterna

4 §

4 §

Optionsföretagets verksamhet

Optionsföretagets verksamhet

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla data, informations- och databehandlingstjänster för utveckling av options- och terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt clearing av avtal om värdepapperslån och repor som gäller värdepapper som avses i 4 kap. 5 a § 3 och 4 mom. värdepappersmarknadslagen, om finansinspektionen har godkänt avtalsvillkoren eller om villkoren har fastställts som en del av optionsföretagets regler. Ett optionsföretag får också tillhandahålla sådana tjänster för clearingverksamhet som avses i värdepappersmarknadslagen, i en sådan utsträckning som options- och terminsavtalen förutsätter. Ett optionsföretag får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet enligt 4 a kap. värdepappersmarknadslagen. Ett optionsföretag får föra värdeandelsregister enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper bestäms särskilt.

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla data, informations- och databehandlingstjänster för utveckling av options- och terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt clearing av avtal om värdepapperslån och repor som gäller värdepapper som avses i 4 kap. 5 a § 3 och 4 mom. värdepappersmarknadslagen, om finansinspektionen har godkänt avtalsvillkoren eller om villkoren har fastställts som en del av optionsföretagets regler. Ett optionsföretag får också tillhandahålla sådana tjänster för clearingverksamhet som avses i värdepappersmarknadslagen, i en sådan utsträckning som options- och terminsavtalen förutsätter. Ett optionsföretag får verka som clearingmedlem och bedriva clearingorganisationsverksamhet enligt 4 a kap. värdepappersmarknadslagen. Ett optionsföretag får *verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut* enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991). Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper bestäms i värdepappersmarknadslagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den _____ .

7.

Lag

om ändring av 16 och 33 § lagen om värdepappersföretag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 16 § 1 mom. 4 punkten och 33 § 3 mom.,
av dessa lagrum 33 § 3 mom. sådant det lyder i lag 518/1998, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Rörelse

Ett värdepappersföretag får, utöver att tillhandahålla investeringstjänster enligt 3 §, under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet

4) föra värdeandelsregister så som lagen om värdeandelssystemet (826/91) stadgar,

4) verka som kontoförande institut eller som ett kontoförande instituts underinstitut, i enlighet med lagen om värdeandelssystemet (826/1991),

33 §

Ersättning ur andra fonder

Angående den registeransvariges och värdepapperscentralens ansvar samt angående skyldigheten att enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991) göra inbetalningar till värdepapperscentralens fond gäller vad som särskilt bestäms om saken. Om ersättning kan betalas ur ersättningsfonden, den clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen och ur värdepapperscentralens fond, skall ersättningen enligt detta kapitel i första hand betalas ur ersättningsfonden.

Angående kontoförande instituts ansvar samt angående skyldigheten att enligt lagen om värdeandelssystemet göra inbetalningar till registreringsfonden gäller vad som särskilt bestäms om saken. Om ersättning kan betalas ur ersättningsfonden, den clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen och ur registreringsfonden, skall ersättningen enligt detta kapitel i första hand betalas ur ersättningsfonden.

Denna lag träder i kraft den _____ .

8.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/1978) 3 a kap. 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 5 § 2 mom., 6 § 1 och 4 mom., 8 § 2 mom. och 14 § 2 mom., sådana de lyder, 3 a kap. 2 §, 4 § 1 mom., 5 § 2 mom., 6 § 4 mom., 8 § 2 mom. och 14 § 2 mom. i lag 832/1991, 3 § 1 mom. i lag 1075/1996 och 6 § 1 mom. i lag 1618/1992, och fogas till 3 a kap. 7 §, sådan den lyder i nämnda lagar 832/1991 och 1075/1996 samt i lag 326/1998, i stället för det 2 mom. som upphävts genom sistnämnda lag ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 a kap.

Aktier som hör till värdeandelssystemet

2 §

Aktiebrevet skall senast den sista dagen av den i 1 § 1 mom. nämnda tiden (*anmälningsdag*) tillställas ett värdeandelsregister för notering av äganderätten. Den registeransvarige skall reda ut ägarens förvärv på det sätt som stadgas i lagen om värdeandelskonton (827/91). I samband med noteringen av sin äganderätt skall aktieägaren överlåta aktiebrevet till den registeransvarige, som skall förse det med en anteckning om att aktierna har överförts till värdeandelssystemet.

Panthavare och andra rättsinnehavare skall senast på anmälningsdagen anmäla sina rättigheter för notering på aktieägarens värdeandelskonto. Om aktieägaren inte har något sådant konto och sökanden lämnar tillräckliga uppgifter om sin rätt och överlämnar aktiebrevet till den registeransvarige, skall denne öppna ett värdeandelskonto i aktieägarens namn. På kontot skall aktien och sökandens rätt noteras. Pantsättningen kan i detta fall noteras utan skriftligt medgivande av kontoinnehavaren.

3 §

För de aktieägare som inte har givit värdeandelsregistret sina aktiebrev för notering av äganderätten skall på anmälningsdagen öppnas ett gemensamt värdeandelskonto i *värdepapperscentralens värdeandelsregister*. Som kontoinnehavare antecknas bolaget för de oanmälda aktieägarnas räkning.

Föreslagen lydelse

3 a kap.

Aktier som hör till värdeandelssystemet

2 §

Aktiebrevet skall senast den sista dagen av den i 1 § 1 mom. nämnda tiden (*anmälningsdag*) tillställas ett *kontoförande institut* för registrering av äganderätten. *Det kontoförande institutet* skall reda ut ägarens förvärv på det sätt som stadgas i lagen om värdeandelskonton (827/1991). I samband med *registreringen* av sin äganderätt skall aktieägaren överlåta aktiebrevet till *det kontoförande institutet*, som skall förse det med en anteckning om att aktierna har överförts till värdeandelssystemet.

Panthavare och andra rättsinnehavare skall senast på anmälningsdagen anmäla sina rättigheter för registrering på aktieägarens värdeandelskonto. Om aktieägaren inte har något sådant konto och sökanden lämnar tillräckliga uppgifter om sin rätt och överlämnar aktiebrevet till *det kontoförande institutet*, skall detta öppna ett värdeandelskonto i aktieägarens namn. På kontot skall aktien och sökandens rätt *registreras*. Pantsättningen kan i detta fall *registreras* utan skriftligt medgivande av kontoinnehavaren.

3 §

Värdepapperscentralen skall för de aktieägare som inte har givit *det kontoförande institutet* sina aktiebrev för registrering av äganderätten, på anmälningsdagen öppna ett gemensamt värdeandelskonto. Som innehavare av det gemensamma värdeandelskontot antecknas bolaget för de oanmälda aktie-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Vinstutdelning, utbetalning eller medel som bolaget har beslutat om efter anmälningsdagen och som gäller aktier som avses i 3 § kan inte lyftas, och en på aktierna grundad rätt att vid nyemission teckna aktier eller en rätt att få aktier vid en fondemission (*teckningsrätt*) som uppkommit efter anmälningsdagen kan inte utövas förrän aktiebrevet har tillställts ett värdeandelsregister för notering av äganderätten.

4 §

Vinstutdelning, utbetalning eller medel som bolaget har beslutat om efter anmälningsdagen och som gäller aktier som avses i 3 § kan inte lyftas, och en på aktierna grundad rätt att vid nyemission teckna aktier eller en rätt att få aktier vid en fondemission (*teckningsrätt*) som uppkommit efter anmälningsdagen kan inte utövas förrän aktiebrevet har tillställts ett *kontoförande institut* för registrering av äganderätten.

5 §

Beslutet skall tillkännages så som bolagsstämman sammankallas enligt bolagsordningen. Dessutom skall ett meddelande publiceras i den officiella tidningen och i en dagstidning som utkommer på bolagets hemort. Anvisningarna och tillkännagivandet skall också tillställas den registeransvarige.

Beslutet skall tillkännages så som bolagsstämman sammankallas enligt bolagsordningen. Dessutom skall ett meddelande publiceras i den officiella tidningen och i en dagstidning som utkommer på bolagets hemort. Anvisningarna och tillkännagivandet skall också tillställas *värdepapperscentralen och det kontoförande institutet*.

6 §

Över de aktier som hör till värdeandelsystemet och deras ägare skall med anlitande av automatisk databehandling föras en aktieägarförteckning, i vilken skall anges aktieägarens namn, personbeteckning eller annat identifikationsnummer, postadress, eventuella betalningsadress och antal aktier samt det värdeandelsregister där det värdeandelskonto finns på vilket aktierna har noterats.

6 §

Över de aktier som hör till värdeandelsystemet och deras ägare skall med anlitande av automatisk databehandling föras en aktieägarförteckning, i vilken skall anges aktieägarens namn, personbeteckning eller annat identifikationsnummer, *kontakt-, betalnings- och beskattningssuppgifter*, antal aktier samt det *kontoförande institut som för det värdeandelskonto på vilket aktierna har registrerats*.

För förvaltarregistrerade aktier samt för aktier, för vilka någon annan än aktieägaren enligt anteckningarna på värdeandelskontot är berättigad att ta emot prestationer som har sin grund i aktien, skall som betalningsadress i aktieägarförteckningen anges värdeandelsregistret i fråga.

För förvaltarregistrerade aktier samt för aktier, för vilka någon annan än aktieägaren enligt anteckningarna på värdeandelskontot är berättigad att ta emot prestationer som har sin grund i aktien, skall som betalningsadress i aktieägarförteckningen anges *innehavaren av förvaltningskontot eller det kontoförande institutet*.

7 §

Om en tillfällig registrering avser en villkorlig överlåtelse eller om det är fråga om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

en sådan tillfällig registrering som avses i 16 c § 3 mom. lagen om värdeandelskonton, skall fånget inte antecknas i vänteförteckningen.

8 §

Aktieägarens, förvärvarens och en i 7 § 4 mom. nämnd persons personbeteckning och betalningsadress samt uppgifter om på vilken värdepappersförmedlares kommissionskonto aktier som en aktieägare lämnat till försäljning har noterats får likväl inte lämnas ut utan hans samtycke. På rätten att få uppgifter om i vilket värdeandelsregister aktierna är införda tillämpas på motsvarande sätt vad 33 § lagen om värdeandelskonton stadgar om rätt att få uppgifter om värdeandelskonton.

Aktieägarens, förvärvarens och en i 7 § 4 mom. nämnd persons personbeteckning samt betalnings- och beskattningsuppgifter eller uppgifter om det kommissionskonto på vilket aktier som en aktieägare lämnat till försäljning har registrerats får likväl inte lämnas ut utan hans samtycke. På rätten att få uppgifter om vilket kontoförande institut som för det värdeandelskonto på vilket aktierna är registrerade tillämpas på motsvarande sätt vad 33 § lagen om värdeandelskonton stadgar om rätt att få uppgifter om värdeandelskonton.

14 §

I de fall som avses i 1 mom. skall genom förmedling av den som för värdeandelsregistret utfärdas aktiebrev till den som på värdeandelskontot på den anmälningdag som anges i beslutet hade noterats som ägare till aktierna, om inte något annat följer av de anteckningar som har noterats på ägarens värdeandelskonto.

I de fall som avses i 1 mom. skall genom förmedling av *det kontoförande institutet* utfärdas aktiebrev till den som på värdeandelskontot på den anmälningdag som anges i beslutet hade registrerats som ägare till aktierna, om inte något annat följer av de anteckningar som har registrerats på ägarens värdeandelskonto.

Denna lag träder i kraft den .

